IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM.

Centuria prima.

LONDINI
Impensis Geor. Bishop.
1586.

DE VIRI CLARISSIMI I. LIPSI EPIST. VERSICVLI.

L*Itterulas* quondam ſolùm laudare ſolebam
Tulli, præq́; iſtis nolle tenere alias.
Nugas! nã quò tum tua ſcripta impenſius arſi,
Hoc nunc Marce mihi es vilior & leuior.
Ecce tabellarum Liber exit Lipſiacarum
Doctior, atque caput erigit è tenebris.
Iudice me cede & victum te Marce fatere;
Aut certè æquatum Lipſiadæ calamo.

Fr. Raphel. filius.

IN IVSTI LIPSI SELECTARVM EPISTOLARVM CENTVRIAM. I.

SI *magni ingenium* LIPSI *nouiſſe voluptas,*
Si mores niueos, pectus & ingenuum:
SELECTAS *lege, dia, O dij! monumẽta,* TABEL-
His in litterulis LIPSIVS *ipſus ineſt.* (LAS.

Th. Eſ.

AD PRÆTOREM, CONSVLES, ET SENATVM REIP. VLTRAIECTINÆ.

Viri Nobiles, Viri prudentes.

PISTOLAS meas aliquot, quas his diebus collegi,& errantes redegi sub vnum huius Centuriæ velut signum, visum mihi in lucem dare: idque sub tutelâ nominis vestri. Caussam quæritis? duplicē habete, vtramq; iustam, certè veram. Prior ad me: quia lucem aliquam tenui huic & per se obscuræ scriptioni conciliare conatus sum à luce vestrâ. Splendet enim antiqua, potens, amœna, vestra vrbs inter Belgicæ primas: & vos in eâ, per prudentiam & virtutem. Quæ diffusa inter vicinos: imò iam etiam longinquos. & rara, opinor, in Europa gens, ad quam non penetrauerit fama aliqua de vtroque. Illustres igitur vos, & in illustri loco. ac meritò radium aliquem famæ operi huic sperem, cuius frontem insideat mihi duplex hoc sidus. Caussa altera ad vos, aut certè à vobis. Beniuolentia enim inuitauit me vestra & comitas, quâ publicè ac priuatim insigni semper in me vsi. Omitto amicitias, quæ mihi cum plerisque vestrorum ciuium artæ: sed pedem nunquam in vrbem vestram posui, quin clara mihi signa eximij cuiusdam adfectus & cultus. Cum honore & amore venientem excepistis, hærentem habuistis, abeuntē dimisistis. Quo meo merito? nullo, fateor: sed solo impulsu beneficæ & humanæ naturæ, quæ velut fato aut Genio, inter adsitas omnes gentes, propriè vestra. & præsertim in e-

os, quos nomen aliquod doctrinæ commendat aut litterarum. Quod eò maius vestrum beneficium; quia tam munes in re & verbis hactenus immunem. Id ne vltrà sim, verborum ecce saltem & scripti munus hoc capite: Epistolas inquam meas nouum & veterem ingenij nostri partũ. nouum dispositu, compositu veterem. sed partum profectò infirmum, informem: & quem per diuturni hoc morbi tædiũ nec fingere nec polire mihi mens, quemque abiecisse verius videor quàm peperisse. Vos ei non tutores, sed patres: tangite, tollite expositam & depositam hanc prolem: & inprimis auctoritatis vestræ scuto defendite contrà maligni liuoris dentem. Quæ enim alia materies facilior stringi, aut admorderi? Epistolæ sunt: id est, familiares quidam & liberi conceptus, propero quodam &, vt sic dicam, calido sæpè calamo effusi. Quàm facilè voculam hîc aliquam siue sententiam carptor excipiat, quam trahat in culpam? A quâ tamen non minus facilè liberales omnes mentes me liberent; & præsertim eæ, quibus non ignotæ epistolares leges. Quis tria illa nescit in epistola adspici, cui, quando, vbi scripta? In quibus si à decoro nihil abitur; omnia recta, etiamsi non vsquequaque recta. Dantur videlicet quædam auribus, locis, temporibus: quæ, iniustus ille iudex, quisquis dirigit ad rigidam iusti lancem. Cur non liberè aliquid apud amicum, indicem aut iudicem, & effundam aliquem animi mei sensum, quem vulgò nolim? Ita more, imò naturâ fit. & vitam è vita tollat, quisquis ista. Attamen non edenda hæc erant, inquient. Haud valdè dissentio. & quieti suæ, etiam me iudice, consulat, quisquis non vulget ea ante suam quietem. A morte inquam edi epistolæ debent, si fugere lubet morsum. Nec alia mihi antè mens. sed, rem dicam, morbus hic imposuit: qui, quod diu facere minatus, nondum fecit. Dum ille me trahit, &, medicorum quoque iudicijs, lentè ducit ad metam: collegi hæc & plura, sed tanquam moriturus. Solonis opinor est, ad quærentem Pisistratum. Quæ res eum faceret tam animosum? Senectus, inquiit: pariter & pari caussa, me Valetudo. Quæ ipsa vt paullò melior, mens mihi statim mollior: & recepi à Typographo plerasque epistolas, quæ iam datæ. Has paucas tamen quin ederem,

effugere

effugere non potui; re iam cœpta, ſermonibus & epiſtolis diuulgata. Habete has igitur, Viri magni, ſpe non re poſtumas: fauete, fouete. ita Deus vos & veſtram vrbem ciuilium hac bellorum flamma aliquando eripiat, qua vndique nunc cincti. Lugd. Bat. Idibus Nouemb. 1585.

∴

LECTOREM MEVM SALVERE IVBEO.

N *tibi Epistolas nostras, mi Lector, sed in parte. & eam ipsam partem, non mentior, ægrè, trepidè emisi, & quodammodo volens nolens. Volentem me sanè volētia tua facit: cuius fauoris aura suauiter adhuc mihi spirat. nolentem, argumentum. Primùm, quia id tenue: nec famæ ab eo magna spes. Epistolas enim meras damus: diales nostras nugas, iocos, lusus, & cum amicis garritus. Quid serium hîc magno opere, aut cultū quin epistolæ esse desinunt, si nimis tales. Ordinem aut dilectum in materiā curam aut limam in stilo quispiam exspectat? à me, aut apud me, frustra: quia in blandiente illa hæresi ego, vt epistolas su manu nasci debere censeam & sub acumine ipso stili. Atque ade (dicam verè) bis non scribo, bis vix eas lego. Profluunt mihi ex li quido quodam canali aperti pectoris: & vt animus aut corpus me um est cum scribo, ita illæ. Victor meus solitus dicere, indices e semper valetudinis nostræ meas litteras, etiam cum non indice Nec falsò. Languent enim illæ, excitantur; dolent, gaudent; calen friget mecum. Affectus animi corporisq; mei in hâc tabellâ. Quò si quædam in his seriæ: tamen paucæ & præponderat, vereor, leuio rum multitudo. Nam nullas esse falsò dixerim. quia interdum in tercurrunt totæ & ex professo tales, philologæ aut philosophæ, & salubrium aut docentium præceptorum plenæ. Consulimus, mon mus, cauemus, apud iuuētutem præsertim: quam cura mihi semp ad vtilia non solùm ad amœna ducere, & animo ac robore pone suprà hunc vulgum. Quas ipsas si paullò diligentius scripsi, & v lut percolui digniori quadam sermonis veste: nihil, credo, peccau quia hoc quoque sine cura mea magna, sine ambitu. cuius manus n misquàm facilè mentem sequitur: & cum impleuit eam materi grandior, chartam mihi vltrò verba. Famam igitur siue laudē sp rem hîc haud magnam: etsi facillima eadēq; operosissima res sit, pistolā scribere rectè. Cottidiè eas pangunt, edunt, sed dicā liber nondum vidi quas iterùm velim legere, præter vnas Politiani. infamiā hîc quî non timeam, cū oculos siue ad æuum hoc flexi, si ad rem ipsam? Illud quidē pronum ingerere calumnias, hanc nat*

accip

accipere toto sinu. Detegimur enim in epistolis, & subijcimur oculis pænè nudi. Nosse me, aut alium vis? epistolas lege, quæ depingunt. Ingenij mei, adfectus, iudicij, imò & vitæ non vana imago istîc. Alibi fucus & simulatio habitat: hîc candor, hîc veritas, & nō nisi natiuus ille color. Qui simulet in subitâ illâ & sæpè calidâ scriptione animus? non potest. Quì apud amicum & se alterum? nō vult, non debet. Reuera enim deprehenditur aut emicat, priusquā se componat: nec velum ei ducere succurrit, quo tam citò, & apud tales se tegat. Protrahit igitur hominē maximè hæc scriptio: & ideò iudicijs calumnijsque exponit. De te tuisq; memoras? quod carpant reperient, vt vanū, stolidum, iactabundum. De alijs? hîc quoque, quod carpant. Illi in laudes nimis pronus videbere, alij in reprehensiones: huic ad superbiam vergere, alteri in adulationē proclinare. Denique in publicâ & ciuili re, sub cineribus qui occulti ignes? Pietatis mihi rem alibi tange: apud hanc aut illam partem peristi. Reges aut status: cadaueres & funus. Atqui hęc in epistolas sæpe intercurrant necesse est, aut ne currāt illæ. In quibus omnibus etsi nos (quantū prudentia quidē mea tulit) tēperauimus: tamen vereor vt temperet sibi à me quoq; intēperies quorundā. Voces iam audio, & præuideo. quid ad me? ego à verâ culpâ tantùm abesse me scio, quantū carptores illos à verâ laude. Improuidè fortasse alibi aliquid dictum emissitij illi oculi reperiant: at nihil impiè aut malignè. Hoc testor, hoc profiteor. mali iuris, mali moris ille, quisquis aliā mentē mihi affinget ex suâ mente. Nec hoc te lædat, quod vnū aut alterū alibi lęsi. Apertè, fateor, nec tamen nominatim. Se ille quicumque est prius prodat & accuset necessū est, quàm me. Cur nō liceat? pestes & vitia hęc hominum detegi, ex vsu hominū est: etsi non ipsos. Peti se illi sentiant, alij suspicentur. In hoc tamen quoque sicut in ceteris, siquid peccatum: pòst emendabitur. quia nunc vnicū hunc librū velut in gustum damus, & periculi faciēdi caussa. Emitto inquā hanc Centuriā, aut pręmitto verius ex Epistolari meâ legione, tanquam ad incerta itinerum exploranda. & si nulli aut pauci hostes; fidenter omnes copias producam in hunc Famæ apertum campum, sin laquei & insidiæ; quiescam, & tenebo me iure in fidis silentij castris. Tu ô bone, faue, ama, fauentem, amantem.

INDEX EPISTOLARVM QVÆ AD ALIOS.

Iano

INDEX EPISTOLARVM QVÆ AB ALIIS.

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM CENTVRIA I.

EPIST. I. *Louanium.*

CORNELIO VALERIO S. D.

ITÆ genus, quod à reditu elegerā, & indicaui præsens tibi mi Valeri, & probaui. quietum istud, modestum, latens, remotum ab ambitu & à curis. Et iam ingressus seriò eram. cum (ecce subitam vim Fati) vereor vt subitò id mutem. Nam tempora quæ impédeant, vides; & quæ tela improuisò exorsa ciuilium bellorum. quæ si pertexitur, & nisi stamen eius ac subtemen pax aliqua abrumpat, stare mihi diutius non licitum in hoc loco. Quomodo enim? exposito cottidie non rapinis solùm militum, sed iniurijs. quorum quàm libera licentia sit, nosti. Heu vitæ legem! cui annexum, angi & dolore in omni sorte. Itaque agellos istos mente iam desero, & specto Grudios vestros. non planè inuitus, fateor, cum te cogito & Canterum nostrum: quem tamen audio & doleo in lento esse morbo. Quid autem? tabes ea est & marcor? an quis alius lāguor? De illâ, visus mihi dicere medicus Gemma. Quod Musæ tamen prohibeant, & diurnare paullo magis in terris velint Parnassium hunc alumnū. Sed caussa morbi quæ? studia, an curæ?

(a) Τίκτουσι γάρ τοι καὶ νόσους δυσθυμίαι.

a Morbos enim producere & curæ solent.

ait Tragicus. De studijs magis credo. quæ calidè ille nimis habuit & intentè. Numquam vidi tam indefessum ingenium, & laboris huius Musici aut appetens magis aut ferens. Semper ille in libris, chartis; noctu, diu; assiduus, accubuus: nec dies solùm omnes appensi & numerati ad hanc curam, sed horæ. quas singulas ad clepsidram diuidere & attri-

attribuere ille ſolitus, huic lectioni aut huic ſcriptioni. De Plinio ſuo (a) ſcribit. & iactat alter Plinius? atque torpor ille hominis & deſidia mera, ſi cum hac aſſiduitate comparetur. Nos, mi Valeri, remiſſiores: & ſi per hanc viam mors, ſum immortalis. Vis ſcire quàm ignauiter ceſſem? Tot protela admonitionum tuarum nondum effecêre, vt vel manum admouerim Commentario Corneliano. Ita ſubiit me ignauiæ huius dulcedo: &, quod ille ipſe Cornelius ait, *inuiſam primò deſideam, nunc amo*. Mutabor fortaſſe cum loco. Tuus certè non ſermo ſolùm excitabit me, ſed vultus. quem iure vereor & veneror, ductorem doctorémque meum in meliore hoc animi cultu. Vale. In Iſcano meo. a.d. XII. Kal. Decembr. 1575.

a Epiſt. v. lib. 3.

EPIST. II. *Brugas*

VICTORI GISELINO. S.D.

RARAS à te literas, mi Victor, accipio: ſed certè caras, ſtillantes mero melle & amore. Vellem vtrumque. vt & diligentiam tuam amare poſſem, & adfectum. At principium tuum vanum de abitu meo Coloniam. Vnde hoc autem? ab amico aliquo, an à famâ? Non enim à me certè, aut meis literis: nec vnquam mihi fuit in mentem. Apage illud ſcelus (ita loquor) vt pedem hac prouinciâ efferam, non viſis vobis. Et ſanè paulum modò hic morbus perſeueraſſet, veniebam ad te non ſolùm corporis ſed animi medicum mei. Nunc, cum deo fauente, reualui, & gallum debeo Æſculapio tuo. O diecula illa, quã vnà mecum exoptas, quando exoriere? quando te & Lernutium in Iſcano iſto complectar & fruar? quando in pergula illâ ad Lunæ lumen garriemus, bibemus, viuemus? Di amicitiæ præſides, repræſentate mihi hoc votum. Feſtino enim. quia vt cogi nubes has video, breui dabunt tempeſtatem. Circà nos melitares globi: qui vereor non vt interpellent, ſed pellant. O locum hunc beatum, abſque metu iſto ſit! A Samboco herè ad me litteræ, ſane quàm amicæ. Humaniſſimum virum coràm reperi, non pro opinione meâ (tecum hoc ſit) litteratum, Ita in his quoque

rebus

rebus ludit & illudit illud siue Fatum siue Fortuna: & quidam merentur famam, quidam habent. Inter illos, in eâdam Germaniâ Andræam Ellingerum noui, deus bone, virum magnum & penitus doctum! at ille pænè ignotus latebat & fallebat inter suos. Ita fatua sæpe huius æui iudicia, aut iniqua. Et nos quid speremus, aut laboremus? Dormiamus potius, aut cucurbitas pingamus. Quorum alterum ego quidem iam facio. Scripsi enim hæc ipsa ad lychnum, labente manu, premente somno. In Iscano meo III. Non. Octob. 1576.

EPIST. III. *Lugdunum Bat.*

IANO DOVSÆ *amicissimam salutem mitto.*

ECQVID tinniunt tibi aures, mi Dousa? ita multus non in sermonibus meis solùm es, sed in litteris ad amicos. Vel nunc cum Rogersio nostro, quàm multa, quàm suauis, de te fabulatio? Adest enim mihi, ne nescias, hoc ipso tempore, & quidem in mensa. Ita dico, in mensa: & in ea mihi hæc scripta. Abituriebat enim ille. nec fas certe sine mea manu: pænè scripseram animo, quem ille à me exsulem auferet ad te secum. Non sum ex iis qui

Composita dicta pectore euoluunt suo,
Quæ cum componas, dicta factis discrepant:

vt ait Attius. audi, Dousa, veram vocem. mens omnis & adfectus apud te est, ex quo legi suauissimos & felicissimi Genij tuos versus. O te magnum, & mei stomachi vatem! Non musæ ipsæ Lipsium magis amét, quàm ille te. Itaq; nō vltra fero desiderium. &, nisi res nostræ turbidè porrò turbauerint, cis paucos dies excurram: & vsurpabo istis oculis, quem nunc auribus tantùm & lingua. De Giselino nostro & Lernutio, omnia recta. nisi hoc tamen, quod vterque nuper in vincla coniectus (percutio te? pone metum.) nuptiarum. Etiam ego in hoc carcere. si vir es, veni & Iunones nostras vide. Salue mellitissime. Louanij, Nonis Aprilibus. 1577.

EPIST.

EPIST. IIII. *Vbios.*

GERARTO FALKENBVRGIO S. D.

MVNVS vestrum accepi egregium, mi Falkenburgi, imò regium. Et cur non, vestrum? ego scio Rédigerū caput huic dono fuisse, te pedem. nec tā beniuolo conciliatori minus debere me fateor, quàm datori. Animus enim est, quem in his talibus specto: nec pretium ijs vnquam à se facio, sed ab adfectu. qui in te certè maior. Aurum autem ipsum, quid nisi splendens quædam terra & nitidius paullò lutum? Iudicium tuum de libellis nostris mihi gratum. sed vtinam iudicium! siue tamen amor, is quoque gratus, quia magnus: nec aliter vnquam tam rectam certamq; mentem cogeret in errorem. De lapsu memoriæ quod submones, verum est: corrigam libens. Quod autem his & ad Pulmannum litteris iteras & pungis de seruitute: audi quęso liberè & diffusius paullò meum sensum. Ego qui status patriæ huius sit, nec ignoro mi Falkenburgi, nec nego. (aspera in eo multa fateor, intenta, rigida, pręter mores, præterq; leges.) sed hoc quoque scio, qui meus. Apud me ecce & in rusculo meo viuo: cur angar, quid Cotta aliquis aut Carus moliantur in aulâ? Vim alijs inferunt? nondum mihi. opes delibant aut diripiunt? pereunt eædem absenti. Ad impium aliquid adigunt? numquam. Mentem enim istam liberam quis tyrannus mihi artat? internam sentētiam quis cogit? cultum meumq; diuinum è pectore isto quis eripit? Et si velint: ecce sacram ancoram,

(a) Τίς ἐςὶ δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν?

a Quis seruus est, perire modò qui non timet?

Hoc enim firmum aduersus externa omnia telum, non timere propter quod timentur. Sic Socrates adfectus, qui Athenas non deseruit, insessas non vno sed triginta tyrannis: sic Seneca, qui sub Nerone, imò cum Nerone vixit: sic Heluidius, sic Thraseas, & magna illa sapientum manus. Me cur in alia vocas? Animo diffidis, aut annis? noli. Nos enim mi Falkenburgi in iuuenili hoc pectore sic adfecti. vt deum, virtutem, & me constanter colam: non aduler imperantibus

..., sed nec irritem; & cum Corneliano illo (a) Lepido, *inter abruptam contumaciam & deforme obsequium, pergã iter ambitione ac periculis vacuum.* Periculis inquam, quorum nõ ego (humanitus quantum licet) occasio aut caussa. Quod si aliunde & ab externâ vi ingruant, quomodo aut vbi excludam? Non Vbij vestri ab ijs me liberent, non liberæ omnes Imperij vrbes. Sed reuera (dicendum est) peccamus multi in hanc partem. prouocamus pericula, & lacessimus sæpe imperãtes vanâ quâdam specie aut superbæ libertatis, aut incautæ pietatis. Modestia autem est quę deo placita, & his qui dij in terris. Reges vt fulmina esse didici: dura frangere, mollibus plerumque illæsis. Itaque hęc tempora, vt nimbũ, habeo: donec desæuierint, latito & me tego. Nec nimium tamen de sęuitia illorum queror: quia scio exoriri posse deteriora. Rusticulus ille mihi in mente. qui diu de Antigono rege viuo quæstus, cum obijsset successore peiore: terrã laboriosè inuertens & votorum iam pænitens, Antigonum, inquit, refodio. Faxit & ille deus, vt hîc turbæ nostrę stent, neu breui procellę ingruant sæuiores. Sed hæc seriora forsasse quàm pro epistola. occasio tamen ijs ex iterata tua accusatiuncula: & gaudebo, si consilij mei ratio proba iam apud te probum & consultum. Talem enim non minus reperi, quàm amicum mihi. qui vt esse semper perseueres, rogo. Vale. Ad Redigerum ipsũ scripsi seorsim. In Iscano meo, Kalendis Sextilibus. Anno 1575.

a De cuius cauta prudẽtia apud Tacitum, Annal. 4.

EPIST. V. *Viennæ.*

STEPHANO PIGHIO *tranquillam hanc noctem precor.*

FIDEM meam culpas? audi. Prandium mihi hodie apud heroëm nostrum (non enim virum dixerim) Busbequium. post prandium, longiusculę etiam fabulæ (sed de cæteris) vt apud illum solet. Hęc res diem mihi abstulit, & te tibi. Ignosce, & iam cognosce. Nam de Prætorum lictoribus, liticulæ nescio quid adfero ad te nostrum Prętorem. Vulgus & auctoritas veterum sex eos facit. loca & testes tibi noti.

bi noti. At duos fuisse tantùm, lex vetus mihi ingerit, apu Censorinum ista. *Prætor vrbanus qui nunc est, quique postha fuerit, duos lictores apud se habeto. vsque supremam ius inter ciues dicito.* Cauillari poteram & effugere, tanquam minimum duos lictores lex esse vellet; de pluribus non vetaret. sed ligauit iterum meus Plautus: apud quem in Epidico clarus ab hac re iocus,

At enim vnum à Praturà tuà Epidice abest. E P. *quidnam* T H E. *scies*.
Lectores duo, duo viminei fasces virgarum.

Inter ornamenta ecce Prætoria disertim duos lictores numerat, duosque fasces. Hac reprehensione, huc ibam: v censerem Plauti & veteri illo æuo haud plus duos sanè fuisse, at numerum posteà auxisse, splendoris maioris causa. Sed hoc quoque diuerticulum interclusit mihi importun tuus Valerius: in quo lib. I. cap. I. lego De Furio Bibaculo *Prætor sex lectoribus præcedentibus arma ancilia tulit.* Quo factum notæ tuæ Chronicæ referunt in annũ vrbis D X V id est, ante adultum Plautinum æuum. An Prætori vrbano & peregrino si fortè bini tantùm: aliis extrà vrbem & ad auctoritatem apud subditos, plures? Iuua, iuua: ango ego & resisto. Præmium tibi operæ, cænula cras apud m in diuersorio noto. sed ea lege, vt ambulatiuncula præcedat ad siluulam nostram Querquetulanam. Salue a tu Lipsio, & dormi. Viennę, Idibus Iuniis. 1572.

EPIST. VI. *In Pictones.*

IOSEPHO SCALIGERO IVLI F. S. *& amorem nuntio.*

QVI verè erga te magnus. Nam iam anteà, mi Scaliger, cùm veneratione quadam amabam te, pat næ & tuæ virtutis causa: nunc magis, cum te quoque deo conspirare mecum in hoc adfectu. Nam, qua de me rant, litteras tuas Plantinus mihi legit: & amicas valdè honestas. Atque in amore quidem tuo, gaudeo: in iu cio, triumpho. quia (verè, & ex animo) si quisquam est p borũ, cui probari me meaq; velim: is tu es, inter probissim

prim

primus. Nam hunc vulgum, mortus ego si morer. Epistolicas his diebus emisi: rude opus, nec istarum aurium. Vide tamen: & agnosce nos in litteris multa velle, te posse. De Plauto quod item ad Plantinum; apage. egóne ante te? Iādiu librani hoc onus, cui impar ista ceruix. Tu hic vnus Hercules siue Atlas nobis, & fulcire debes comicum istud cælum. De Nonio etiam cogitare te audimus. verône & serio? item de Manilio. sed litterę tuæ nihil tale nunciabant. Credimus tamen: quia hęc omnia per iocum & ludum te posse scimus, in quis alij sudant. Aquila in nubibus, quod Græci dicunt, verè tu es: vides imò peruides omnia: & quidquid venaris, capis. Sed desino eiusmodi sermonum: quia reuera

(a) Κοῦφα δόσις ἀνδρὶ σοφῷ
Ἀντὶ μόχθων παντοδαπῶν ἔπος εἰπεῖν ἀγαθόν.

a Leue donū, sapienti pro multis laboribus dicere laudes.

Tu salue, & me ama, qui te æternùm. Louanij, a. d. vj. Kalendarum Decembrium. 1576.

EPIST. VII. *Louanium.*

IOS. SCALIGER IVL. CÆS. F. DOCTISS. I. LIPSIO SVO S.

MISIT ad me Lutetia litteras tuas amicus noster Christ. Plantinus. Ego, mi Lipsi, ex quo primùm scripta tua legi, cœpi te amare, & egregias animi tui dotes admirari. nihilq; ad summam illam voluptatem, quam ex scriptis tuis capio, deesse mihi videtur pręter complexū tuum, quem ego nactus, ita mihi musæ faueāt, nūquam dimitterem. atq; vtinam ita pręsente te ἔπος τε φάμεναι, ἔκ τ' ὀνομάζειν liceret, vt te sæpius in lectione libellorum tuorum alloquor, atque mediusfidius interdum αὐτοβοεὶ compello. Atq; vt ego tibi hęc scribere cogitabam, ecce me ipso in articulo oppressit puer, qui mihi litteras à doctiss. Cl. Puteano dedit vnà cum politissimis Epistolicis quęstionibus tuis. Nam quamuis nondum eas legi, quia nunc mihi hęc scribenti redditæ sunt, quare aliter, quàm politissimas esse, quę sunt à Lipsio meo? sanè non dubito quin eas cu-

 serit

ſerit optima moneta officina tua. Et vt verum fatear, ſubijt me gloriolæ γαργαλισμὸς, dum inter tractādum limis nomen meum legi. vtinam per tabellarium liceret illarum lectioni præuortere, ſed ſcribendi munus nō potui defugere, quia peropportunè inueni, qui has tibi reddendas curet. De Plauto non eſt, quod aliud à me exigas. tu potius σπάρταν ἔλαχες. ταύταν κόσμει. Interea tamen Catullum noſtrū cum reliquis duobus poëtis ad te ferēdum curo, ſi typographus non fefellerit. Ego huc in otium ſeceſſi. Equidem caſū patriæ tuæ moleſtè fero. ſed & noſtrum tu lugeas licet, qui toti in belli ſæuiſſimi expectatione ſumus. Africa terribili, noſti cetera. Plautum Lambini ſi vidiſti, non admiraris, certò ſcio. Eſt enim germanus planè illius Horatij Lambiniani, qui commentariorum mole laborat. In hoc ſeceſſu nihil penè librorū attuli. Itaq; planè ſum ἐν σκυθῶν ἐρημίᾳ in loco tam à litteris, quàm à libris vaſto. Tu, interea dum ego hic neq; mihi neque alteri proſum, fac felicius, quàm me, in otium te dediſſe putemus. Nā profectò inter hos armorū ſtrepitus οὐδὲν γονιμῶδες omnino poſſū παρακινδυνεύεσθαι. Conabor tamen, ſi poſſum, editionem Pſalterij mei, quam molior, aut per me, aut per alium emittere. Hexaplum fori, Hebraicè, Syriacè, Æthiopicè, Arabicè, Græcè & Latinè, vnà cum ſcholijs, & in eas aliquot linguas præceptis. Tu nobis & Plautum, & Nonium, & alios exornatos dabis. Neq; eſt, quod à me exſpectes. me vide. Ego frequentes à te eliciam ſi poſſum. amiculi gratum in te animū deſpexis, caue. Vale. Datum Tuffoli in Pictonibus ad Viennam flumen. Prid. Id. Feb. 1577.

EPIST. VIII. *Bruxellam.*

GVLIELMO BREVGELIO REGIO *Conſiliario, cognato meo* S. D.

MAGNVM ſed amicum mihi diſſidium tecum eſt de agro de qu[illegible] vrbe. Tu iſtam præfers, ego illum: & ratio

rationes mihi, nisi fallor, magis firmæ. Quas quoniam herè inter differendum leuiter libauimus, visne hac epistolâ (otium enim & libentia mihi) promam accuratius & diducam tibi per partes? Scio velle. aurium tantùm, vt sic dicã, vacuas ædes mihi apperi: & admitte, lodes, peregrinantem veritatem. Agrum & in eo cultum, meliorem Vrbe esse aio, ad Sapientiam, ad Mores, ad Voluptatem: addo & Fructum. De Sapientia: non negabis, quin illic aptior ad eam animus, vbi is liberior & magis sui iuris. talis autem in agris est. Opida vise & adi: non effugies, quin vnà tumultus, procellas, turbas. Circumstrepent enim te subitò res hominesque: & negotium tibi non solùm tua negotia facient, sed aliena. Vt difficile est in conuiuio lauto & opiparo solum esse siccum & sobrium: sic vacuum, inter tot occupatos. Ille ad sponsionem te trahet & ad forum: ad nuptias alius & ad templum. In ipsâ viâ clamores alibi & lites: pugna nonnullibi & arma, & mox iudex, lictor, carcer. Domum ipsam tuam cùm veneris: ne in secretum venisse te cense aut penetrale. Irrumpent ecce salutatores, inuisores, & nomine amicorum quidam fabulas imò epulas captantes. Hos nullum limen submouet, nullum velum: & per omnes rimas inuolant importunæ illæ muscæ. Inter ista & inter istos, quis libris liber locus? quis cogitationibus? sine quibus an vlla legitima ad Sapientiam exercitio aut via sit, haud cerno. Et tamen fac te felicem aut fortem: otium aliquod in ipsâ vrbe diu luctatus tibi vindices: nego id liberum, firmum, aut aptum animo vegetando. Spernit enim natura sua includi cęlestis ille ignis, & aërem amat ac campos. Vt generosas feras cauea domat & frangit: sic altas mentes vrbicus ille carcer. Equum ad cursum apertus & liber circus prouocat: animum ad studia, vagans vacansque aura. Siluam illam viridem videt? hîc carmen auet aut hymnum deo pangere. Horti illam purpuram? hîc cum libellis suis decumbere. Aquæ illud murmur? ad eam altiori cogitatione abijci. Et nocte ipsa aut sub diam, pictum illud patensque cælum cum capiet: & inter tot stellas errantes aut inerrantes, à curis terrisque erronente scandet super illa. Adde quod hîc altum securumque otium: nemo qui appellet, aut interpellet: & amicissima

ſeper ſtudijs, ſolitudo & quies. Vides igitur quæ in hac parte ager ante vrbem habeat: nec vanè à Columella ſcriptum, *Vitam ruſticam proximam & quaſi conſanguineam ſapientiæ eſſe.* Quod ſi nunc ad Vitam me vocas & ad mores: bonâ fide, vtrubi, te quoque iudice, illa innocentior, & hi puriores? veritas tibi exprimet, in agris. Oculos paulliſper conijce in magna illa & commercijs crebra opida: mentior, niſi ambigas cœtus illic hominum an confluges vitiorum. Adfert enim ſeorſum quiſque ſuas culpas: quas mixti vulgant, & velut contage, tradūnt inuicem capiuntque morbos animorum. Quin vt flumina per ſe dulcia, cum in mare venerint, ſaleſcunt: ſic homines haud mali, ex agris in vrbem redacti, tactu inquinantur & mixtione. Illic enim ambitio, auaritia, libido propriè habitant: & fons omnium vitiorum, depudere. cui origo, non negabis, ex crebro illo inter ſe adſpectu occurſuque. Itaque prudentes olim legiſlatores & qui ſemina lecêre boni ſtatus, ciues ſuos plurimum ab vrbe & conuentibus abductos, habere voluerunt in agris. agris, quos ad probitatem, modeſtiam, robur, gymnaſium cenſuêre & palæſtram. Romulus ille æterni auctor imperij, in duas claſſes cum ciuem diuiſiſſet, Seruos ac liberos: iſtis duo tātùm ſtudia Militiæ & Agri dedit; illis artes reliquas, quæ ad Mercurium & ad lucrum. Ita enim eſt. mercatura & quidquid artium ad opes ducit, ducit ad vitia: nec animū ſolùm emollit & effæminat (verè Salluſtio dictum) ſed corpus. Quis vires & viros vnquam in opidis quæſiuit, aut inuênit? adeò vetus illud verum in omni gente & æuo eſt, *Optimum militem legi ex agris.* Parthi olim belli potentes: ſed ſparſi in agris. Scythæ: ſed in tugurijs oberrantes. Germani: ſed priuſquam vrbes coluiſſent. Turcæ hodiè: ſed minimum deditì in amœnitatibus opidorum. Quin illud ipſum Ianitſerorum agmen, iure terror orbis, non ex agris ſolùm ſed penè dicam haris collectum, & mapalibus paſtorum. Nam Romanos tibi quid ingeram? Curios & Fabricios noſti ſerentes, occantes: Quinctios arantes, & Dictaturam induentes: & vno verbo, non milites ſolùm ab agris ſed duces. De moribus ergo vides. qui ſi vſquam etiam hodie priſci integrique quærendi ſint, veſtigia reperias in agris. vbi apud ſe quiſque: & ideò pudor, innocentia

ſimpli-

simplicitas manet,& vita malarum fraudium artiumq; expers. Sed quid possim in hac parte magis verè, magis ampliter dicere,quàm Hyppolitus ille apud Senecam? quem, quæso te,audi.

Non alia magis est libera & vitio carens
Ritusq; melius vita quæ priscos colat,
Quàm quæ relictis mœnibus campos amat.
Non illum auaræ mentis inflammat furor
Non aura populi,& vulgus infidum bonis,
Non pestilens inuidia,non fragilis fauor,
Non ille regno seruit,aut regno imminet,
Spei metúsq; liber.

& adde plura pucherrimi cothurni, quæ omitto. Ad Voluptatem enim transeo: quæ tamen hîc tam obuia,vt indigner super eâ moueri mihi litem. Elementa omnia intueor? vim suam vsumque palàm & toto,vt ita loquar, sinu in hoc rure nostro effundunt: obscurè & parciter in tuâ vrbe. Solem vide: melius hîc nitet. Aërem: lætius latiusque diffunditur & ridet. Aquas: purius bibuntur. Terram: hîc tantum cernitur in vero suo vultu. Alibi in planiciem effusè porrigitur: alibi in collem placidè adsurgit, aut magis rigidè in montem. Illîc herbis & sponte natis arbustis vestitur: hîc fruge fructibusque, & feliciore ligno. Quem non delectet tam varius adspectus & cultus magnæ matris? cuius apud vos vna facies ædibus pressæ aut pauimentis. Iam domum si venisti, hîc prorsus gaudiorum & amœnitatis vera sedes. Manè surrexisti? ad musicam quidem,& circumsonant te ac velut salutant chori illi alitum, suauiter fritillantium,trutilantium,minurientium. ad quos non æquiparent se tibiæ, citharæ, aut ex arte vlli cantus. In hortum prospexisti? oculorum aciem tibi præstringet illa ipsâ nocte exortum agmen florum & herbarum. In pratum? occurrēt Vere nouo arbores odorâ quâdam & canâ niue persperfæ: eædemq; sub Autumnum, aliâ pomorum purpurâ sine cerâ distinctæ. Propius easdem adspice. insitiones mirabere & matrimonia: adulteria etiam, & suppositos fætus, inscia matre nec inuita. Quam lasciuam comprehensionem fæcunditatemque quisquis in ligno non miratur; ipse profectò lignum. Iam ad agros deuertisti & tua rura? illîc bo-

ues lentè pascuntur & oberrant; hîc pecudes magis vagè lasciuiunt & hœdi. Porcus alibi volutatur & grunnit: alibi cristata cohors cugurrit & scalpit. Segetes illîc tuas vides, & siliginis, farris, hordei vberes fasces: siluam istîc, & ad hiemem lignorum strues. Vitem denique alibi florentem aut maturescentem: & spe iam præbibis sacrum illum alibilemq; liquorem. Quorum omnium quæ copia in vrbe sit? quin ne imago quidem satis certa & expressa. Sed vt ij qui parietem intuentur, ex leui linearum ductu, animalia in eo & facies sibi fingunt: sic vos harum rerum futiles vmbras. Ita viuitis in pulcherrimo hoc mundo, mundi exsules: nec bona aut dona eius plenè vnquam nostis. *Postremum* Fructus mihi superest, de quo quid ambigimus? cum non solùm cultus & ornatus plerusque vitæ ab agris sit, sed vita ipsa. Agricultio enim moriatur: & vnà humanum genus. Adde illa commoda, agnum aut hœdum à stabulo, pullum è corte, porcum ab harâ, & tot dapes inemptas: quas vos ægrè & carè præstinatis à foro aut macello. Quod si opes omnino quæris & aurum: rideo ego & sperno. & tamen siquis hæc quoque ambiat, non alibi parandorum vberior materia & seges. Non palatia, non fora, non fœnora plures ad opes euexêre: quàm beati isti agri. & addo rei caput, quòd tutò euexêre, quòd citò, quòd innocenter. Thales ille olim anno vno diuitias amplas corrogare potuit, emptu prospero omnium oliuarum: & viro prouido sapientique non hodiè idem ius, in segete, pecude, siluâ? Sed de his quia non libenter, nec ampliter quidem dissero: & mitto te, si voles, ad veteres rei rusticæ scriptores, à quibus disciplinam eam petas. Nam ego fastidio. sicut & illud, quod crebrò ac pertinaciter mihi obijcis de dignitate. Dignitatem ea mansio non habet, inquis: imò nec pietatem, quia patriam is desertum. Dignitatem? me iudice, amplam: qui reges & principes fuisse scio in hac parte. An illud dignius, in foro latrare, tribunal siue aulam lambere, fastum in æquales, adulationem in superiores exercêre: quàm Sapientiæ sacrũ colere, Naturæ opes lustrare & promere, deniq; placidè viuere, placidè mori? Nam de patria, quid ais? In hac confusione rerum ad clauum ego sedeam: vbi nemo auditurus, non nemo etiam irrisurus rectè gubernantem sit? Sæculum hoc

hoc paullisper vide, quo noxæ integritas, contumeliæ pudor, ludibrio fides est: & aude suadere vt ijs præsim, quibus, hoc ipsum (pænè dicã) ægrè mihi est, quòd intersim. Cõcludens voueo, vt procul ab vndoso illo vrbium mari, in hoc tranquillo & rurestri portu quiescam & consenescam: vbi deum inprimis piè purèque venerer, deinde Sapientiæ studia & musarum tractem, & quidquid propriè ad vsum aut cultum animorum. Vbi classica nulla aut tubas audiam, vbi coruos aulæ aut fori non videam: sed modestè tranquilleq; mihi & mecum victitẽ, expers ambitionis & pallentiũ curarum. Cumq; vltimus ille & decretorius dies venerit, spiritũ hunc, sine metu, sine motu, emittã: & apud notos ignotosq; memoriam mei relinquã bonã potius, quàm magnam. Habes quæ pro agro, in agro scripsi: quæ si approbas, tandem etiam hoc institutum meum: neu vltrà commouẽdum me cense ex beata ista sede. Ita Deus beatum aliquando te faciat, cum vxore liberisq; quos saluto. In Iscano meo 3. Kal. Octobreis. 1575.

Carmen ecce etiam adiunxi, quod eidem argumento, calore isto ipso effudi. Placet? nescio. animus certè & votum: quod non irridendum cuiquam, sed inuidendum.

LAVS ET VOTVM
VITAE BEATAE.

ILLE est par superis deis,
Et mortalibus altior,
Qui fati ambiguum diem
Non optat, leuis aut timet,
Quem non ambitio impotens
Non spes sollicitat lucri:
Quem non concutiunt metu
Regum præcipites minæ,
Non telum implacidi Iouis.
Vno sed stabilis loco,
Vulgi ridet inania:
Securoq; oritur dies,
Securo cadit & dies.
Vitam si liceat mihi

Formare arbitrijs meis:
Non fasces cupiam aut opes,
Non clarus niueis equis
Captiua agmina traxerim:
In solis habitem locis,
Hortos possideam atque agros,
Illic ad strepitus aquæ
Musarum studijs fruar.
Sic cum fata mihi vltima
Pernêrit Lachesis mea;
Non vlli grauis aut malus,
Qualis Langius hic meus,
Tranquillus moriar senex.

EPIST. IX. *Brugas.*

VICTORI GISELINO *medico S. D.*

AIIO Locutio tu lita. nos Fidei quidem egregiè, qui te talem amamus. An non libet, an non vacat? Si illud, nos neglegis: si istud, contemnis. Scribere enim, non vacare tibi scribere, semper vacat. Salue, si emendas: vale, si pertendis.

EPIST. X. *Ienam.*

ANDREÆ ELLINGERO *medico, salutem nuncio & mutuum amorem.*

PALLADEM aut Musam in hac Mercurij vrbe expectassem? numquam. Visa mihi tamen vtraque in tuis litteris, quas ante biduum accepi prudentiæ plenissimas & doctrinæ. Sed adiungis & deam tertiam, in his quæ iam nunc redditæ à Wolfango. Venus inclusa ijs & amorum ipsa mater. ita amicè & cum spirante quodam, imò & suspirante adfectu, de me ad me scriptæ. Sed illas grauiores nunc differo (pes enim mihi alter in naui:) ad has respondeo, quas manu teneo: vt hîc quoque, Lipsio iudice, deas vincat Venus. Quidni autem in suo mense? Filij tui tuisq; lacrimis

crimis ob discessum meum, mi Ellingere, non allacrimo (gratissimę enim & lætissimæ ab hoc adfectu) συμπάσχω amen, & eas humentibus item oculis genisque sorbillo. Deus mihi testis, quàm animus meus etiam nunc apud os hæreat lento vinclo. & iure. quia quidquid extraneo omini benè aut benignè dici, fieri, potuit: dictum à vobis factum. Princeps in me benignus, proni ciues, iuuentus mans imò ardens: tu inter omnes vere amicus, id est, in stu curarum omnium aura, in fluctu cogitationum porus. Hæc quomodo libens reliquerim? ne nunc quidem, si iber & mei iuris. Non enim voluntas abduxit me profetò, sed Fatum abripuit & ille Pindari tui (a) συγγενὴς cuiue πότμος. Cui quommodo relucter, aut qui me eluctet? ictus vinctusque sum ô Ellingere, (ne diu obuoluam, quod fferendum est semel:) & quod verecundiâ quadam obcurè tibi discedens inieceram, apertè nunc profiteor, Liauit me Iuno. Vxorem duxi: nec eam vllâ vi aut suadâ adraho ad penita hæc loca. Deserere autem nefas. At nos mici nihilominus inter nos erimus, vt scribis: nec annoum spatia aut locorum deluerint vnquam hunc honestismi amoris colorem, qui pectora nostra firmiter tinxit De ac tibi spondeo: non ero, cum ille non erit. Vinariæ Illutrissima Princeps benignè & comiter me excepit. egit de ratiunculâ funebri vulgandâ: gratiam & præmium proosuit. negaui, vt quibusdam visus sum subrusticè & insipinter. At ego valdè desipiam, nisi sic desipiam. caussæ ti- notæ. Scholam vestram amo, & omnia cupio. vtinamue subsellium meum insessum doctore aliquo nouo audim, non è plebe illa, sed ex equite nostro aut Senatu! gauerem. De me, inquiram certè & conabor. Filio tuo salum, cui in vno hoc voto omnia voueo, Referat patrem. ale mi optatissime, & vnquámne vidende? fortasse. Ad urbidum enim mare imus, & variè nos iactabunt ac disient ciuiles illi fluctus. (a) Ἄλλοτε ἀλλοῖος οὖρος, ait yricus. & quis scit an æstus aliquis non eiiciat me iterum uc? opto, nec opto. Vale æternùm mihi amice. Francorti (quod priscis Germanicis scriptoribus Franconefurm esse obseruo) ad Mœnum. Kal. ipsis Aprilib. 1574.

a Congenita sors.

a Aliàs alius ventus.

EPIST. XI. *Romam.*

M. ANTONIVS MVRETVS S. D. IVSTO LIPSIO SVO.

NIHIL est aut te amabilius, aut litteris tuis dulcius, ad quas ego nudiustertius acceptas statim respondissem, si aut fuisset plus otij, aut statim responderi tua interfuisset. Cùm & essem paullò quàm soleo occupatior, & in vnius diei mora nihil esse incommodi viderē, indulsi naturæ meæ, qui perspectam haberem facilitatem tuæ. Desiderio tibi esse mutuam consuetudinem nostrā, si vis me apertè ac simpliciter loqui, vt mea consuetudo fert, & vt nostra summa coniunctio postulat, gaudeo: quodque ipsi mihi admirabile videtur, ex molestia ipsa tua voluptatem capio. Nam neque tu, nisi me valdè amares, tam iniquo animo ferres absentiam meam, & mihi nihil iucundius est quàm a te valdè amari. I nunc & dicito verum esse illud Euripideum ἐς κοινὸν ἀλγεῖν: cum duorum qui certè inter se amicissimi sunt, videas, vni alterius ægritudinem esse iucundam. Caue tamen putes, minus á me sermones tuos requiri, quàm à te meos. Hic enim etsi adfluimus omnibus delicijs, planeque *Phæacum* vitam viuimus, vbi

—εὐφροσύνη μὲν ἔχει κατα δῆμον ἅπαντα
Δαιτυμόνες δ᾽ ἀνὰ δώματ᾽ ἀκουάζονται ἀοιδοῦ
Ἥμενοι ἑξείης, παρὰ δὲ πλήθουσι τράπεζαι
Σίτου καὶ κρειῶν nemo tamen est qui iisdem, quibus nos, studiis delectetur: vt iam verear, cum istuc rediero tamdiu à Musis & à litteris omnibus peregrinatus, ne quis vestrum, quibus assiduè in libris versari licet, mihi illud occinat, Ἐκβαρβάρωσαι χρόνιος ὢν ἐν βαρβάροις. At tu mi Lipsi, si me audis hominem si non valdè prudentem, certè quidem insigniter amantem tui, obdura, & noli tam citò de Roma relinquenda cogitare. Mihi crede, iste tibi quondam lętitiam feret labos. Conuentum esse à Manutium meum gaudeo, & talem repertum, qualem eum

go tibi eum sæpe descripseram. Hoc tibi liquidò confirmare possum, eum virum bonum esse, φιλόφιλον, & studiossimum benefaciendi quamplurimis. Quare auctor tibi sum, vt te, quantum potes, insinues in illius consuetudinem. Cogitabam de eodem oleo & opera ad Plautum nostrum scribere: sed aliò vocor. Interea salutabis eum meo nomine, & vt cœpisti, reddes quotidie tua consuetudine doctiorem. Cras ad eum scribam. Bene vale mi suauissime Lipsi. Tibure, XII Kal. Septemb. 1569.

EPIST. XII. *Gandam.*

ALEXANDRO RATLONI. S.D.

RARO scribis, sed nescio an ideò litteræ tuæ desiderio ipso cariores. His quidem postremis fateor me non voluptate solùm perfusum, sed gaudeo: si verbo eo vti nobis fas in tristitia hac rerum. Nam de Antuerpia, quæ monstra audimus? Deus bone, huccine tandem erupisse tot mensium consilia malè sana, malè cocta? O factum à regio iuuene minimè regium! Etsi nobis adhuc tenebræ, nec de re tota satis certis, nec de causa. Eiúsne fraus siue error? an vulgi consternatio & furor? Quiduis enim potius, quàm vt perfidiæ noua hæc macula inuratur laudatissimę olim optimęque genti. Sed hęc publica videbit publicus ille Rector. Tu in re tua quid? etiamne fluctuas? sic apparet. Atqui statuendum semel aliquid est, cui firmiter inherescas. Mutatio quidem hęc crebra, & desultorium, vt sic dicam, genus vitę, non ex vsu tuo, non ex fama. Pessimę, & Grę-corum quoque prouerbio damnatę sunt, nutantes & (a) ἰσχῶλαι ἀλλαι γνῶμαι. Litteraria hæc vita & otiosa tranquillitas, quid non habet commodi? Non externa illa fortasse. sed nec terra quę aurum aut argentum gignit, res alias producit: nec animus, qui se colit & virtutem. Cetera, ille ferè sterilis. Quid tamen præferas huic vitæ cui bonos, cui salus comes, cui externa & interna quies. Militiam gustasti: & vides quàm non ea suauis. Itaque, mi Ratlo, huc redi: & si me audis, in Museo hoc portu

a Vtroque claudicantes sententiæ.

nauim

nauim tuam defige & liga semel sacro morsu. Ad circum-
fusa illa & vana bona si abis, quis finis? iactabere & nata-
bis semper inter cupidinum nouos fluctus. Non enim ra-
tio, sed opinio tibi illas ingeret: cui insitum, variare & pæ-
nitere. Vt chamæleon, quoniam aurâ (vt aiunt) non cibo
vescitur, hianti semper est ore: sic illi cupidine, quos ven-
tus inflauit vulgarium opinionum. Hoc volunt, hoc nolunt,
hoc hodie spernunt, cras appetunt. &, vt resculæ quæ flu-
minibus innatant, temerè impinguntur in hanc illâmue
partem. Hinc perpes illud tædium in nobis, & velut nau-
sea omnium rerum. damnamus parentum & nostra vota:
& tam cupidè quæsita quędam deserimus, quàm antè quę-
rebamus.

Certa amittimus, incerta appetimus; atque hoc euenit
In labore atque in dolore vt mors obrepat interim.

exclamat verè meus vates. Ecce ille ad aulam adspirat, &
intrauit? rursum fastidit, & beatos censet qui latent. Ali-
us priuatim victitat? ægrescit, & inuidet purpuratis, pa-
rique leuitate togati ad sagum properant, & hi rursum ad
togam. Et quis non de Lachesi sua queritur? reges ipsi de
suo regno. At tu inter eos quos Ratio, quos Sapientia fir-
mauit: nec circumagere mihi vulgarium iudiciorum om-
ni vento. Vt Vlysses ille donec Leucothea velum ei supposu-
it natat nigrum pontum: sic tu hoc vitæ salum, donec pe-
ctus tibi præcinxerit candida illa diua. Constantiam dico
quam, audi, admitte, serua.

(a) Ἡ δὲ ἐμοὶ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή.

a Hoc mihi ex animo visum optimũ consilium.

Vale. Lugduni Batauor. x. Kal. Octobr. 1583.

EPIST. XIII. *Brugas*

IANO LERNVTIO MEO SALVTEM MITTO.

QVAM recepi iam ipse. Hinc enim iure ordior: & gau-
dere te iubeo, mi Lernuti; quia à molestissimo mor-
bo reualui, imò reuixi. Ad fauces Orci destitut-
mihi hos menses fuisse videor: ita me oppressiunculæ & ob-
structiunculæ illæ internæ pessimis adfecerant modis.

audésne credere? non leue momentum ad valetudinem meam habuerunt & litteræ tuæ, & carmen: illæ amicissimæ, hoc scitissimum. nec fuerit vnquam vt tam pias, tam disertas preces non audiuerit illa Dea, cuius sedem aptè in Fortunatis insulis ponis. Quæ autem illa tam auida parca, quæ vincla inter nos abrumpere non parcat sanctissimi amoris? Quin audi me, & securus animi es:

Di me tuentur, dis pietas mea
Curæ est:

& porrò, vt spero, erit. Turbæ apud nos ingrauascunt, abiecta spe pacis. quæ vereor, vereor autem? imò spero, vti breui eiiciant me ad vos. procul enim futuri videmini ab hoc belli nimbo: qui imminet prorsum capitibus nostris. Sed quid ais? Dousane nuper apud vos? nec ad me? ô factum ab amico non amicum! Quod dixerit, subita res fuit, necessarius redditus: nihil audio. nuncia illi à me sodes, sexcentis versibus non luet hanc culpam. In Statium aliquid meditari te suadet mihi noster Modius. vix persuadet. cur enim celes? & quidem cum tuo damno. Nam & mihi notata quædam ad sublimem illum & celsum poëtam (ita censeo & appello, non herclè tumidum:) & libri apud nos veteres, qui te iuuent. Innue, mittam. Epistolicæ nostræ nondum emissæ. sed vix eas teneo: ita ituriunt. De quibus quid iudicaturi sitis, timeo. Alia enim quædam à prioribus meis hæc scriptio. cui nitor ille abest, & luxuria, & Tulliani cincinni: pressa vbique, nec scio an quæsita nimis breuitas. Quæ me tamen nunc capit. Timanthem pictorem celebrant, quòd in eius operibus plus semper aliquid intelligeretur, quàm pingeretur: velim in mea scriptione. Magni Scaligeri ad amorum illos (a) Triumuiros vidi, legi, probaui. In Propertio tamen traiectiones illas versuum crebras, mirari malim quàm imitari. Tu quoque non ita sentis? scio. sed quis Polydamas ausit illũ Hectorem? qui dis hominibusque fauentibus tenet profectò, & tenebit hoc regnum. Itali cum qui deiiciant? silent, nec iam a multo tempore quidquam ab ea gente litteratũ excipio. Quæsita Aldi per epistolam, & Fuluij De Nũmis. Muretus noster Orationes pangit & edit, & dat se in floridũ illum eloquentiæ campum, ad famam consultè, imò & ad

a *Notas eius ad Catullum, Tibullum, Propertium.*

ad quietem. Nam Criticæ istæ tricæ quàm non latè spargunt? quàm laboriosè colliguntur, & scribuntur? I quibus nos tamen etiam, nescio quo fato an morbo, insa nimus. Pergebam in hoc garritu. sed alius mihi in auribu garritus, nuntij ad excubias trahentis. Arma capio, pon stilum. Quid ais? satin' tuti Belgæ, hoc milite? Ite, dormi te in vtramque aurem. Louanij. Idibus Iuniis. 1577.

EPIST. XIIII. *Louanium.*

MART. ANTONIO DELRIO *Consiliario Regio.* S.D.

MIRA tua fides in me, mira pietas. amoris enim ce tè verbum leue est, in re quam rari pro fratre fratre audeant, pro liberis parentes. Me meaque absent defendisti: & obiecisti te non molestiis solùm sed periculi in hac flammâ rerum. Venisti vltrò ad meos, erexisti, secu ros esse iussisti: hoc tantùm questus, quod non indicassen Itaque quod res opesque meæ saluæ, quod scripta & libel (id est, vita ipsa:) beneficium est vnius tuum. Quid scri bam? gratias agere me? ne concipio quidem: & affecis me in summo beneficio vnâ hac iniuria, (quod olim inge niosè ille ad Cæsarem) vt viuam & moriar ingratus. Gau dere me tantùm nuncio; mea causa, tua, sæculi. mea, cu is amicus obtigit; tua, cui ea virtus; sæculi, cui hoc exem plum. Mea salus salue. Antuerpiæ a. d. 4. Non. Mart. 157

EPIST. XV. *Vltraiectum.*

IANO DOVSÆ *meo* S. D.

SILENTIVM tuum mihi, Dousa, molestum: absen tia multo magis. Vbi autem fides? intrà dies octo e spectari volebas te: menses ecce labuntur. Statuer hoc iamantea? an quid interuenit? an placent tibi nouit isti & fallaces mores? An potius vxoris partio te detine

que genuit tibi (ita audio) decumam iam prolem. Macte hac fortitudine dicam, an fortunâ? vtraque certè opus, nec minus hîc, quàm in agricultu, Labori & Euentui libandum. Sed tibi quidem propitius vterque deus: & gloria Masanissæ te manet, si sic pergis. Vide tamen ne dum assiduus nimis in illis vallibus: desertum eas nostros montes. suspicor: & iure. Vt quid enim procaces illæ anteà Musæ tuæ tamdiu silent? cur tribus his mensibus gutta nulla nos irrigauit poëtici tui humoris? Emenda: & hîc & ibi vir esto. Libelli etiam tui addicti plantino, vbi sunt? Solue vades, aut Prætorem exspecta & suspensum capiti tuo libellum. Non enim differo, non protollo. Indicem Francofurto en habes. Sed sterilem bonarum rerum: & nihil hirundineistæ ad Phœbum. Melleri tamen Spicilegia edita, acutissimi ingenij iuuenis: vtinam rectissimi, verè adiam! Sed profectò aut fallor in hac omni litteratura: aut ille valdè in censendo, & scribendo. Quales pleræque eæ coniecturæ? quàm non callidę solùm, sed calidę? imò quàm audaces? Mihi crede, corrumpendis ista, siue perdendis potius libris litterisque sunt: si dimanat hęc labes. Et dimanabit. ita iuuentutem hanc video: & tantum ingenij spesie blanditur hic calor. iam stilus ille quis? doctus, antiquus, arcanus inquies. Scio, sed quo tam doctus, antiquus, arcanus? Ego ille ipse qui aliquid hic capere me puto & sapere, sæpe quæro aut non video eius mentem. Quæso, mittamus tenuem nimis subtilemque hunc colorem & Apellæas, vt sic dicam, lineas: & Venus nostra inspiciatur etiam à vulgo. Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere, (aiebant veteres:) sic censuerim de stilo. Nimis ornas? fucus & adfectatio apparet. Nimis attenuas? tenebræ & squallor. Modus autem in omni re optimus: etiam in epistola. quam finio, & te saluere iubeo noue Hercules Musarum, noue matrum. Lugduni nostræ, a.d. III. Nonat. Aprilium. 1580.

Scripseram. ecce filius tuus à te scidam, cum pauculis Quæsitis super Plauto. Respondebo breuiter, & (a) Centurioni tuo addam hæc siue impedimenta siue ornamenta. Trinummo, Scæna, Sta illicò: *a Ita inscripsit sua ad Plautum.*

Hic agit magis ex argumento & versus meliores facit.

Etiam

Etiam ob stultitiam tuam te tueris, multa abomina. mihi tecum tenebræ. quas tamen coner hac emendatione discutere, *ob stultitiam tuam tete veris multabo minis.* Non insolēs hoc Plauto, vt auertat à fabula ad actores aut poëtas. Ita de Pellione alibi interserit: ita Os columnatum Næui ridet: ita hîc exclamat velut victor (certabant enim, vt scis, & Ædiles præmium dabant) imò & comminatur multam stultè aduersanti. Infrà, quod legis, *haud longius* probo. Scæna, Stasime fac te: ——*huic quisquis est,*

Gurgulio est exercitor, is hunc cursuram docet.

Capere ego sententiam videor: & puto ab athletis sumptum, quibus gymnastæ sui & magistri exercitores. Quia igitur in breuitate illa proscænij currebat seruulus & recurrebat, sed lento & mimico cursu: senex ludit, & hunc hominem, inquit, tardus aliquis Gurgulio ad cursum exercuit, ita currit nec procurrit. Non alia allusione aut sententia suprà dictũ (Scæna, Multas res:) *Magister mihi exercitor animus hic est.* vbi, *hinc est*, inscitè scribunt & distinguunt. Ibidem:

Sed si non dicto audiens es, quid ago? ST. *damnum malum.*
CH. *Benè mones. ita facere certum est.*

Iure hæres & ambigis de sermone. Quis enim dixerit, Agere damnum? Nos vocula augemus, quæ retrahenda à sillaba primore alterius verbi: ST. *da damnum malum.* Scæna, Minis quindecim:

Quâ sponsione pronuper tu exactus es.

Alterutrum scripserim: siue *quam sponsionem*: vt vetus poëta, *Ego nihilominus illud exigor portorium.* siue diuisim, *qua sponsione pro, nuper.* vt reiecta præpositio in tergum vocis sit, quod sæpè. Valebit igitur, *pro qua sponsione nuper.* Scæna, Quò illic homo:

Deserere illum & deiuuare in rebus aduersis pudet.

Exemplum postulas verbi Deiuuandi. Non do: & tollere malo ac scribere, *desiuare.* Hanc Plauto priscam & suam vocem adseruero attestante Paullo siue Festo: *Desiuare,* inquit, *desinere.* vbi ambigam an non scribendum, *deserere,* vel addita voce, *desinere iuuare.* Glossæ veteres, quas debemus Henr. Stephano: *Desiuator,* ἀβοήθητος. lego, *Desi-*

...ni, ἀβουθῆτος. interpretatur ſcilicet, (& rectè) deſer-tos, deſtitutos. Nec repugnem etiam, ſiquis vbique *Deſinare* per N. potius ſcribat. Ibidem, ſed anterius:

Pro ingenio ego me liberum eſſe ratus ſum pro imperio tuo.

Acumen ſententię reddimus ſcribendo, *tuum*, Pro inge-nio, ait optima illa proles, liber ſum: pro imperio, tuus. In Sticho, Scęna, Quiſnam obſecro:

Commodum radioſus ſol eſſe ſuperabat è mari.

Leuiter extergeo labem: *ſol ſeſe ſuperabat.* Superabat ſeſe, vt emergebat ſeſe, & talia. Perſâ, Scænâ, Ioui opulento:

Quia meo amico amiciter hanc commoditatis copiam
Danunt.

Imò, *Danit*, ſingulario numero: quia hæ gratiæ vni Ioui. In Pœnulo, Scænâ, Negotij ſibi:

Quin abire ſinis? quid vis tibi? qui benè volunt, benè vi-ſitent.

Quæris quid illud, Benè viſitare? meo animo, nugæ & ſordes. Purgo, *qui benè volunt, benefici ſient.* Identidem a-mator ille beniuolentiam amicæ oggerebat, & ſeſe eam li-beram facturum: ſed illa, verba faſtidiens, Omitte promiſ-ſa, inquit: & ſi benè vis, benè fac. In Mercatore, Scænâ, Iam redeo:

Qui bono ſunt genere nati, ſi ſunt ingenio malo
Suapte culpâ genere capiunt, genus ingenuum improbant.

Scio qui vir doctus explicet. ſed inuolucra hæc ſententia-rum numquam ceperint priſci illi Quirites. Facilè cum iis ego, ſi legas; *Suopte culpam genere capiunt.* Capiunt cul-pam, inquit, nobiles à ſuo ipſi genere, ſi degenerant. Hoc probum. Scænâ, Diuûm atque hominum:

Nubis ater imberquê inſtat, aſpice nunc ad ſiniſtram.

Labat ſanè à fine verſus, nec fulciunt vt cenſes mei libri. Ego, tibicine literæ inſerto, ſic: *ad ſiniſtram.* Ita dicebant, ſicut Superà, inferà, & (quod nouiter obſeruo) Propterâ, Ita enim verſum Ennij lego & conſtituo diu inter Criticos iactatum. *Subulo finitimas propterà ſtabat aquas.* non, *propter ſtabat*: quod pugnat nimis in leges receptiſſimas verſus. In Menæchmis, Scæna, Sine fores;

Sed ſcin? quid te, amabo, vt facias impero? ME. quid vis modò?

Confusa, quæ digero: *quid te amabo vt facias?* ME. *imper quiduis modò:* Amabo vt facias, sicut infrà: Amabo vt defe ras: *Amare ait te multum Erotium, Vt hoc nunc vnâ operâ auruficem deferas.* In Epidico, Scænâ 1.

——hæccine vbi scibit senex, puppis
Pereunda est probè. ——

Nec Latina quidem hæc, vt rectè vides. Legam: *hæcci vbi scibit senex? Pupis pereundum est probè.* Pupos appe lat per delicias, seruulos, quibus ob fraudes frausas no dubiè mala crux à sene. Prouerbij speciem dictio præfer Curgulione, Scænâ, Edepol nugatorem:

Vel qui ipsi vorsant, vel qui alii subuersentur præbeant.

Scribo, *vel qui aliis vt versentur.* Capteiueis, Scænâ Iniic te huic:

Vel te interiisse vel periisse prædicent,
Dum pereas nihil interdico.

Lego, *nihil interduo* Habésne largiter ad quęsita? Miru ni te obrui hac grandine verborum: nec, si sapis, vltrà sca biem hanc Criticam exscalpes. Vt cantores enim sumus cum semel cœpimus, ἀχάλινον nobis στόμα.

EPIST. XVI. *Vltraiectum.*

EVERARDO POLLIONI *meo S. dico.*

VERE, inquam, meo. A meâ enim velut manu es, domo, & à disciplina. Vt statuarium opus suum del ctat, si laudabile: sic in te iure mihi placeam, si tu bon Quod futurum omnino est, mi Pollio: si non audies solu præcepta quę crebrò dedimus, sed obaudies: eaque a missa in hoc pectus, re exprimes & factis. Ad virtut antè omnia te hortamur cui litteras istas seruire volum magnum vel in paranda ea adiumentum, vel parata namentum. Non enim solum pulchrior comptiorque doctrinam virtus, sed fortior: nec colorem modò ab ducit, sed sanguinem & robur. Egregiè noster Sene *Etsi magis refert nostrâ fortiores fieri, quàm doctiores: tamen a*

um sine altero non fit: Non enim aliunde animo venit robur, quàm a bonis artibus, quàm à contemplatione naturæ. Quod ita verum scito, si doctrinam non hanc mollem & amœnam solùm intelleges, quam φιλολογίαν haud malè appellamus: sed virilem illam magis & robustam, quæ in natura aut animo occupatur, quamque φιλοσοφίαν propriè indigetamus. Illa enim sola, tantùm abest vt tutum securumque te præstet inter hos vitæ fluctus: vt moueat sæpe excitetque ambitioso animo cupidinum nouas tempestates. Itaq; vt nautis solitarium Helenæ sidus non placet: non item mihi ista. Gemini illi sunt, qui cum apparuêre, tranquillitatem nautis nunciant: tibi hæc duo, si iunges. Quod voueo ex animo: & in firma hac spe saluere te iubeo carum mihi caput. Lugduni Bat. 3. Nonas Octob. 1581.

EPIST. XVII. *Lugdunum Bat.*

AVGERIVS BVSBEQVIVS IVSTO LIPSIO S.P.D.

MVLTVM te amo Iuste Lipsi, quod me in tua scripta peruenire & in iis non semel honoris causa nominari voluisti: Quo nomine me tibi tantum debere confiteor, quantum soluere nunquam possim, non, ne si auctionem quidem faciam eorum bonorum omnium quę nobiscum portantur. Sed tu vt me laborantem releues, beneficio beneficium accumulare debebis, atque ita existimare relatã tibi gratiã, cum habebo, quemadmodum quidem habebo semper. Non minus erit hoc humanitatis tuæ, quàm fuit liberalitatis in me non promerentē tam fuisse munificum. Nam si summo iure mecum egeris, hoc consequêre vt conturbem, vel vt me iudicatum nexumque ducas, exiguo sanè compendio senem siticulosum & bibulum. Quod cognoui ex epistola quam lectori inscripsisti, te ex valetudinis perturbatione ita laborare, prope vt de salute desperes deque discessu cogites, Dii omen auertant, seruent illi te potius ad annos multos incolumem nobis Reiq; pub.

litterariæ. Multa restant quæ experiare, antequam ad hoc tam dirum. Magnum solet ad confirmationem valetudinis momentum afferre peregrinatio, cælique & loci mutatio, quam ad rem ver appetens inuitat. Huc censeo transeas, vbi etiam præstantissimorum medicorum copia, fortassis opis aliquid ferre poterit. Quod si persuadeo, sequitur illud vt ad me rectà, meisque ædibus ita vtaris ac tuis, in quibus tibi polliceor, pro ea facultate quæ suppetit nullum amicissimi beneuolentissimique hospitis officium te desideraturum. Da igitur operam vt plane conualescas, aut certè vt venias. Lutetiæ. 12. Feb. 1580.

EPIST. XVIII. *Lutetiam.*

AVGERIO GISLENO BVSBEQVIO *Cæsareo Legato* S.D.

NOMEN ipsum tuum in litteris ante legendum me adfecit, & lectio multo magis. Iudicium talis viri meritò magnum apud me est: & hæc tam prolixa beniuolentia, quam solo animo meruisse me scio. Nam rem quidem tu auges: & facis tam liberali beneficij interpretatione, vt vltrò obliger & nouam gratiam debeam tibi. Quam vt prorsus soluam, ne exspecta. non est istarum virium; non item animi, qui magis magisque illigari tibi cupit, & numquam dependere vt pendeat à te semper. Liuij variantes lectiones ex codice Puteani quas submittis, gratæ mihi: etiam vtiles spero, post perfectum Commentarium Cornelianum, in quo vnus nunc sum. Absoluto enim eo opere, libens sane manum & limam adiecerim vberrimo historicorum. Permittit iam valetudo: quæ non paullò melior, post iter Antuerpiense & haustum auræ siccioris. Nam marina ista & palustris, nescio quomodo corpori huic non amica. Sed quis in Belgicâ alius angulus ad quietem? itaque ferimus, & hic hæremus: donec deo visum pacem huic Belgio reddere, & nobis veterem sedem. Quod, vt res sunt, vouemus potius quam speramus. Amplissime & Nobilissime, Vir, salue, & inter cultores virtutis nominis

nisque tui Lipsium non falsò cense. Lugduni Batauor. Non. Mart. 1580.

EPIST. XIX. *Hagam.*

THEOD. LEEWIO *Consiliario* S.D.

IN silentio tuo, mi Leewi, mirabar, & (hanc enim libertatem amicitia mihi dat) indignabar. Sed indignatione tibi non ingrata, cuius fons ab amore. *I*niuriam mihi ferre videbar, quia priuabas me hoc alloquio: quod etiam in negotiis occupationibusq; meis vsurpo cum libentia & voluptate. Veluti hoc ipso tempore, quo Plantinus cum genero apud me est: & eripit mihi non inuito optimam dici partem. Ego tamen scribo. de re priuata, valere me non optimè, vt hoc anni labentis tempus fluxionibus meis ferè est infestum. De repub. nec multa nec bona. Hostis Ninouiam obsidere dicitur, & imminere meæ Bruxellæ. certe copias colligit circum illam. Galli lentè & frigidè agunt. nec pro ingenio gentis. *I*ta vides, mi Leewi, in longum trahi rem, & produci calamitates patriæ iam exhaustæ. Nec abiiciendus tamen animus. quem si ratio non adfectus subegit; ille est eritque in firma arce, quam nulli insultus nulla vis perfringent. Sed opinio nobis hæc facit magna & metuenda, quæ ratione si examinas leuia sunt. Bellum metuimus. ita enim accepimus à parentibus, ita à nutrice, ita à publica vulgi voce. Sed imponunt. Cur enim bellum malum? nempe quia vastitatem inducit, quia pauperiem, quia mortem. Atqui hæc ipsa mala non sunt, nisi malis. Quot viri boni beatique paupertatem appetiere vltrò? Litteræ ipsæ diuinæ eam nobis conciliant, vt rectam ad cælos viam. Mors autem quid? metuenda viro? optanda potius: quia finis huius miseræ, & incipium melioris vitæ. At enim hæc Philosophorū sunt, inquies, dictu pulchra, re & vsu asperrima. *I*mò, mi Leewi, communis hæc vox totius generis humani: quotiens abstersa adfectuum illa nube radius diuinæ mentis illucebit. Sic tu, sic ego loquemur inuiti, si rem pendemus ad veri iudicij lancem. Signum

num vis? Ecce pone mihi ex illo ipso corrupto & corruptore vulgo aliquem in morbo. spernet diuitias, spernet opes: sanitatem duntaxat vouebit corporis & mentis. Scilicet seriò cogitare iam de se cœpit admotus ad extrema: & inanitum obliuiscitur, cum periclitatur de salute. Exsulant adfectus, cum ratio rediit: & erigit attollitque se animus, corpore iacente. Tamen sani redimus ad eadem omnia; quia litigium illud cum adfectibus fuit, non diuortium: nec proposito aliquantisper boni, sed metu sumus. Quare maneamus in hac viâ, quam institimus, segregandi nos à vulgo: nec id sermone tantùm & velut in pompam fiat, sed reipsa, & quod dicitur, Bona fide. Vacillamus, imò cadimus interdum? Surgamus, & cita celeritate corrigamus, quod temporis ereptũ lapsu. Viden' vt miles quoque, si cecidit, surgat alacrior, & animos irasque sumat à casu. Idẽ nobis sit, & constanter pergamus ad illum Tranquillitatis internæ portum, qui verè efficit beatos. Vale. Lugd. Bat. 3. Idus Nouemb. 1582.

EPIST. XX. *Burgas*

IANO LERNVTIO *meo* S. *nuntio*.

DIMISI nuper à me Oudermannum vestrum sine litteris, valdè preter meum votum. Sed mihi crede, ita distinebar vt eius rei facultas mihi nulla. Nec nunc magna: (Plantinus enim apud me cum amicis est, quibus dies dandi pæne toti) tamen erigit & conari me iubet epistola tua, si qua alia, plena suauitatum. Vel illud de SVAVIIS tuis quàm mihi spirat? crede, quod omnes Arabum diuitię, imò quod illeipse halitus à suauiorum dea. Tu tantum perge, & damna me huius voti, vt citò teneam amplectarque libellum, & te in illo. Sed de titulo cur mutasti? Mihi simplicius suauiusque inscribi SVAVIA videbantur, quàm funerea & atra voce SECVNDI MANES. An frontes seueras metuis, & consultum tibi is modestia inscriptionis? Frustrà, quatenus ego gustum sumpsi, pura illa basia tua:

quæ & Catones capere poſſint, & dare ipſæ Veſtales. Denique quouſque ſcribimus iſtis? paucis nobis potius. & da quod in ſinu tenêre Scaligeri poſſint & Turnebi. De Plantino, verum eſt. ædes hîc conduxit ſanè amplas, & partem vacantem Typographiæ transferet iſtuc. Aliquid ea res fortaſſe me excitabit ad lucubrandum: cum intereſſe editioni libellorum noſtrorum licebit, imò præeſſe. Nã aliâs, & valetudo ſæpe illud igneum, quod in nobis, retundit: & iudicia hæc multorum aut maleuola, aut maleſana. De Germania quidem audiſtin'? Proſcribere miſellam Satyram noſtram nuper voluêre, & eiicere edicto extrà imperij fines. O piſces, piſces! non hæc aqua, in quâ vos natatis: & magis vobis faciat ille ab Cithærone liquor quàm hic ab Helicone. Sed feramus: & quoniam cœpimus, aremus etiam hoc litus. De Venatione in manus iam ſumpſeram, & eram in ſecundo libro: reieci, & iterum daturus me videor in torporem. Catharri mei id faciunt, ſtati mihi ſub hoc tempus & ſolemnes. A Scaligero nuper litteræ, edit De Emendatione temporum, & promittit breui exemplar. Vale mi animae, cum animâ tu â, & cum iis qui ex felici veſtro cœtu. Lugduni Bat. 3. Idus Nouemb. 1581.

EPIST. XXI. *Antuerpiam.*

HIERON. BERCHEMIO I. C. S. *dico.*

NIMIVM vrges, mi Berchemi, de Imitatione, nuper omnibus ſermonibus, nunc epiſtolis hoc agis. Quid cenſes? aliquos theſauros mihi eſſe doctrinæ reconditæ? erras. ſiquid in hoc genere poſſe tibi videmur, magis à caſu ſiue naturâ eſt, quàm ab arte. Et tamen quicquid illud eſt quod ſequor, quod teneo; non vltrà celabitur, & proxima epiſtola præcepta aperiam, ad quæ ſtilum meum fingo & conformo. Tu Minerual, ſis, para doctori nouo. Scaligeri ad Auſonium en tibi. O virum, ô filium à patre magno magnum!

——Meritò cui doctior orbis
Submissis defert fascibus imperium.

Enimuerò ille vnus est, quem miramur, quem emulamur, imò ne mentiar, cui inuidemus. Felicem Galliam hoc sole! cuius claritas non ad eos solùm qui nunc sunt, sed ad posteros diffundetur, quamdiu quidem erit in terris nomen litterarum. De rep. quid scribam? manus mihi labat, & ingemisco. Carcer ille nouus tot (a) Lentulorum quò erumpet? de quibus ambigua hic fama. alij emissos dicere, alij artius teneri: hi culpam affingere, illi demere. Omnia incerta mihi, præter illud: quod omnino futurum video, vt plebecula illa aliquid plus faciat. Habet hoc semper noua libertas, vt ad licentiam facilè deflectat: quid censes de vrbe, cui insitum & fatale, turbare? Vt fistulæ diu interclusæ aut interceptæ turbidiores aquas emittunt: sic isti actiones, aliquamdiu pressi. Sed nos quoque hic in metu. Quidam inter optimates partium non optimatium: qui, vt cũ Pindaro dicã, (a) ὐ δίκας τεῖχος ὕψιον, ἀλλὰ σκολιαῖς ἀναβαίνουσι ἀπάταις. Plebs ista mollicula. quid augurer? hostis tantùm adueniat: ego tibi spondeo, non fore hic Numantiam aut Saguntum. Cometam & nos per hos dies vidimus: immanem, dirum, & facie haud sæpe visitata. Quid portendat, quæris? Chaldæus non sum, nec cœli signa cognoui: tamen hoc vetus noui,

Οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ κακὸν φέρει.

cui versui magis quã Aristoteli credo, qui hæc talia ad causas fortuitas refert & infernas. Quid tamen aut quibus minetur, distinctè nouit ille *Prudens futuri temporis arbiter:* ego communiter, non referre eum aureum sæclum. Vale. & illustri Comiti tuo à me salutẽ. Louan. 3. Id Octob. 1576.

a Ad nobiles, qui Gandaui in vincla coniecti.

a Non iustitiæ rectum murum, sed obliquæ fraudis scandunt.

EPIST. XXII. *Duacum.*

PHILIPPO LANOYO, *Nobilissimo iuueni* S. D.

IN Italiam cogitare te audio, nobilissime iuuenum: & audio volens. Placet ea mens, quam agnatam scio

non nisi optimæ cuiq; menti. Humiles istæ & plebeiæ animæ, domi resident & adfixæ sunt suę terrę: illa diuinior est, quę cælum imitatur, & gaudet motu. Itaque siue prisco siue nostro æuo, peregrinati ferè sunt viri magni. Sed ista hîc cautio: vt id fiat non cum voluptate solum, sed cum fructu. Vagari, lustrare, discurrere quiuis potest: pauci indagare, discere; id est, verè peregrinari. Vt tu id possis, finem verum fructumque ante omnia mihi propone, quem is petitum. Vt enim ij qui iaculum mittunt, non in vanum dirigunt, sed scopum pręspeculantur ad quem collineent: sic tu præfini, quid peregrinatione istac quæras. Duo, nisi fallor: vtilitatẽ, & voluptatem. Non enim hanc solùm. nec vt coronarij bellissimas saltem herbas floresque struppis aut coronis innectunt, salubrium nullâ curâ: ita hîc tu. Quin contrà potius, plura ad mentem ac salutem referes quàm ad sensus aut adspectum. Ac de voluptatę aliquid dicere vacuum sit. cum ea sponte obuia: nec quisquam tam lapis aut frutex, quem non titillet ac flectat amœna illa variaque spectio gentium, vrbium, locorum. Natura scilicet illuc aurigatur, nec duce opus vlla ratione. At in vtilitate laborandum est. quam nec secuti omnes; nec qui secuti, adsecuti. Eam tibi ingero, & triplici hoc limite designo, Prudentiæ, Scientiæ, Morum. Hęc enim omnia peregrinatio adferre debet; si cõsilio; si ritè instituta. Ac Prudentiam ab ea peti, Homerus nobis satis auctor; ille non poëtarum solùm eximius, sed me iudice, sapientum, qui cautæ illi Vlyssæ prudentiæ quã aliam caussam vbique tribuit, quàm quòd πολύτροπος: quodque, vt ipse ait,

Πόλλων ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω?

Et verè. Instituta enim illa varia gentium, ritus moresque hominum, formæ ciuitatium, incredibile est ad iudicium & prudentiam quàm potenter possint, si tamen non visa aut obata ea leuiter; sed admissa, retenta, & collata inter se examinis quâdam lance. Quod ante omnia tibi censeo faciendum. Vide inquam, audi, iudica, nec conquire solùm hæc alia, sed in ea inquire. Et inquisitio quidem à te & tuâ mẽte erit: conquisitio, ab hominibus esse debebit, aut à libris. Nam & libri ferè sunt historiæ peculiares suis quibusq; locis

cis & linguis sunt, quas indagabis, & homines æuo & v
prouecti non deerunt, à quibus percontando discas. Etsi e
nim modestiam & silentium iure tibi suadeam: tamen nih
abnuo, quin per iter fræna sæpè laxes effræni illi membr
Ius tibi sermonis, non in via solùm (siqui eiusmodi comite
sed in hospitio sit: nec ante mensam modò, sed in ea, & po
eam. Sed sermonis ius intrà hos fines, quærendi de mor
bus, legibus, facie cuiusq; vrbis. addo & de principibus, be
llis, casibus, aut siquid euentuum magis insigne. Hæc nota
bis, hæc sepones. certus ex ijs ciuilem illam prudentiam i
seri, tacita quadam vi & via. Vt enim herbas, vt arbor
crescere non cernimus, sed creuisse: sic factam hanc prud
tiam potius, quàm fieri. Atqui incrementum & irrigat
illi, ab his inquisitorij, vt sic dicam, humoris guttis: quas
tè perbibit melior animus, & paullatim madescit sapien
iudicij succo. Atque hæc de prudentia dixerim: verbis pa
cè, rebus ampliter, si rebus experiris. Ad Scientiam
nunc eadem manu duco. Quam mirêre fortasse, quod p
regrè quæram. cum domi illi sedes potius; & hæc litter
rum studia quiete secretoque magis gaudeant, quàm m
tu aut discursu. Sed desines huius admirationis, si animu
flectes ad duplicem, qui ad Scientiam, modum. Aut
nim ab Auribus ea, aut ab Oculis est: à Doctore dico, a
à Libris. Et de libris quidem, nemo it negatum quin d
mi habeantur tractenturque melius: in doctoribus, ali
esse ratio suadet mecum. Quæ enim illa, obsecro, tam f
lix regio, quæ felicissima omnia ingenia includat? Q
sparsa illa: &, Deo dispensante, sua cuique terræ velut g
mula quæ illustret. Hanc adi, hanc audi: & è sacris il
pectoribus, hianti ore bibe abditæ doctrinæ fontes. Q
non à Turnebo aliquo doctior redeat? prudentior à Sig
nio? disertior à Mureto? quorum ego non auditum sol
magno emerim, sed visum. Quod si notitia etiam aliqua t
cum ijs accedet (& id pronum apud tam humanos:) D
bone, quæ occasio hic tibi discendi & ditescedi? quot ga
legere & recondere cottidiè poteris latentium litterar
Mecum vides. tu arripe tantùm: &, me auctore, in vsum
iusmodi virorum omni arte irrepe, vi irrumpe. Nusqu
meliore damno frons ponitur. Hæc Platonis, hæc Pyt
go

goræ, Democriti, & aliorum sapientum mens fuit: qui relicta penu artium Græcia, non ad cultos solùm, sed ad barbaros peregrinati, acri quodam cupidine discendi. Iam & alia ab Oculis vtilitas: qui hîc tibi soli & nudi ad Scientiam sæpe duces. Italiam ecce nunc adis. illam frugibus, viris, oppidis cultam, illam fama inclutam scriptisque. In ea non vestigium vsquam pones, non oculum flectes; quin monumentum aliquod premas, aut memoriam vsurpes, ritus sique historiæ priscæ. Illic Thrasimenum miserantibus oculis subijcies, aut æternum imperij vulnus Cannas: hîc magis lætus, Albanum, aut Tybur, aut nobiles Baias. Plinij alibi mansio, & Virgilij aut Propertij patria tibi ostendetur; alibi rudera Varronianæ aut Tullianæ villæ. Quanti & quàm arcani gaudij ista visio? cum non animo solùm, sed pænè oculis sese inferunt manes illi magni, & sola premimus pressa toties ipsis. Iam coloniæ illæ veteres, iam templa, theatra, arcus, sepulcra, lapides, quem non & doceant mirificè & delectent? Doceant dico. quia reuera notata aut exscripta hæc talia, mirum quanta luce mentem perfundant, trepidantem per veterum scripta. idque experti dicimus ipsi. Vt omittam etiam illud commodum. quod nescio quomodo attollatur & grandior sese fiat animus, adspectu tot sublimium & grandium rerum. Cupidinem veræ virtutis & gloriæ ingenerat, visa toties aliena gloria & virtus. Ad mores iam venio, qui postremus mihi locus: tibi, si quid sapis ô adolescens, primus. Ab hoc enim scopo si aberrasti, aberrasti ab alijs: & inutilis, imò noxia, scientia omnis prudentiaque est, secreta à probitate morum. Cetera speciosa puta, hanc necessariam: illa ad ornatum adhibe, hanc ad salutem. In moribus autem duplex mihi præceptio: & vt bonos rectosque vbique adnotes, & fugias malos & detortos. Sed in bonis, nè mentiar, haud magna fortasse peregrè copia est. Latent enim plerumque verè probi: & in pectore intimo domicilium Virtus habet, non in vultu aut fronte, atque inde vt extrahatur, vsu opus & notitia quadam propiore: ad quam peregrinantibus rarò accessus. Tamen elegantia quædam morum & comitas, & externa quædam, vt sic dixerim, virtus, quin apud exteros iure quæratur, non negabis. Quid in cultu, vestitu, actionibus

actionibus deceat; quæ Veneres & lepôres in sermone a
gestu; docere te ritè politiores illæ gentes possint, Itali, H
pani, Galli. atque ita rus illud nostrum aptè sæpè dilu
quæsitâ ista vrbanitate & peregrinâ. Sed quęsitâ, non ad
ctata; vsurpata modicè, non ostentata: alioqui nihil com
tu eo incomptius, elegantia ineptius. Risimus non semel
iusmodi histriones, qui ab Italiâ aut Gallia noui, gestus n
cio quos mimicos molestè vsurpabant, & delicias par
non dicam ciuiles, sed viriles. Tu hæc fuge, & inprimis v
& interna animorum vitia, quorum vbique larga & ob
seges. è qua ne quas spicas improuidè colligas, magna m
pro te cura, imò metus. Admittimus enim nescio quomo
& combibimus facilè peregrinas illas culpas; siue quia
uitate aliqua blandiuntur, siue quia specie virtutum. At
vt venena vinis admixta, medicorum scito, pernicite
perniciosè penetrant: sic peccata hæc adsita virtuti. F
enim ita fit: vt in qua gente vitia certa increuêre & inc
buêre, mores iam vocentur; nec in veniam modò venia
sed laudem. Adde, quod natura ipsa proniores nos ad m
imitanda. Vt pictor, leui manu & volante penicillo, rug
verrucas, nęuos in facie exprimit haud tam facilè ipsam
probitatem laboriosè imitamur, nullo negotio maculas
las animorum. Aduigila hîc igitur. & iam ante seriò pro
de, quæ vitia cognata vel amica cuiq; genti. Quis enim
get? vt hominibus singulis, sic populis suæ laudes, suę lab
Galliam ecce cogitas? leuitatem & vanitatem etiam, q
in pleraque ea (omni, falsò dicam) gente. Italiam? pro
uiam in ea & libidinem. Hispanias? typhum quemdam,
Africanum fastum. Germaniam? comessationes & ebrie
tem. Quæ velant illi, scio; & comitatem, fiduciam, gra
tatem, hilaritatem interpretantur falsò. at tu vitabis,
in venas rapies peruersi iudicij aura blandientem pest
De moribus tantum est. & pertexui hanc telam: nisi q
leue parergum illi addam de Italia ipsa. Laxat enim ne
quomodo vela huic stilo, prouehitque longius amor & c
tui. In terram is igitur terra ista meliorem, fateor; gent
gente nobiliorem: haud scio an probã magis, an fidam.
genium, & subtilitas, & magni erectique animi in illis lo
habitant: non semper puri, simplices, & ad Gallicam ist

niue

inem. Ideoque incautis & apertis nobis nonnullum ibi periculum, & quidem à duplici telo. Nam & inter viros multi ecti, callidi, periti simulare: & inter fęminas, formæ conspicuæ, sed lasciuæ & procaces. Hîc Scylla, ibi Charybdis: & uo hæc discrimina vt enauiges, opus non prudentia quam solùm, sed dicam fortuna. Prius tamen illud me angit inus. quod amoliri magnam partem posse videor cauenbus quibusdam pręceptis. Nam contrà insidiantes illos it simulantes, quidni firmum scutum à simulatione item iqua sit? Cres mihi esto inter Cretas. Nec viam tibi tamé fraudes præeo. absit. sed vt medici, venena quędã venespello, in salutem tuam non in noxam. Ad minutas & inocentes quasdam simulatiunculas te voco: nec ad alienas sidias, sed ad animi tui opportuna tegimenta. In Italia ta tria hæc mihi serua. Frons tibi aperta, lingua parca, ens clausa. Comis & communis vultus aduersus omnes, animus externo nulli pateat: & velut in theca clausũ m habeas, dum redeas ad notos animos & verè amicos. pichar mææ sapientiæ ille neruus hîc valeat, Nulli fidere. isi facis: non vnus Vlysses Aiacem te circumueniet; & doem nobis debes, illis risum. Atq; hæc tamen cautio mea oprie in vulgus Italorum dirigitur. Nam de nobilibus cur fitear? reuera optimates illi plerumque optimi: celsi, alti, ceri, virtutis, gloriæ, litterarum amantes. In vulgo aliter è obseruauimus; qui fex & limus, & verè vulgus. Itaq; in s vetus Italicus aut Romanus sanguis ferè apparet: in s, peream, nisi claræ reliquiæ (fidenter dicam) Gothom, Vandalorum. Iam contra telum alterum quì muniam aut moneam? Ita sim saluus, vt opto potius quàm spero hîc planè saluum. Tantum mihi metus & ætas tua facit, æ in ipso æstu: & illæ non dicam fæminæ, sed Veneres, netæ aut Romanæ. In natura tantũ tua spes omnis præj hic, & voluntate. Quarum si alterutra ad calidas & cals istas Solis filias inclinat: quis hominum te seruet? cerues: nec vllo præceptorum sufflamine te sistam. Tamen nihil dicam aut addam: ecce armaturam à me duplicé ulis Auribusque. Oculos inquam, primùm mihi claude, uerte longè ab illecebroso hoc adspectu. Aditus enim li morbi hinc est: nec amor aut cupido facilè irruperit, nisi

nisi per geminas has fenestras. Sed & Aures etiam mun
contrà omnes non Venereos solùm sed paullò magis ven
stos sermones. Ij sunt enim qui titillant, qui excitant: &
cupere ab aspectu est, sic velle ab auditu. Igitur vt athlet
olim, munimenta quędam aurium adponi mos (ἀμφωτ
δας vocabant) ad vitandos ictus; sic tu hoc firmum co
trà amatoria vulnera habe velamentum, Amatoriu
nil audire. De hominibus dixi (quæso ne cum inuidia
lusquam aut ira, quia liberè aliquid protulerim fortasse, n
hil acerbè aut malignè:) adiungam & aliquid de locis. Q
varij in Italia omni & pulchri: vt non iniuria deliberes, q
pręferas ad videndum, siue habitandum. Et meo quide
sensu (vidimus enim plerosq; omnes, & triuimus) prima
bi vel adfectus caussa, imò cultus, adeunda Roma est: ad
eunda tamen, non habitanda. Confusio enim ibi & σύγχ
σις, aëris & morum haud pura puritas: & quod verissimè
Varrone dictum, turba turbulenta. Loca igitur illa prisca
vetera, monumenta ac rudera,

-- *& campos vbi Troia fuit,*

cum lustratus satis & veneratus fueris: Neapolim mihi a
& paullisper inside illam nobilem, illam cultam, illam
mœnã. Per quam viam deliciæ locorum multæ, quas om
to, sed si inhabitanda diutius Italia est; in Thuscos mihi
di, & illos incole, lingue, aëris, (a) morum causa. Omnia
ibi pura. Quod si de opido etiam qu ęris: Florentia mihi
Senæ placeat: & magis istæ. At iam in abitu & reuersio
Bononiam amicam studijs libens videbis, & eadem la
insigne Patauium. quibus cum dies aliquot dederis, non
gebit in vrbe maris dominâ (Venetias dico) lustranda
nere septimanas. Heu ad inuidiam pulchra, opulens, fe
vrbs! minus tamen ad nostrum Genium, quia Mercurio
micior quàm Mineruæ. At in exitu grande illud & diffu
Mediolanum te capiet. in quâ fine Italiæ, finis mihi epi
læ. Deum supplex pręcabor vt te seruet, & tu ista. Vale N
bilissime iuuenis, vale, vale. nec deus mihi (b) auguria p
ciat, quæ in tristi mente. Antuerpiæ 3. Nonas Aprileis. 1

a De externis cape.

b Certè vera. obijt enimeaipsa peregrinatione, princeps nostræ iuuentutis.

EPI

EPIST. XXIII. *Vltraiectum.*

IANO DOVSÆ S. D.

HEVS tu,ſacrifica.Lipſius etiam viuit. Diſcrimen igitur tibi?inquies.Grande,capitale,mi Douſa: & quidem ſine crimine diſcrimen,à ſcriptis iterũ meis non factis.Satyram ego nuper ſcripſi,& illa me pænè proſcripſit.Iocari me putas?verò,ſeriò.à grauibus, imò à grandibus viris res agitata:à proceribus imperij: tanquam in læſo aut turbato publico ſtatu. Suſpendo adhuc te. rem habe. In iocis illis Menippææ noſtræ aliquid eſt de lauru poëtarum, quam largitur Cęſar. Ab ea iſte ignis. Aiunt ignominia à me affici vniuerſum id genus:aiunt Cæſarem ipſum aſpergi iniuria, quaſi non id eiius aut poteſtas Itaque à Legatis ipſis Cęſaris litteræ ſubitò Francofurtum, quæ grauiter me accuſarent, minarentur: & Satyram ipſam priuatum iuent publica luce.Hæc audis? hæc credis?Non ego ipſe:niſi litteras eas vidiſſem his oculis,tenuiſſem hac manu. O ſæculum, ô viri! Ite vos docti,vigilate,ſcribite:& pro famâ, ſubite hanc flammam.Et tamen vtcumque calumniarum ferax euum:quis materiam ijs cenſuiſſet in re tam leui. Niſi ſi hoc proprium mihi fatum,vt ex candore iſtarum niuium oriatur ſemper aliquis ignis.In Epiſtolicis meis nónne ſimile? Benè certè ſperare de iudicijs poſterorum debeo: cui tam iniqui ſunt viui.Tu vide,ride,& ſi vir es,pro Satyra noſtra Satyram in ſaturos illos ſcribe.Nònne enim, noſtra? tu certè eius magna pars es. Vale mi oculiſſime.Lugduni Batauor.3.Kal.Iulias 1581.

EPIST. XXIIII. *Lugdunum.*

GEORGIVS RATALLERVS I. LIPSIO S. D.

ANNVS iam eſt & amplius, Clariſſ. Lipſi, cum ad te ſcribere cupientem retinuit me exſpectatio aduentus

uentus in hanc vrbem tui. cuius ego spe hactenus fal
neque quod constitueram, isthuc profecturus videor, fa
re non potui quin has ad te darem testes beneuolentiæ e
ga te meæ. Quanquam autem nũquam mihi visus es, ea t
men pertentat mentem tui cupiditas, vt non solùm te di
gam, verùm etiam vnicè amem. Cuius rei caussa est cu
insignis tua atque omnium ore prædicata virtus, quæ et
nunquam visos amare compellit, tum in omni eruditio
genere excellens doctrina, quam ex ingenij tui monume
tis nemo non percipit. Inuideo propè dixerim ijs quibus
la contigit felicitas, vt non solùm te videant, verùm eti
familiari tua consuetudine & colloquijs quotidiè docti
mis suauissimè fruantur. Sed ne multa, nihil hac mihi scr
tione aliud quæritur, doctissime Lipsi, quam vt scias me
mare te & admirari, nihilque esse prius aut antiquius qu
abs te vicissim vt amer. Quod sanè vbi intellexero, non
postrema parte felicitatis meæ positurus sum. Vale. &
quam commouisti sustineas atque tueare studiorum at
lucubrationum tuarum exspectationem, valetudini, qu
non omnino firmissimam esse audio, diligenter inserui. V
traiecto. Pridie Kalend. August. 1580.

EPIST. XXV. *Vltraiectum*

GEORGIO RATALLERO *Præsidi ibidem Consilij Regij.* S. D.

VALDE alienus à Gratijs omnibus sit, Vir Am
sime: cui non & litteræ tuæ gratæ, & hæc ad ami
tiam inuitatio, tam amica, tam honesta. Quam q
prior, quòd vltrò suscipis: iure magni facio, qui scio q
tù magnus. Et amaui quidem te, imò colui iam pridem,
cito quodam sensu: qui diu inclusus, libens nunc se pro
& exspirat ad hanc suauem beneuolentiæ tuæ auram.
tamen non dicam paria, sed maiora facio: quò plures
ad amorem & æstimium tui caussæ. Doctrina, dignitas,
tus, & ante omnia hæc humanitas: qua trahis & nectis
tibi adamantino quodã vinclo. Quod nulla vis, nulla fr

...erabit aut soluet; donec

Lumina adempto animam moribundo corpore fundam.

Idque tibi non per epistolam scriptum, sed velut per syngrapham volo sponsum. Tu mihi quæso responde: & hunc, vt sic dicam amoris noui fruticem, quem tam amanter eduxisti, euocasti, alere & fouere perge beniuolentiæ tuæ radijs; ô Belgij & meus splendide sol. Vale. Lugduni Batauorum. Postridiè Kal. Augusti. 1580.

EPIST. XXVI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

MAGNVM illud Antuerpiense facinus, magnum dicerem & malum, si de causa mihi liquido constaret aut fine. Sed tamen hoc ipso malum, quòd malum imò exitium patriæ trahet secum. Heu, quæ videmus? quæ audimus? quàm inopinata? quàm obliqua? quàm non pro veteri fide & more regum? Nec tamen, mi Leewi, deijcere. erige te potius: &, vt palma, attollat se animus contra nouum hoc pondus. Inspice ludibria rerum humanarum, & aleam ambiguæ Fortunæ: quæ gaudet iactum aliquem ex occulto iacere, nec exspectandum. Hinc ille vulgi stupor & querela. Quis putasset? quæ non cadit in mediocriter sapientem: qui iam ante ita meditatus, vt sciat hæc & deteriora posse euenire. Vt in bello, etiamsi hostis absit, semper excubiæ: ita vigilat ille contrà improuisum omnem ictū. Quis fuit ille dies, cum hîc & alibi insulæ totæ aquis absorptæ, aut vrbes terræmotu? Quis eorum qui tam magna ruina perierunt, id putasset? Nec exempla nobis desunt istarum, quas patimur, cladium: sed ipsi nobis, qui, insito natura vitio, proni semper ad spes meliores. Quas coërcere tamen potius sit, & laxiores habenas permittere timori. Non deerit consilium aut solatium illi animo, qui timuit quidquid potuit timeri. Iure à Romano sopho laudatur is versus,

Cuiuis potest accidere, quod cuiquam potest.

Quem velim impressum tuæ menti, vnà cum amore me
Vale. Lugduni. Pridiè Kal. Feb. 1583.

EPIST. XXVII. *Brugas.*

LERNVTIO, ET GISELINO.

SALVETE meæ animæ. ita enim meritò vos appe lem, quia quamdiu istic fui, vixisse videor: nunc vita fru quasi per vmbram. Circumagunt me hæ turbæ in Nu midæ morem: & adhuc discurri sine lare, sine certis sedibu quas tamen positurus in Batauis videor, Ordinum vocatu & stipendio sanequàm honesto. Sed temporaneas, non per petuas: saltem,

Dum hæ consilescunt turbæ, atq; iræ leniunt.

Aliter videtur quibusdam è meis, qui in mutatione hac re rum ad dignitates & splendores vocant, videatur, mihi sta vetus illud decretum meum, reipub. tam confusæ non mi ceri. Orpheus ille vester Lugduni est, & (inuideo vobis hu nium) partes has simulat, & ambit professionem. Examb étne? non, si Batauos noui: in quibus certè plusculum, quà pro veteri verbo, auris est & cordis. Eurydice etiam ei hîc, & illa professionem. O Dousa, viuis & Satyram nõ scr bis? Sed ridebimus coràm. Ita enim de vobis recepit mi Winterus vester, adolescens adprobus & perhumanus. Fa cite, & properate ad hæc Neptunia loca: in quibus eg cum Dousa tam arctè, tam auidè, vos amplectemur, quà Amymonem suam illeipse Neptunus. Sed hospitium qu dem vobis (ita iubeo) apud me erit: familiare scilicet & s brium, nec propter vos maiorem sumum vicinia videbi Properate tantum. quod vt magis faciatis, nuncio accepi se me nunc nuper Lutetia à Pythœo Trochaïcum vetu cui titulus Peruigilium Veneris, elegans & scitum carme & dignissimum illa ipsa dea. Plura non addo, venite, videt valete. Lugduni Bat. Kalendis Veneris. 1579.

Sed heus tu, Lernuti! est quod à te seriò petant mei ho ti. non magnum aliquid, sed illud idem quod hortus tu Seminari. Itaque siquid seminij tibi superest, non illi

Plauti

Plautini (apage nuptiales tuas nugas) sed istius hortensis: quæso, hoc nuntio mitte. Habeo enim & colo hic in ipsa vrbe hortum, amœnum potius quàm grandem, concessu nostri Hauteni. Pro eo ad Venerem natum mihi herè hoc carmen. quídni enim friuola mea mittam, vt eliciam gemmulas tuas? Ita callidè captator sum: nec nego.

AD STELLAM VENEREM PRO HORTO.

ALMA *Venus, quæ cælorum colis ardua templa,*
Quæ maria ac terras vitali semine comples:
Quâ sine nec flores hortos, nec gramina campos
estierint, neque frugiferas animalia terras,
uæue solum pedibus sulcant, quæue aëra pennis:
u dea tu fautrix hortorum in cultibus esto,
dspiresq; meo numen genitale labori.
am sine te nil Flora potest, nil flaua Segestis,
odutisq; herbæ pubenti optabile numen.
elle malum virus à floribus, im bricitórque
e noceat Aquilo, neu grando, neu robigo,
ffice. diua potes. Solis Lunæq; potestas
e superà: sed consensu tua tertia regna.
ec (a) tibi Mercurius certauerit, aut tibi Mauors:
se tuo fasces submittit Iupiter igni. — *a Ad clarorē stellę Veneris hæc referēda.*
tereà, dum nos fera mœnera militiai
xercent, lituique vocant ad ciuica bella:
Patria da veniam) Hauteni securus in hortis
se habitem, fallátque meos cultura dolores.
on ego Bellonæ sim victima, non ego Marti
iles: nascentique alius mihi risit Apollo.
t patriæ Belgisque datum, si fama Camœnæ
ostræ erit, atque aliquis venienti Lipsius æuo.

DE EPIST.

EPIST. XXVIII. *Herbipolim*

FRANCISCO MODIO S. D.

ERgóne viuis Modi,& nos amas? De vtroque enim am biguos reddebant & locorum interualla in quibus agis & silentium quo tamdiu non iustè vsus.At nunc emen dasti, & longa epistola cessationis culpam eluisti in parte nam totam tum demum,si perseuerabis. Et quanquam re motum te doleo seiunctumque à nobis : tamen quòd in ij locis, & apud eum virum es, lenit desiderium, gaudi um imò adfert. Amo enim, amo, Germaniæ illum trac tum in quo beatè viximus olim ipsi : & gratulor de hosp te, qui,vt scribis, tam benignus in meliores Musas. Sæ pe apud notos prædicaui,sed parum credulos,Homines e tiam illa tellus alit ingenio doctrinaque pares nobis, fid & virtute meliores. Experiris ipse : & magis experier cottidiè, si omissâ inanium specie, de re iudicabis ex r ipsâ. Interea vides portum aliquem & receptum in hi studijs esse,per res adflictas: nec vanum illum quicumqu scripsit,

(a)Τὸ τεχνίον γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει.

a Artem minutam terra quæuis educat.

Ego quidem auctor tibi sim non commouendi ex ijs loci donec Belgio huic fiducia status melioris. Nam nun quàm fluctuemur,vides. Fœdera & domini noui : & omn no aut mutatio, aut interitio rerum. Sed malo aliquid d studijs. Tacitum ad me, siue Eclogas potius tuas in Tac tum,si mittes,gratum : & vtar, non sine memoria eius, p quem vtar. Paramus enim iterum vulgare Commenta um nostrum, sed auctiorem. Habemus & libros duos D Venatione iam adfectos, Saturnalium priorum (quæ d laudas) titulo & exemplo. Sed & de Epistolis meis eden aliquid cogitabam, siquas colligere aut seruare potui hoc naufragio nostrarum rerum. Quæ mens iniecta mi nuper,non nego,per Italos: quorum Epistolas ambitiosè ditas vidi,& (liberè dicam) non inuîdi. Cur enim? A verb cultas censes? sæpè nec Latinæ sunt. A sententijs acut

corp

orpor & tepor merus est. O Italia, vbi Politiani tui, aut Barbari? defecisti. & hoc sæculum ambitionis & fuci aliquid fortasse plus habeat, re deseritur & seria illa doctrina. Etiam Agellius nobis nuper in manibus: deposuimus, postquam alijs audiuimus eam esse curã. De * gaudeo mi Modi, gaudeo, quod tardè, sed aliquando eum nosti. Nam cur dissimulem? labi & tabi tibi amicitia illa: & floreres inter prima ingenia Belgij nostri, nisi hæc vredo te adflasset. Quid de indole tua optima & ad omnem laudem nata sentiamus, imò loquamur cottidiè, notum multis: tu eripe tantùm te, & seiungere ab obscæno hoc cæno. nitorem & lucem tibi spondeo æternæ famæ. Meipsum quàm ille lutuuit, & læsit? olim contage & consortio, nunc conuicijs. uæ spargit occultè, & iacit ea quæ digna tantùm ipso. nfelix, quid sibi vult? notus esse? erit. & nisi desinit, stignata illi ego atque amici inuremus, quæ Sequana illa non luet suis vndis. Sed mentior Modi, mentior, & loquor more vulgi. Nam ego à vindicta tantùm absum, vt etiam ab iâ: omnesque eius noxias vnâ spongiâ libens delere posum veniæ & obliuionis. Malus ego in malum nunquam. Peccet ille & ruat; mihi benefacere constabit: & conuicia ius omnia refellam vnâ vita. Ita quò peius ille loquetur, nelius ego audiam: & contrà Inuidiam pulcherrimum oc genus vltionis amplectar, vt comedat ipsa sese. De Matulis illis & Petreijs, iam aliquid inaudiueram. sed uid? etiam illæ nitedulæ extrahi volunt è suis senticeis? à me frustrà. Tu tantùm purga me calumniarum eiusmodi apud Posthium: & animum hunc illi aperi candiiorem vestra niue. De poëtis Germanis aliquid dixi ut scripsi: at non de germanis, inter quos mihi ipse. Fucos & dehonestamenta poëtarum saltem tetigi: quorum rtilis sanè illa ora. Vidimus nos, & vides ipse. Quis non i somniasse vult in bicipiti Parnasso? Itaque vates omes audiunt, & prodeunt: & compti sublimesque multi m Cæsarea sua lauru. Quos non equidem sperno aut rio: hoc tantùm ijs instillo, *Laurigeri multi, pauci Phœbi.* Quin re plerumque didici, minimè re poëtas, qui titulo o & nuncupatione. Extrema tua epistola pupugit me M. Antonio. Itáne est? abijt? certè doleo. Nam æmulatiuncu-

latiunculas illas eius (ita appellare malo, quàm calumnias) nihil moror. Habere hoc scio ista studia, vt nescio quomodo facilè pariant riualitatem. quam ego seriò contemno: sed & hoc mihi seriò dolet, contemni per hanc illa. In contentionibus enim istis quis risus sæpe vulgi? & iure, cum tam pueriliter desipientes eos videant, qui ad sapientiam alij magistri. Ratallerum Præsidem quod saluere tu patronusque iubetis; ille verò saluus. iampridem enim à nobis abiit ad beata illa loca: idque præcipiti quodam fato. Nam benè valens ad curiam cum venisset, subito deliquio animi concidit, nec surrexit. Ita ereptus patriæ optimus ciuis, nobis amicus. Hoc ante septem menses accidisse scitote, & mecum dolete. Vale mi Modi, & magno illi patrono tuo à me salutem. Lugduni Batauor. Nonis Augusti. 1582.

EPIST. XXIX. *Lugdunum Bat.*

IOS. SCALIGER I. LIPSIO *suo salutem.*

SATYRAM tuam Menippæam accepi, mi Lipsi, cuius nomine tibi gratiam habeo primùm tanquam amico, qui mihi eam dedicasti, deinde tanquam magistro qui me multa bona docuisti, & doces quotidiè in tuis aureolis scriptis. Quare & amicitiæ tuæ & eruditioni ita me debere fateor, vt alteri quidem quod opponam habeã, pietatem & singularem amorem in te, quo ne tibi quidem concedo, in altera ita me vinci à te gaudeo, vt non aliter, quàm si id omnibus palam testatum relinquam, tibi satisfactum putem. Quod sanè non solùm facio, sed & fieri debere fateor. Deus opt. max te nobis conseruet. Nam qui literarum dignitatem hodie sustineat, præter te habemus neminem. Iuuenes nostri hoc tempore ῥεμβόλιδμοι nescio quid μετεωρολογοῦσιν. hoc vnum student, vt mulieribus placeant eorum studia. Aliter oleum & operam se perdidisse putant. Oraculum hoc à me accipe: si ego & tu morimur, semper hos λεσχηνευτὰς non stabit, quo minus literarum interitu

teritum tandem videamus. At ego nunquam bonarum partium transfuga aliquid muginabor, vt inquit ille, cuius fructus ita mihi constabit, si illis displiceant labores mei. Habeo in manibus opus affectum de Emendatione temporum, in quo veternum excito omnium nostrorum Cronologorum, qui omnes ὁμοθυμαδὸν in vnum id iurasse videntur, vt verum nunquam dicant. Primùm omnium nationum annos tam veterum quàm recentiorum explicaui, Atticorum, Macedonum, veterum Hebræorum, Ægyptiorum Chaldæorum, Persarum, Ethiopum, Armeniorum. Huius rei ignoratione non tantùm peccant Cronologi nostri, sed & ij, qui eorum dicta κυρίας δόξας putant. Præterea annum nostrum quomodo corrigant ij, qui hoc opus hodiè Romæ aggrediuntur, ostendo, & multa alia eius generis adijcio, ex quibus omnium sæculorum ratio penitus ignorata constet. Tu velim sæpius ad me scribas, nisi graue est. Plantinus curabit literas deferendas. Vale Cantamilæ ad Crossam flumen in agro Agedunensi limitis Lemouicani. 10. Kal. Iun. 1581.

EPIST. XXX. *Romæ.*

NICOLAE FLORENTI *salue.*

QVÆSITVS mihi hodie es, nec repertus, non sine meo morsu. Auidè enim auebã onus apud te deponere, quod premebat. Sed nec mensa nostri regis te vidit. quid factum? Satin' saluæ? spero. æstus hic potius te impedierit, cui nos vix ferendo, etiam sub tectorum vmbra. Sed onus, quod dixeram, impositum mihi à Valerio, ecce istud. Legebam herè libr. quint. cap. 5. De Scipione Africano: *Itaque clarissimorum cognominum alterum sumpsit, alterum dedit: triumphique prætextam huius excepit, illius tradidit.* Item libr. septi. cap. prim. De Metello: *Consulatus decus, imperatoriam potestatem, speciocissimi triumphi prætextam largita est.* Rectène vtrobique & verè de Prætextã? quã tribuit aperte, vt vides, triumphantibus, & facit eam honoris

eius propriam velut notam. At falsò, nisi fallunt me consensu ceteri scriptores. Quis enim libauit modicè scripta aut ritus veteres, qui nesciat Prætextam puerorum saltem & Magistratuum fuisse? Quin adeò triumphantium illa non propria, vt disertè remoueant & discriminent scriptores. Plutarchus in Mario:

καὶ παρῆλθε μὲν, εἴτε λαθὼν αὐτὸν, εἴτε τῇ τύχῃ χρώμενος ἀγροικότερον, ἐν τῇ θριαμβικῇ κατασκευῇ, ταχὺ δὲ τὴν βουλὴν ἀχθεσθεῖσαν αἰσθόμενος ἐξανέστη, καὶ μεταλαβὼν τὴν περιπόρφυραν αὖθις ἦλθε. Nam περιπόρφυραν, ipse & ceteri Græci, vt scis, dixerunt Prętextam. Tacitus libr. 12. *Ludicro Circensium, Britannicus in Prætextâ, Nero triumphali veste transuecti sunt.* Certè alia omnino & augustior triumphorum illa vestis, nec prætexta solùm purpura sed intexta, addito etiam auro. Liuius libro 45. *In curru scandentes Capitolium auratos purpuratosque* de triumphantibus dixit. Appianus ijsdem tribuit, πορφύραν ἀστέρων χρυσῶν ἐνυφασμένων. Atque hæc est, quam dixêre Togam pictam, aut palmatam: (exempla tibi notissima:) Prętextam nunquam. De Valerio igitur quomodo expedis? Librariorúmne hic aliqua fraus? nec enim ipsius error potest, in re sensibus oculisq; tam prõpta. Quod si fraus: sane audax. nec nisi audaci aliqua manu tollenda. Iuua me, & an Pictam an Palmatã falsæ illi Prætextæ substituam, mone. Sententiam tuam aut, cum ad nos veneris, audiam: aut, si id longius fiet, legam. Cura quidem & cogitatione tua dignissimus vterque locus videtur. in quo hoc quoque me offendit, quod Pighius noster nihil offendit. An vobis antiquarijs hîc omnia plana? doce, doce.

EPIST. XXXI. *Hagam*

TH. LEEWIO *amicam.* S. D.

ITA certè oportuit. in viam, inquam, officij redire, à qua exorbitauimus, vterque nimium diu. non negligentia

stiâ aliquâ, vt scio, aut contemtu: sed fortasse dulcedine cessationis, & fiduciâ amoris. Id enim de me fateor; de te opinor. Quin sæpe sic afficior, vt quemadmodum mulieres quæ vterum ferunt ad omnia nauseant: sic mihi nec scribendi libido vlla sit nec legendi. Mare quoddam mortuum esse aiunt, sine vento sine motu: sic sæpe ego. Sed tu me excitasti: præsertim illâ parte epistolæ, qua consilium a me petis de summa vitæ. Deliberas de coniugio, aut cælibatu. Difficile mihi sententiam interponere, præiudicio iam pænè deuinctam, Vides enim quid ipse fecerim. Ita nisi a coniugio dixero, damnem me ipse necesse est aut inconstantiæ aut erroris. Sed seponam tamen paulisper eam cogitationem, & de tota re videbo quasi liber & exsolutus. Ac principio coniugium si quis damnet, impius sit in vtramque legem, & ciuium & naturæ. Stare genus humanum non posse omnes scimus, sine viri mulierisque cœtu. Non ergo vniuersè id quæris, credo, an coniugium probandum: sed strictius, an sapienti, an hoc tempore, an tibi. Sapientiæ studia & vitę quietem si sequeris; nescio an ducenda vxor. Exempla veterum sapientum in vtrumuis sunt: ratio magis est vt neget. Si enim liber animus, Deo & sibi vacans, ad sapientiam & tranquillitatẽ requiritur: non video quomodo adsumenda illa cura, quæ noctes diesque adhæreat, angat, coquat. Si satis molestiæ in te tuisque cupiditatibus regendis, frænandis: quid aliunde accersis, cui imperes & moderêre? Cymbam nostrã difficulter gubernamus: ecce nauim adiunctam volumus cum tot armamentis? Et fero adhuc, si reges. sed quid si regere illa vult? si fulmenta lectum scandunt, vt vetus verbum est? quid? nónne bellum tibi non ciuile, sed familiare sumendũ est de principatu? At enim moderatam audientéque tibi speras. Ita censeo & opto. sed qua in re vnquam magis spes & vota fefellerunt? An ex composito illo vultu, oculis, verbis, toto corpore ad modestiam ficto, vxorẽ eleges? crede mihi, nulla fides. Proprium hoc & velut innatum illi sexui, vt crudæ adhuc & vix pueritiam egressæ simulent, fingant, fallant. At enim fide & commendatione aliorum, inquies. Nolim equum sic emere aut agrum. Et quâ in re libentius aut minus cum periculo fallunt amici?

ci? Si in equo aut agro imposuerunt, expostulandi mihi saltem ius est, at id non in isto. Canetur tibi illud comicum, *Habeas vt nactus:* & querelæ tuæ in ventum ibunt, imò in irrisum. In genere hoc prædixerim de sapiente: iam tempora ista videamus. Si res lætæ & prolixæ: magis ferrem te ligari hoc nexu. Nempe publica solarentur: nempe in spem honorum & felicis æui liberos susciperes, educares. At nunc quid nisi communes calamitates & bella? ne domi tu quæras. Quid nisi exsilium, exitium, imminet, & mutatio vniuersi status? ne ad aureum sæculum liberos procudi à te censeas. Denique te ipsum (quod tertiò posui) intuêre. Animus tibi ingenuus, & corpus: id est vires valetudoque parum firmæ. Ætatis quidem bona pars superest, sed & bona elapsa. Ingenium tibi come, molle, quod ferre iniuriam potius possit quàm inferre. Hæc omnia videsis an apta ad mores fœmineos nostri æui. Et Diogenes quidem ab omni ætate coniugium remouebat, satis scitè. Nam iuueni, inquiebat, nondum ducenda est vxor: seni nunquam. Græcè hoc sonat melius, τῷ νέῳ μηδέποτε, τῷ γέροντι μηδεπώποτε. At ego certè non vanè id restrinxerim ad statum mediumque hoc æuum, quod velut vinum iam deferbuit; & quale, mi Leewi, est tuum. Hæc in parte vnâ dici possunt, nec pauciora in altera: quæ quoniam scio subiici & à te tibi & ab aliis cottidie, laborem non sumam in iis recensendis. Eò minus, quod frustra scio suaderi coniugia aut dissuaderi: quæ à cælesti nutu & à fato haud vanè esse dicuntur. Bene Euripides,

(a) Εὐνὴ γὰρ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ μορσίμη.

a Fatalis est viro atque fœminæ thorus.

Idque didicimus nos ipsi. Bina Socratis monita tantùm addam. Primum, iuuenes cælibes similes esse piscibus qui alludunt circum nassam & gestiunt inire; contrà qui iam inclusi, exire: simile in matrimonio esse, quod ambiunt liberi, damnant capti. Alterum, Sciscitanti cuidam Vxorem an non duceret? Vtrumuis, inquit, feceris, pœnitebit. In quo verè oraculo concludo, & ambiguum te sententiæ meæ relinquam, non amoris: qui tam verbosam à me Epistolam expressit. Vale.

EPIST-

EPIST. XXXII. *Lutetiam.*

IOSIÆ MERCERO S.D.

AD me verò sæpe eiusmodi muscę aduolent (ita per iocum te appellas:) imò apes. quoniam tu & litteræ tuę plenæ suauitatum & meri mellis. Ipsa quidem causa scribendi quid mihi gratius? Appetere te amicitiam meam: quæ si vltrò offerenda sit tam benè natis ingeniis, nihil abeam à decoro. tu tamen anteuertisti. etsi non ignotus planè, vt ais: quia famæ aliquis radius te quoque illucet à magno illo patre: cuius eruditio & virtus clara apud omnes. Et tu succedes, imò præcedes: si pergis modò in hoc laudis stadio, quod currere cœpisti recto & felici pede. Nam notæ tuæ ad Cornelium nostrum quas mittis (verè blandè dicam) vix tuæ ætatis. Macte hoc acumine! quod vide te quæso ne ambitio deprauet aut calor. Nam illud nisi ad rectum maturumque iudicium dirigis; noces, non iuuas, & infligis scriptoribus vulnera, non sanas. Nos Tacitum vulgare iterùm paramus, cum Commentariis nostris (siue Notę erunt) ad omnes libros. Nam priores sane illi ad Annales refingendi etiam sunt: quia & lapsus alibi sum, & quædam mihi elapsa. Cur negem? semitam sæpe ingredior, cum maxime censeo viam. & gratiam seriò habeam, siquis corrigat, dirigat, reducat. Ad P. Pythœum litteras iam nuper dedi. accepitne? inquire obsecro. Nam ipse quidem silet: at non in illum meus amor. quod indicabis & salutem à me nunciabis ipsi & fratri. Vale. Lugduni in batauis, Idibus Martiis. 1582.

EPIST. XXXIII. *Gandauum.*

ALEXANDRO RATLO *amicissimam salutem.*

LECTIS litteris tuis, mi Ratlo, & dolui dolorem tuum, & gauisus in constantia sum, quòd videam te quæ euenerunt

tunt ita ferre, vt ferenda humana sunt, & vt dignum est iis sapientiæ studiis quę tractas. Nam reuera hæc bella, hæ turbæ, hi discursus, quid aliud quàm ludi? cruenti fateor, sed tamen ludi, quos instruit ambitio & sæuitia nostrorum regum. Itaq; non ferenda solùm ista, sed ridenda. Et vidésne cũ nuces sparguntur, vt currant pueri & rixentur? idem isti, qui oppida & arces rapiunt, eripiunt, diripiunt, alieno malo & suo nullo bono. Atqui ea ipsa quę tanti faciunt, propter quę sudoré sanguinéq; fundunt, si dimotâ vulgi nebula consideres, nuces sunt. Quare mi Ratlo mittamus ista & habeamus eo loco quo sunt: i. pro nugis. Ad nos redeamus, & ad eum quem dicis τετράγωνον λίθον: in quo solo quies & tranquillitas firma *Cetera fluminis ritu feruntur*, vt canit Poëta ille inter verè sapientes. Senecam nostrum tibi placere ex animo gaudeo. Scio non alios è priscis magis cõsentire cum Christiana pietate, quàm eos qui è Stoica domo. In quo numero etiam Arrianus est, qui digessit Græcè dissertationes Epicteti, mihi valdè probatas. Quære, moneo, & lege. Nos hic turbæ iterum exercent, quæ sub discessum tuum sopitæ. Sed sopitæ tantùm. nam euigilant iterum & viuunt, metuo ne in reipub. malum, & scholę nostræ exitium. Nisi fallor, ea imminent, vt non discessisse a nobis videare, sed nos pręcessisse. De Gallis mihi quidẽ ęnigmata. Veniunt; non veniunt; volunt; nolũt; audent; timent; & omnia ancipiti metu supensa & suspecta. Turcarum princeps aliquid in Africa mouet: & aget is saltem bona fide. Mitto ad te Saturnalium meorum primam partem De Gladiatoribus, vt videas cruentas etiam illas in pace pugnas. Salutem quibus dici voluisti, dixi: iidemque te resalutant. de patris tui morbo doleo: quem à me saluta, & tu vale. x. Kalendas Feb. 1582.

EPIST. XXXIIII. *Lugd. Bat.*

AVGERIVS GISLENVS BVSBEQVIVS I. LIPSIO. S.P.D.

ACCEPI librum Saturnalium, amplissimum à te mi Lipsi munus. Mos fuit Saturnalibus mittendi munera, tu

tu mittis ipſa Saturnalia. quo munere, tot muneribus re- referto, haud ſcio an maius quicquam mitti potuit. Adde quod cum huiuſmodi præſtantium ingeniorum monumen- tis non aurum, non gemmæ, non opes, nec quicquid mira- tur vulgus, ſi verè iudicare volumus, vlla ex parte confer- ri merentur. Meritò igitur te amo & facio maximi, qui me tanto dono conhoneſtatum voluiſti. De quo non dicam plura, ne dum me gratum ſtudeo probare, meam ipſe in- fanciam prodam, & culpa ingenij deteram quod omnibus laudibus vt cumularetur dignum erat. Tui penicilli opus ſit, te tibi depingere, & talem ingenij tui fœtum idoneis coloribus ob oculos proponere. At etiam (ſi Diis placet) me in ſcribendo vis eſſe aliquid & in meis ſcriptis inuenis quod laudes, breuitatem videlicet, meram mehercle, ora- tionis inopiam & paupertatem. Quod tamen facile pati- or, nam vel iniuſta laudatione ex ore tuo profecta negare non poſſum quin vehementer gaudeam. non quin me no- rim ſed quod hunc errorem, tuæ erga me beneuolentiæ qua mihi nihil iucundius, imputo. Mihi nunquam venit in mentem inuidere Ioui ſuum nectar neque ambroſiam. At tuis illis conuictoribus, inuidi tantum apparatum doctiſſi- morum ſermonum. tantum ſalis, tantum leporum. op- tabam me ei intereſſe conuiuio, & modò poculum de tua manu accipere, modò alij tradere, modò paria facere, ſed aſymbolum tamen, neque enim ſuppetebat quod pro mea parte conferrem in medium. Sed quid refert? prò vmbra mihi fuiſſet locus: & potuit ferri vmbra vna, cum hodie v- bique tantum ſit vmbrarum. Redeo illuc vnde deuerti, vt maximam mi Lipſi gratiam tibi habeam, non tamen quã- tam debeo, non quantam res meretur, nec quantam fan- do conſequi ſed quantam maximam animus meus capere poteſt. nam relaturum me quid ſperem? Vale. Lutetiæ. 28. Ian. 1582.

EPIST. XXXV. *Antuerpiam.*

I. LIPSIVS F. RAPHELENGIO.

DILATVM mihi reſponſum ad ſuperiorem epiſtolam tuam, non dimiſſum. Dum enim cottidie diſceſſum ſoro-

ſororum tuarum expecto, atque aliud ex alio interuenit; ſeptimanæ aliquot in hoc ſilentio exactæ, vt vides. Ceterùm grata mihi tua ſcriptio, vti & amor: cui a me cumulate reſpondebo. Filius tuus in ſtudiis perſeuerat, & effecimus ne quid Typographia auocaret illum aut impediret. Curſum certè hunc ſtudiorum interpellari aut ſiſti, non erat è re eius. De filio altero tibi agnato gratulor, etiam filius tuus, vt videbis è carmine Genethliaco, quod credo illum iam miſiſſe. In Conſtantia noſtra pergimus: ſæpe negotiis, ſæpe valetudine retardati. Iuuat tamen opus, argumento ſaltem vtile futurum hodie multis. Nubem enim hanc temporum vides: nec Solem aliquem qui pellat. Ille quidem Gallicus, qui DISCVSSVRVM ſe promiſerat, videtur FOVISSE. Et Auſtri iſti cum Circiis mixti & iuncti, vereor vt dent mage maiores tempeſtates. Omnia hodie Principum, infida, intuta: nec veri ſolatii vſquam ſpes quàm in ſe cuique. Firmemur iam ante contrà hęc omnia, quæ euenire homini non ſolùm poſſunt, ſed communi quadam lege debent. Ciceronis falſi Conſolationem vidimus: quæ me quidem adeo non erigit, vt deiiciat potius: ſcripta videlicet frigidè, ſolutè, & vt verbo dicam, ineptè. Quis ille tam ſtultus, qui ſperauit ſe poſſe imponere nobis falſa hac perſona? ſub qua latet aliquis ne ſuperioris quidem, vt ſuſpicor, æui. Bardi Typographi, qui tam ambitiosè hæc diuulgant! Sed credo in noſtrum riſum, & ſuum quęſtum. Valdè me Ciceronis pœniteat, ſi ille vel in medio dolore tam elumbis. Nuſquam nerui, nuſquam ſententiarum ſanguis, ne color quidem verborum, niſi cum ceruſſa & fuco. At tu vale, & me ama. Scripſi enim & abrupi de ſubitò, in hoſpitio publico inter comeſſantium turbas. Delphis. Huc enim ſorores tuas abeuntes deduximus. 3. Idus Sept. 1583.

EPIST. XXXVI. *Viennam.*

IOANNI SAMBVCO *S. mitto.*

DIV mihi nullum alloquium apud te, ne per litteras quidem. cauſſa & temporum horum, quæ nos turbant

& locorum, quę seiungunt. Nam nos, vt audisse te credo, in Batauis agimus apud Oceanum verè vndosum: & iactamur ciuili tempestate, tibi non ignota. At nec loca tamen nec tempora gratam mihi memoriam Sambuci excutiunt: quam testari volui per hanc occasionē primò nunc datam. Qui enim illuc viam affectaret, pręter hunc adolescentem, nanctus sū neminē: & nuntij illi ordinarij, ordines deseruêre per hęc bella. In studiis, dum Mars hic feruet languidè versamur. ita tamen, vt cogitemus editionē nouam Taciti cum pleno iustoque Commentario in eius omnes libros. Ea in re iuuari me à te posse sentio, vsu libri manuscripti quem memoria teneo Viennæ olim vidisse. non illum quidem antiquissimum: sed è quo tamen non dubiè aliquid eruamus, & Critica ista sagacitate indagemus. Quare si eum ad tempus gratificari mihi volueris: amorem in me ostenderis, & simul morem tuum tenueris rei litterariæ adiuuandæ. Videtur sub has nundinas tutò transmitti ad Plantinianos posse: quibus mandata dedimus accipiendi, adseruandi. Velim voluntas tibi & occasio in mittendo nō desit: nobis fides constabit in remittendo. Salue ab eo qui meritissimò te amat, Iusto Lipsio. Lugduni Batauor. Kal Martiis. 1579.

EPIST. XXXVII. *Hagam.*

TH. LEEWIO. *S. Dico.*

SEMPER amo Litteras tuas, pręsertim eas quibus (vt sic loquar) nota aliqua impressa est bonę mentis. el hæ postremę quàm sine adfectatione prudentes! uàm verè Philosophum referebant & sine vllo fuco? iaque vt calebant adhuc à mea nuntiique manu, iis escripsi. Melonis tui odor vel hucusque nares meas dflauit. & mentior, nisi saliuam mihi mouet & desiderium ustandi. Sed cohibe tamen. & vide ne gnatum illum, qui nicus nobis, nimium properè auellas à matre. Auster salem & imber hic abeat, & soles aliquot videat puriores. um licebit,

Extremum hoc oculis lumen radiatum rape.

De

De Alenconio mehercle quid dicam nescio. ita enigma-
ti similis res est. Venit, non venit: accessit, recessit. Cre-
do non illum Callipidem, qui prouerbio locum fecit, tar-
dius ambulasse, quàm hunc subnixum tot equitum ali
Nec aliud tamen adhuc audimus quàm, Veniet. Si serio
hęc aguntur, facilè pręsagio difficile & diuturnum bellum
cuius exitus Deo in manu est. Ad nos quidem quid ista
non magis quàm si Æthiopes inter se belligerent, aut no
Indi. In animo nobis pax sit, cum affectibus concordia:
ecce omnia tranquilla. At enim patria periclitatur. Fate-
or. sed quis nostrûm iter præcludet publicis fatis? Ha-
bent ista transitus suos, imò interitus: quorum tempor
cum venerint, nulla vis aut Consilium ea firmet. Et tam
illi ipsi patriæ, cum res feret, non manu non mente deeri-
mus; atque hoc scilicet agemus, vt non solùm boni viri si
mus, sed & boni ciues. Vale mi amicissime. Lugduni Ba-
tauorum 15. Kalend. Septemb. 1581.

EPIST. XXXVIII. *Lugd. Bat.*

I. GVLIELMIVS I. LIPSIO V. C. S. P. D.

MITTO ad te, V. Cl. Plautinas meas, editas à m
superioribus mensibus. Volui citius, & verò debu
sed qui tanto interuallo perferre posset aut vellet
hactenus non repperi. Abs te vehementer contendo, pr
singulari humanitate tua, vt ad culpas nostras, in quas i
cides plusculas, in opere subitario conniueas; etiā ignosca
quod leuiculis his notis te intexui, pāno purpurā, vt dicitu
Impulit enim, hoc vt facerē, incredibilis in te amor meu
quo vereor ne etiam odiosus tibi sim, cùm occupationib
tuis toties obrepo inanibus litteris. Verumtamen si qu
hic in Gallia tua me causa posse putabis imperabis cu
voles, vt voles: studio, diligentia, fide nemini tuoru
concessero. & futurus hic videor diutiusculè. Noui nihil
rat. nisi scire vis paucis ante diebus Gennabo Luteti
appulisse ‡ ‡ tuum; & de Gellij editione satagere: qu
H.S

H. Stephanus alienis typis hic propediem editurus dicitur. Sed ille amicus tuus ante aduentum meum multa hîc de me in sermonibus me indigna falsissimè sparserat: & verò in libris etiam. ea re contudi nonnihil hominis insolentem fastum. quod factum meum iusto te dolori adscribere velim, non acerbitati naturæ. Tuum de Constantia librum miro desiderio hic expectant omnes docti, etiam parum docti. Fatum enim hoc est tuũ, vt quicquid scribas, vno omnes ore & laudent & mirentur. Sed iam erubui; cum hæc in os tibi. V. Cl. Iano Duzæ multam à me salutem. Te Plurimum salutat N. Faber. vir eruditissimus, & rarissimi exempli præstantissimæque indolis adolescens Iosias Mercerus, amici mei. Pythæi, Scaliger, Puteanus. Ceteri pleriq; ab vrbe aberant. Vale, V. Cl. & me tuũ amantissimum redama. Lutetia Parisiorum 3. Non. Ianuar. 1584. cuius anni cursum fortunare tibi deũ opt. max. volo & opto.

EPIST. XXXIX. *Lutetiam*

IANO GVILIELMIO S.

LIBENS vidi Quæstiones tuas Plautinas, mi Guilielmi: in quibus non doctrinę solũ notæ vberes & acris cuiusdam iudicij, sed etiam amoris in me tui. Partem enim mihi inscribis. cum magna mea gratia (liberè profiteor) vel quia scriptoris eius res est, quem amo vnicè; vel quia beniuolentię hoc testimonium me delectat ab eo quem æstimo quemque amo. Ego profectò si vnquam occasio erit, præstabo me ad gratiam referendam non modio sed horreo toto. At in libro eo tuo, magnæ mihi voluptati non semel interpositum iudicium, de studio Sapientiæ & Morum. Macte hac sententia! Obsecro enim vt quid ista humanitatis studia tam ambitiosè adfectamus, tantum propter ipsa? Abutuntur pleriqué ad malã & vanam pompam: vt seis: verè cum Appione, cymbala quædam inanis iuuentutis. Tibi melior, vt video & gratulor, mens: atque vt porrò sit, quæso & hortor. Nostrum illud De Con-

stantiā censeo vidisti. nunc damus De Amphitheatro, & cis paucos dies habebis: etsi opus ludicrum, & natum mihi per remissiones, vt stilus ipse indicabit. Dedi litteras ante septimanas sex ad Egmondum, quibus inclusæ alteræ ad Busbequium de te, imò pro te. quid iis factum, nescio quia hactenus nihil inaudiui. Quæso inquire. Ille quē tangis, quid & vbi agit? Vtinam in gratiam cum virtute redeat! nam mecum tunc vt volet. & quando volet. Busbequium si conuenis, salutem illi à me dicito: & è iuuentute selectâ, Iosiæ Mercero, si nosti. Passeratio item doctori publico. & si quibus aliis ex eo numero procerum innotuisti. Vale.

EPIST. XL. *Brugas.*

I. LERNVTIO S.D.

CISTÆ tuæ hesterno die ad me perlatæ binæ. hoc ante omnia scire te volui, sed perlatæ benè madidæ per continuum imbrem. Itaq; valdè veremur, si quid in iis sit, quod periclitetur ab vdore, ne putiscat. presertim si quid è lino aut lanâ. Cogitet tua vxor: & si videtur, aliquem fidū huc mittite qui inspiciat, aperiat euentilet. Nos quidem amicam & sedulam omnem operam custodiamq; pollicemur: quantum id pote. Collocabimus etiam eas bono & aërio loco. Scripsi bis ante septimanas aliquot, & valdè fallor si meas non accepistis. Carmina tua adhuc apud me sunt. Dousam enim exspecto in horas, cui velim ostensa. Ego, nisi quid interuenit, intra septimanas duas aut circiter Antuerpiæ ero. velim sanè te videre & amplecti: & si illuc venis, posses mecum redire in Batauos. Ita ipsum iter nobis non sine gaudij & amoris fructu. De Giselinire, omnia hactenus nequidquam. & nonnihil turbellarum inter Magistratum & Curatores, occasione professoris cuiusdam admissi Senatu inconsulto. Priuata profectè & publica turbant. quid refert? si quies modò apud nos & in hoc animo sit: ex quo puro siue impuro, liquidum omne aut tur-

turbidum manat humanarum actionum. Vt in corpore ægro & corrupto, quidquid infertur alimentum est morbi, atque abit in noxam: sic in homine, qui internum illud non depurauit, pectus dico, fontem & originem cupiditatum. Opes adfluunt? auaritia te torquebit, & angor seruandi, dispensandi. Desunt? inopiam non feres, & quæres eas per vndas & per ignes. At modus ab animo petendus est: cui composito semel & securo, numquam superest aliquid aut deest. Sola, mi Lernuti, quies est & internæ illæ opes (a) Οἷσιν τ' εὖ ζώωσι καὶ ἀφνειοὶ καλέονται, vt ait Homerus. Vides Philosophari me tecum: nec excuso. amplius dico, Sæpe faciam. Valdè enim te tuamque egregiam naturam trahere ad hæc alta velim (quò scio propendes:) & collocare te supra hominem etiam dum es in humanis. Et enitêris, si nitêris. Vale, & salueat à me virorum optimus noster Giselinus, à quo responsum expecto, sed non lentum vt solet. Lugd. Bat. 3. Non. Feb. 1584.

a Queîs rectè viuunt homines, ditesque feruntur.

EPIST. XLI. *Pontem Musarum.*

GODSCHALCO STEEWECHIO. S. D.

MIHI & scriptio tua grata, & magis Coloniam reditio: quam extrà noxam fuisse gaudemus, etsi non extrà metum. Scimus quàm intutæ viæ his temporibus: quibus ad iniuriam omne ius, prędonibus non militibus, dant hæc latrocinia non bella. Tu quoque gaude, portum enim iterum attigisti, in quo acquiescere possis, Musarum suauiter aspirante aurâ, sine vento vllo aut nimbo ciuilis huius tempestatis. De promissis Plantini, securus es hominem non nosti, si ambigis: & credi illi potest, tanquam Fidei ipsi. Nec tamen deero submonere, cum redierit: quod fiet eis paucos dies. De Modio, certè amicus ei sum, (ingenium & adolescens eius virtus ita merentur.) ac valdè auctor tibi, sic rem in scriptis tuis temperes, vt nequa parte eum aut stringas aut lædas. Lædas autem? laudes imò volo. Ita de illo ipso Vegetio meruit: & sepone mihi sodes

 om-

omnes istas æmulatiunculas, quæ intercurrunt hæc studia malo iure, malo more. Inuidet quispiam? hoc ipso inferiorem se ostendit. quia apud humiles duntaxat animos habitat, & in altos dirigitur liuida illa dea. Sed tu non talis. moneo tamen vel ex superuacuo, quia peccatum hoc in litteratorum nostrâ gente peccatur hodie nimium crebro. De Vegetio ipso sic sentio. scriptorem non malum potius, quàm bonum esse: & hoc tamen quod in eo boni, deprauatum & pollutum à patribus variâ labe. Greber enim in illorum manibus: quæ nec innoxiæ vsquequaque, nec puræ, sed nec oculatæ. Itaque non iniuria ad perpurgandum eum tu Modio nostro velut optio succedis: & opto vt cum publico fructu, cum tuâ famâ. Quod fiet, si stilum manumque modestiâ quâdam temperabis & diriges: malisque ambigua quędam vlcera relinquere, quàm districtè auferre omnia & præcipiti quodam ferro. Medicos in Criticâ istâ ferre possum: sectores ad Matrem deûm ablegem, procul à virginali nostro choro. Vale mi Steewechi, & mutuiter me ama. Lugduni Batauor. Postrid. Nonas Octob. 1582.

EPIST. XLII. *Vltraiectum.*

THEOD. CANTERO S. D.

ITANE Dalius noster abiit? abiit, non visurus amplius, non videndus. Sane dolui: eò magis quod subita ea plaga, & præter exspectatum. Nam letalis quidem ille morbus (phtisis enim vera erat:) sed quis putasset tam præcipitis cum fati? Trahere, vt scis, plerumque solet, & lento passu ducere ad Orciuum illum thesaurum. Sed nimirum vt nauim interdum improuisus vortex absorbet: ita homines nigra dea. & præsertim eos quibus indoles melior, & ingenium suprà annos. Quod in Dalio planissimè fuit. Claudium Quadrigarium scribere memini: *Nam hęc maxime vexatur deorum iniquitas, quòd optimum quemque non sinunt inter nos diurnare.* Aptè & verè. nisi quod iniquitati ipse tribuit, quod est æquissimæ æquitatis. Cur enim cœleste

lestes illæ animę diu in hac fœce? abeant imò, & euolent ad suum cœlum. De Arnobio, vrge cœptum. Quis post Tertullianum inter sacros scriptores doctior? ideoque doctorum limâ dignior? Etsi bona sanè in eo opera Gelenij: quamquam interdum (quis non Criticorum?) exerret per acumen nimium aut calorem. Satyram quam vulgaui his diebus, en tibi. Nomen te terret? frustrà. edentula est, &, vt antiqui nostri loquebantur, planè innox. Lasciuiam alibi agnoscas, nusquam morsum. Artemidorum tuum totum auidè legi, & velut ἀμυςὶ. Nescio quomodo non sperno totum hoc diuinare (id quoque fortasse à nostrâ porticu:) & eam rem visus mihi ille commodè & acutè tractasse, ex ipsis fontibus naturæ. Salue. & salutem à me, vt Comicus noster ait, plenis faucibus propina Lamberto Burchio Decano, viro qui litteras & litteratos vnicè amat; ideoque digno qui ab iis vnicè ametur: Quod me bonâ fide facere ei nuncia, imò spondè. Lugduni Batauorum, quo die Cęsar olim in Curiâ Pompeij. 1581.

In Arnobij tui isto loco, libro I. *Et tamen, ô isti, qui pollutas res nostras vitiorum criminamini: stribiligines & vos istas in libris illis maximis atq; admirabilibus; non habetis? Nónne aliud hæc vtria, aliud dicitis hos vtres? cælus, & cælū? non item filus & filum? crocus & crocum? fretus & fretum? sanguis & sanguen?* Odoror duplex vitium. Ac primum scripserim, *res nostras vicio verborum criminamini.* Fugit enim omnino prior illa verbi sillaba, retrahenda ex Arnobii ipsa mente. Hoc scilicet politi illi & docti Romani obiiciebant nostris, *solæcismis obsitas res nostras, & vitiorum deformitate pollutas,* vt ipse præmisit. Respondet: variari sermonem pro arbitrio, & illosipsos veteres à talibus solœcismis non abfuisse. *Nam,* inquit, *alιubi hæc vtria, aliubi dicitis hos vtres.* Ita enim alterum vitium tollo; *aliubi,* inquam, scribo, non *Aliud.* Clamat res, & sequentia exempla. An enim aliud sanguis, quàm saguen? fretus quàm fretum? Minimè. Variatum tantùm licenter genus ostendit, & modò Vtres positos ἀντὶ τῶν ἀσκῶν, modò Vtria. Ecce in Nonio: *Vtres vsu generis masculini tantum. Neutri, Liuius Andronicus: Flacci teges vtria.*

EPIST. XLIII. *Hagam.*

TH. LEEWIO. S. D.

TE verò laudo. non imitaris meam pigritiam, & quamquam, ad binas tuas iam silui, tamen tertiis etiam lacessis. Etsi, mi Leewi, nulla hic pigritia. ignoscas aut misereraris potius, si scias quàm per omnes hos dies distrahar & distinear negotiis nec seriis nec bonis. Amici & alieni adpellant, interpellant: ad conuiuia vocant & hoc putant comitatem, auferre mihi vsum veræ vitæ. Pareo tamen, & quamdiu in hoc proscænio sum, sustineo personam. Mallem ad interiora illa gaudia diuertere, studia dico & sapientiæ exercitationes: à quibus non per hęc solum acerbissima tempora, sed etiam lętiora, veros petam quietis & gaudij fructus. Sed differo sępe illa, non dimitto: quod tibi etiam vsu venire certò scio. Plantinus nunc adest. seriò à me monitus de (a) Thalete illo Gallico, seriò ad suos iterum scripsit. & illi responderunt iam Lutetiâ se petiisse. apud nos scilicet sapientia illa non habitat. De adolescente quem nuper mihi commendaras: scis quàm omnia velim tuâ caussâ. Hoc tamen nolo. & si rationes omnes meas audias, scio, ipse non velles me velle. Multis iam recusaui. quos omnes offendo, si vnum admittam. denique rimam aut fenestram hanc si aperio, toto ostio admittendi alij sunt. Quies autem mea id non patitur, & ratio vitæ quam per silentium ago. Peto ergo vt id excuses: & maiora aliqua à me petas, cum opus erit, non neganda. Institutum tuum de omissâ domo, hactenus probo si in eo perseueras. Semel enim constituendum est quod vitę genus eligas, solitarium an sociabile. illud, cum paucis & sapientibus quos melior Deus adspexit cõmune tibi futurum; hoc, cum multis. Et vtrumq; tamẽ ille rectum, qui incõmoda vtriusq fert. nam vt omnia tollas, vanè cum vulgo speres. Siue vxor ducitur siue omittitur: habebis quod doleas, quod querare. nec in hac omni vitâ tam optable aliquod bonum est, quod non mixtum poculo aliquo mœrorum. Hæc publica & æterna lex: cui, improbu

a Ita indigetaui Michaëli Montani librum Gallic. Gustuũ titulo: probũ, sapientẽ, & valdè ad meum gustum.

& refractarius est, quisquis repugnat. Vt athletis olim sors non electio aduersarium dabat, cum quo certarent: sic cuique nostrum vitæ suam conditionem fata, cum quâ luctemur. Hanc vincere oportet, id est ferre. Huius enim pugnæ robur omne in patiendo est, & victoria in cedendo. Res publicæ non in bonâ spe. Præcipuæ aliquot Flandriæ & Brabantiæ vrbes nauseare incipiunt, & fastidire præsentem hunc statum. siue diuturnitas belli id facit, siue gubernatio non vsquequaque inculpata. Consilia arcana agitare dicuntur de paciscendo cum hoste. Quidquid horum est aut erit, nos pessima timere nihil nocuerit: & vt pugiles, iam nunc parari ad strenuam cum omni sorte pugnam. Paupertas imminebit? exsilium? carcer? proponamus interdum animo has imagines, & persuadeamus illi quàm nihil in his aut certè non multum mali sit illis, qui mala ea non putant. Reuera enim vti opinio diuitias bonum fecit, sic eadem inopiam malum. Sed hæc facilia dictu videntur: fortassis etiam factu, si quis conetur. Nunc plerique eò stultitię venimus, vt nec aspirare audeamus ad bonam mẽtem. Sicut ij qui phrenesi laborant, irrident aut verberant suos medicos: ita nos. Vale. & me amantissimum tui, ama. De hortulo tuo nihil narras noui. meus in eâdem caussa. qui iam pridem animam agit, aut potius egit. Credo enim per huius ipsius diei æstum ablatum illi omnem succum & vitam. Hoc quoque feramus. Leidæ. 8. Kal. Iun. 1583.

EPIST. XLIIII. *Antuerpiam*

GASPARI SCHVERMANNO I. C. S. D.

LITTERAS tuas, mi Schuermanne libens vidi: at nondum sororem. quam ne frustra mihi commendaueris efficiam, si qua in re operâ mea illi vsus. Constantiam nostram quod laudas amasque, gaudeo: complecti magis te vellem & amare virtutem ipsam. qua certè in omni æuo, & hoc nostro imprimis, opus. Hostis, vt audio, vicinus vobis

perfidia eorum in quibus nunquam fuit eritque fides. qui vt trutina in eam partem vergit, in qua plus ponderis; sic ipsi in eam, vbi plus æris. Pestis iam olim & calamitas nostri fundi. sed quî auertas? cum etiam nunc immixti nobis, nec longè à clauo, quibus idem morbus. Ambitio aut Auaritia multa regna & oppida euertit: vtinam ne vtraque hunc Belgicæ statum! Hortaris me vt iuuem. votis possum, non consiliis. quis enim audiet? Publicè dico. at priuatim si quosdam possim erigere, & in singulis ciuibus de tota patria bene mereri, non immunis hæc mea quies. Conati id sumus in postremo hoc scripto, & conabimur porrò, si Deus mihi dat vitam. Nam otium ipse mihi parabo, etiam in æstu negotiorum. Gabrieli Rolandio adfini tuo velim ex me nuncies beneuolam salutem. Verè eum amo & æstimo inter paucos meos Belgas. Vale. Lugduni Bat. postridie Non. Nouemb. 1583.

EPIST. XLV. *Brugas.*

VICTORI GISELINO

meo salutem dico.

FIDEM tamen libero: & scribam ea quæ ad caussam tuam pertinent, etsi non libenter. ‡ ‡ diem vnum hîc fuit. egi cum illo de Victore meo, vt debui, amicè & fortiter. Nihil peregi. Tricari ille. velle non posse, inopiam ærarij caussari: & plura regimenta, quæ huiusmodi mimis nunquam desunt. * * item egit, effectu pari. nec aliud ad extremum quam illam de Haga cantilenam rettulit, & medico aulæ. Nugas. Ego offensionem non dissimulaui, & scio etiam offensum ipsum. Quid refert? ea hic mouentur, quę vereor vt initia sint maioris motus. Ad sacramenta imus, & ad horcos, & ad orcos. Deus & mens mea mihi testes, quàm omnia pro patria velim, & mori possim pro bono statu: sed non firmabimus res labentes isto vinclo. Ceterum magnus ille rector viderit: ego conquiesco in Constantia mea, de qua iudicia vestra exspecto. Pergóne in hoc genere? an desino scriptionem, quæ cum inuidia multorum & cum paucorum fructu? Habebam in mani-

bus De Magistratibus P.R.nec scio an absoluam. Illud scio & apud vos depono, mihi non difficile esse per partes illustrare & exsequi omnem rem Romanam. Tu in Plinio quid? nolim cesses. Digna te prouincia est, & à qua lauream æternam referas verè Victor. Lernutij nostri carmina quando gradum addunt ad nos? exspectari ea sciat, ac spondere me & respondere de typis. Dusæ Epodon puto me nunc missurum. A Lernutio litteras exspecto. à te item, quid statueris de rebus tuis, & quid videatur. Meam sententiam, contra animi mei sententiam non celo: quæ est, Nil mouere. Suspensa enim hîc omnia & suspecta. Vale. Kalend. Decemb. 1583.

EPIST. XLVI. *Lugd. Bat.*

V. C. IVSTO LIPSIO GABRIEL ROLANDIVS S. D.

CONSTANTIAM tuam V.C. visum tibi Coss. Senatui, Populoque Antuerpiensi dicare : & nutantem hanc vrbem, ruentem dicam nisi in ea cœpissem spirare, tuæ immortalitati adnectere. ea gratia, quia & ego in hoc populo sum, ingratus viuam nisi gratias agam: neque tam hac caussa, quàm ob exinde factam in animo sementem, cuius fructus exspecto non desidero. Dicam liberè: nã & ætas & orbitas audacem faciunt, & vellem absque illis in pilleata regione liberas voces esse: nisi quis Deus ventos sedat & exortam tempestatem, perijmus. quidquid erit, feram vt existimo constanter, quà naturæ ductu, quà tuis monitis sed tuis maximè : atq; hoc sanè libentius, quod ab eo proficiscantur, qui in eadẽ naui procellosũ, proteruum suscitit Africum, & timet naufragium. Hęc dudum volui : sed verebar ne Iulia maiestatis accusarer, si tua studia rem publicam perturbassem. modò nuperæ Gulielmi litteræ, quas ad te misi, fecerunt animum, & vt me quandoq; amicissimo hospiti, ita nostras hasce, illisce illius vmbram damus. Vale Clarissime Lipsi. & ne quod præcipuum est reliquum fiat, Gratias tibi max. Roland. Antuerpia, 4 Kal. Maias 1584.

EPIST.

EPIST. XLVII. *Antuerpiam*

GABRIELI ROLANDIO I. C.
mitto salutem.

GRATAE mihi tuæ gratiæ: quas tamen ita ad me mittis, vt ipse eas non dimittas. Habitant enim apud te illæ diuæ: nec aliud pectus magis amāt, scio, inter meos Belgas. Fama ita mihi antea dixerat: nec mentitam eam firmant lepidæ istæ litteræ & litteratæ. Atque vtinam post hos nimbos lux & sol aliquis tranquillitatis; in quo apricari nobis liberè liceat, & sermones sæpe miscere non solùm scripta. Voueo, quid sperem tamen nescio, cum oculos deflexi ad hunc rerum statum. Qui indies minus stabilis, & nisi à Deo aliquo fulciatur, (non enim fortasse à Gallo illo tibicine) ruet. Iani Gulielmi litteras accepi: paullò antè tertiam librum Quæstionum. quem ego ita probo, vt negem aliquid melius in hoc genere vidisse ab aliquot annis. Rectam viam adolescens ille ingressus est: & ingenium in eo ac iudicium pariter magna. At tu mi Rolandi salue. quod vt mihi quoque magis magisque sit, litteris me tuis sæpe appella. Dousa, nisi fallor, scripturus est: quem scire debes tui peramantem. Adfinem tuum Schuermannum saluta. Lugd. Batau. Non. Maijs. 1584.

EPIST. XLVIII. *Viennam.*

CAROLO CLVSIO S. D.

ET salutem à te accepi, mi Clusi, & munera quæ Plantinus noster reddidit; bis mihi grata, quia & à te missa, quem tacito quodam sensu dudum amo, & quia mi in optatum mihi finem. Vis enim ea sanciendæ amicitiæ esse, & offers velut arras. quas libēs accipio, & restipulor tibi sanctè ea fide & officijs cultum à me iri hāc nouam amicitiam, quæ inter verè bonos. Talem enim te scio, nec minus integritate & ingenuâ quadā virtute clarum accep-

que, quàm doctrina. Atque vtinam tempora aut conditio nostra permittant, minus longè vt absimus: non litteris solùm beneuolentiam hanc foueremus, sed alloquijs & adspectu. Sed istud quoniam non datur, nec fortasse citò dabitur (augescunt enim hę turbæ, & in isto mari cottidie maiores fluctus:) quod relictum est alterum amplectar, & te amicissime Clusi per chartaceum hoc æquor (vt cum poëtis loquar) sæpe adibo, sæpe salutabo. Vale. Lugd. Batauor. Non. Maijs. 1584.

EPIST. XLIX. *Lugd. Bat.*

CAROLVS CLVSIVS I. LIPSIO *S. D.*

ET grata tibi fuisse nostra munuscula, nec nostram amicitiam te aspernari, ex tuis suauissimis litteris libenter intellexi, mi Lipsi: ego vicissim polliceor eam summa fide à me cultum iri. Dolet sanè plurimum, ob iniquam istã temporum conditionem, nec tuo, nec multorum aliorum qui istic sunt doctorum virorum, adspectu & alloquijs frui mihi licere. Animus quidem sæpissime apud vos versatur: sed mollior sum, fateor, quàm vt cottidianos illos atque ingentes vestri maris fluctus ferre queam. Alioqui non minus istic, quàm hîc, meo succo viuere possem: imò etiam libentius, quòd cælum illud patrium externo magis arrideat. Nuper plurimum me oblectauit tui de Constantia libri lectio, atque veterem amicum C. Langium disserentem audire videbar, ita illum nobis adumbras. Ea sanè lectio effecit, vt mei horttuli deliciarum qualemcunque iacturam moderatius in posterum feram: licet is multas animi curas & leniat & interdum adimat. Soleo enim si quid sinistri de dulcissima patria audio, in hortulum secedere: istic mœrorem depono, vel varietatis colorum in eodem stirpium genere contemplatione & obseruatione, vel seminis illarum iam maturi collectione, vel illius commodo tempore satione, denique stirpium inde prouinientium incremento, atque, vbi adoleuerint, exemptione,

&

& inter amicos, qui hoc ſtudio delectantur, repartitio[n]
Gratiſſima fuit ſalutis à Nobili Viro Eduardo Dier adſcri-
tio, cuius (quòd me amet) ſingulari humanitati tribuo; i[l]-
lius ſane beneuolum in me animum dum in Anglia eſſe[m]
non ſemel expertus ſum. D. Sambuco, vtinam tuo nomi[ne]
ſalutem dicere licuiſſet: Verùm illum nobis Deus adem[it]
Idib. Iunij ſub noctem, vt triduo pòſt noſtro Plantino ſi[g]-
nificaui, cui & morbi genus, quo perijt, perſcripſi. Oro te, [mi]
Lipſi, per veſtram communem amicitiam, vt Epitaphiu[m]
illi conſcribas, vtque N. V. Ianum Douſam, Victorem (qui-
bus ſalutem adſcribo) reliquumque Apollinis cœtum a[d]-
horteris, idem faciant. Bene vale. Viennæ Auſtriæ 6. Id. Iu-
lij 1584.

EPIST. L. *Lugduni. Bat.*

IANE HAVTENE.

A Lipſio tuo ſalue. Suaues herè conuiuas habuimus (a[u]-
ribus enim meis inerrat ille ſermo) elephantos. Mul[ta]
de ingenio eorum deq; mirâ indole garriuimus: o[m]-
nia iucundè, niſi quod in plerisque indignabar haud ple[ne]
mihi eſſe fidem. Quid cenſebatis? vanum aut madidum m[e]
non fui. Quin ſiccus nunc & ſobrius ingeram tibi eadem: [&]
laudum hunc campum ſtilo paullò certius decurram, quà[m]
linguâ. Nónne Hilarium iſti dies ſunt? lubet ludere hunc l[u]-
ſum. Sed fides mihi prius ſtabilienda veterum, quibus pr[æ]-
cipuè inniſa mea fides. Nonnemo enim eam herè [e]-
leuabat: & nimios harum rerum aiebat fuiſſe, aut vanos. [I]-
táne? quibus igitur hæc res notior? Nobíſne, qui omni h[o]c
noſtro æuo vix (*a*) vnum vidimus, eumq; puſillum, iuuen[em],
bonarum artium rudem? an illis, quibus cottidiè bellua ea i[n]
ore, in oculis? quibus tam crebra de ingenio & moribus ei[us]
pericula facta, in bellis, in ludis? Habebant enim & doc[e]-
bant magnâ curâ, Afri, Aſiani, Græci, ad prælia: Roma[ni]
magis ad ſpectacula & Venationes. Quanquam Europæ
tardè ſanè innotuit; & (*b*) ἐλέφαντας (Pauſaniæ ver[ba]
ſunt) πρῶτος τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης Ἀλέξανδρος ἐκτήσατ[ο]
q[ui]

a Illum, qui anno 62. donum Cęſari miſſus ab Hiſpaniarum rege.

b Elephantes primus inter Europæos Alexander habuit.

ui victa scilicet Indiâ, intulit siue immisit. Sed ab eius tâ-
en morte statim crebri: & transportauit in Italiam ipsam
Pyrrhus, bello quod cum Romanis. Hinc quoque iam Ro-
næ nobiles. & magis per Punica bella: quibus tanta copia,
t vno tempore centum quadraginta duos ceperit & in vr-
em miserit L. Metellus. Nam Critolaus apud (a) Plutar-
hum apertè mendax; qui à Paullo Æmilio, bello Pyrrhi, *a* In Paral-
entum sexaginta Romam missos vult, & quidem turritos. lelis.
t posteà sanè Romæ semper: siue capti, siue magis pretio
arati ad populi voluptates. Vides initia, vides frequentiã.
uæ magis expressa apud Plinium: quem, si voles, lege. De
de igitur veterum cur ambigimus? Nónne nouerunt hoc
nimal? intimè atque optimè. An fallere nos voluerunt de
ompacto? nec potuerunt quidem, in re cottidiè omnium
culis sensibusque expositâ: & in qua miracula milleni ali-
uot homines simul viderunt, id est theatra tota. Ista ipsa
tas fidem fidei illorum struit, etsi in alio illo orbe. Lusita-
i nauigationibus suis terras eas aperuerunt, in quibus a-
imal hoc crebrum. Insula Madegascar eos habet, & quidē
ndicis maiores. habet Zeilam, vbi vænales sunt miro mo-
o. ad mensuram enim admetiuntur, vt pannos, aulæa, te-
am: tanti palmos singulos. ita cum magnitudine pretium
escit. Habet prouincia Malabar, Goa, & tota illa ora. itē-
ue regnum Benamen inferioris Æthiopiæ, omnes (quod
otes) albos. Qui adierunt, qui viderunt: eadem aut simi-
a narrant de ingenio bruti huius non bruti. Quæ vt seriò
liquando noscas ac credas: cape à me de naturâ eorum &
oribus: quæ nihil aut paulùm ab homine abire, miretur
liquis imò indignetur. Sed prius vniuersè commemora-
o elogia de ijs veterum: inde facta ipsa distinctè, & exem- *b* Lib. 9. hist.
a. (b) Aristoteles inter alia de elephante; ἔςι δὲ καὶ ἐ- cap. 46.
ισθητον, καὶ τῇ συνέσει τῇ ἄλλῃ ὑπερβάλλον. *est autem* *c* De natur.
primè bonis acutisquè sensibus, & cetero intellectu excellens. deor. 3.
)Cicero: *Elephanto belluarum nulla prudentior.* (d) Idem: *E-* *d* De Diui-
hanti acutissimis sensibus. Quin Homini ipsi adiungunt nat. 2.
ssim. (e) Cicero: *Esse illi belluæ quandam cum genere huma-* *e* Epist. ad
societatem. (f) Strabo: ἐγγὺς εἶναι λογικῷ ζώῳ, *adsidere* Marium.
nimali ratione prædito. (g) Philostratus: τοῦτο γὰρ ζῷον *f* Lib. 15.
δευτε- *g* Lib. 2. De
Vita Apoll.

δεύτερον ἀνθρώπου ταττω, κατα ξύνεσίν τε καὶ βουλ
hoc enim animal proximũ ab homine loco, prudentia & consi
Plinius: *Animaliũ maximum elephas, proximumque huma*
sensibus, quippe intellectus illis sermonis patrij, & imperiorum
bedientia, officiorumque quæ didicere memoria, amoris & glo
voluptas. imò verò, quæ etiam in homine rara, probitas, prud
tia, æquitas, religio quoque, siderũ solisq; ac lunæ veneratio.
Plinius sanè effusè: tamen verè. ad cuius accuratam laud
tionem videor non ineptè diducere posse & adducere lec
mihi testimonia aut exempla. Tribuit primò,

Intellectũ sermonis patrij. Quod mireris. Nam cum d
velut limites sint, quibus Hominem à Bruto disparamu
Sermo & Ratio: prior iste vide quàm vacillet. Sermo
nem patrium ait ab ijs intelligi: id interpretor, Indorum
Æthiopum, Afrorum, & vbicunque nati. Præter Plin
um (a) Ælianus: συνιᾶσι γὰρ ἐλέφαντες καὶ γλώττ
ἀνθρωπίνης τῆς ἐπιχωρίου, *capiunt & humanum sermonẽ*
lephantes, sed indigenam. Etiam (b) Dio: ἤδη καὶ ἐκεῖνο
πον, τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαΐειν. *Etiam h*
aiunt, eos patriã vocẽ audire atque intelligere. Nec alia res ce
tior. Institutionem eorum vides? lingua fit. Domituram
lingua. Incitationem, reuocationem? lingua. Denique
clauus nauim: sic animal hoc impellit dirigitque quò lib
tum humanus sermo. De institutione, (c) Ælianum aud
Docentur, inquit, *atque instituuntur ad varia* φωνῇ τινὶ ἐπ
χωρίῳ, ἥσπερ οὖν ἐπαΐειν εἰλήχασι, φύσει τινὶ ἀπορρήτ
καὶ μάλιστά γε ἰδίῳ τοῦ ζώου τοῦδε, *sermone vernaculo, cu*
miro quodã & ineffabili modo ac velut peculiari naturâ sunt cap
ces. De domitura, (d) Strabonem: *Primùm, ait, captos vinclis*
fame domant, μετὰ δὲ ταῦτα προσάρχειν διδάσκουσι, το
μὲν διαλόγου, τοὺς δὲ μελισμῷ τινι καὶ τυμπανισμ
κηλοῦντες, *deinde cicures eos reddunt mansuetósq; , hos s*
mone, alios cantu aliquo aut tympani sonitu delinientes. De reg
mine toto: cottidiana olim exempla in bellis, in pace. atq;
tem hodiè. Quin furere etiam cùm incipiunt & à se abir
ad mentem reducuntur oratione. Credere ita seriò Chr
stophorus Acosta me iubet: cuius assertioni præstruend
breuite

a Li.4.cap. 24.

b Lib.48.

c Lib.13. cap.22.

d Lib.15.

[br]euiter fides, sæpius enim testimonio eius vtar. Is gente [Hi]spanus, ad nouum illum orbis tractum abijt, quem Ori[en]talem Indiam vocamus. Diu illîc egit, lustrauit, scripsit. & [in]ter alia, de elephantis non pauca, visa sibi aut à visoribus [a]ccepta. Crebrum enim valdè & cottidiani vsus animal in ijs locis. Is igitur (a) refert: Genere morbi tentari ele[p]hantos quotannis, quod haud distat à (b) furore. caus[s]am, amorem esse, & venire cum venit ad eos Venus. Tum [b]acchari eos, furere, lædere, incurrere: nisi quidem vin[c]lis coërceantur. quod fit ab incolis studiosè. *Sed eũ mor[bũ] haud fermè aliter tolli, quàm pharmaco verborũ. Adsistere belluæ magistrũ increpare acriter, & ostendere fœditatẽ. Tan[t]ámne belluã & reginã aliarum ita dementire per adfectum? Vilitatem eam esse degenerationem à naturâ & à stirpe. Redi[r]et ad sese, & conculcaret amorẽ qui turpiter ipsum. Et his talibus, quæ etiam homini vtiliter adhibentur fieri medicinã.* Quomo[d]o autem possunt ista, nisi si non audit solùm, sed imbibit, coquit, capit? Nec verò, vt aliquid mirius dicam, audiunt solum sermonem, sed edunt. Oppianus disertè Elephantos colloqui inter se vult.

a In libello De Aromatibus. b Plinius & Aristoteles meminêre eiusdẽ morbi. sed Plinij locus malus, cui corrigendo non hic locus.

Φῆμι δ᾽ ὡς ἐλέφαντες ἐπὶ ἀλλήλοισι λαλεῦσι,
Φθογγὴν ἐκ σομάτων μεροπηΐδα τονθορίζοντες,
Fama est inter sese sermonari elephantas,
Distinctasq; susurrare atque emittere voces.

Acosta ille idem nihil certius in regno Malabar esse ait, quàm quod hæ beluæ communicent inter se sermone. Deinque vis in hac re aliquid mirissimum? (ignosce. tanta no[u]itas egebat nouo verbo.) edunt & loquuntur etiam huma[n]am vocem. Boues inter prodigia, Romæ locuti olim? iun[g]e & elephantem. Atque audi ipsum Acostam. *E[ra]t*, inquit, *in vrbe Cochin elephas, qui operas diurnas præ[b]ere solitus ad portum & res marinas. Eum fortè iam fes[s]um vrgebat nihilominus vrbis eius Præfectus, vt Liburni[c]am quam commouere cœperat, deduceret porrò in mare. Ille ab[n]uere. instare alter multis blandisque verbis, & ad extremum [p]er gratiam Lusitani regis id vellet, orare.* Hic (*immane dictu*) *elephas motus, clarè hæc duo verba ingeminat, Hoô hoô: quod Malabarum linguâ est, Volo volo. ac sine morâ nauim traxit in mare.*

Trepidas

Trepidas ad hæc & nutas? Age, age, mouebo tibi in exemplorum mari magis maiores fluctus: & ambigu relinquam, non dicam an hominem capiant, sed ad ho nem imò suprà hominem sapiant elephantes. Dixi enim priori limite, qui discriminat obscurè: alterum vide, Ra nem, quâ ego omnino carere me fateor, si prorsus ille. A igitur è Plinio, quæ huc spectant. Ait;

Imperiorum obedientia. Clara, & quam nemo neget. S mel domiti omnia ab homine & pro homine perferunt tanta illa moles vel à (a) pusione regitur ac dirigitur decenni. idque sine vi; bacillo tantum (καλαύροπι in P lostrato scriptum) aut (b) leui ferro. Et quid non imper tur? etiam iugum subiêre, & traxêre currum. Oppianus tradidit, & Romæ primus ostendit Pompeius, ac po sępe principes secuti. Nummi docent. Tertia in Pli laus,

Eorum quæ didicere memoria. Tenax sanè memoria ad humanam, vt mox dicam. Sed ingenium Plini cur om tis? Præuaricaris in hac caussâ: quia si vlla propria & m na ijs laus, hæc est acuminis & ingenij. de quo, te silente, ego silens. Ingenium igitur ijs docile, facile, flexile, apt ad omnes artes, & artes Belli dico, siue Pacis. Quod vi mihi & disce è paucis his effectis. Ac de bello, quis non genium eorum admiretur: siue cum belluis pugnam, siue homines iussu hominum habent? Dirigunt enim velut consilio aciem, defessos aut infirmos in medium agmen cipiunt, in (d) fugâ ipsâ suos non deserunt, sed grega abeuntes circũdant & propugnant. Iam læsis medicin faciunt: spicula aut infixa tela leniter manu sua extrahu & vt (e) Plutarchus ait, ἄνευ σπαραγμȣ̃ ῥαδίως καὶ ἀβλαβῶς. *sine conuulsione & sine damno*, prorsus vt (f) per simi chirurgi. Quin & proprium medicamentum, aloë crimas, instillari vulneribus ab ijs, Philostratus adseue At pro homine quis homo nescit acres eorum pugnas stituuntur velut milites ad prælia; bellatores non dors lùm ferunt, sed & ipsi bellant: propugnant suos, impugn hostes: denique eò veniunt, vt munia etiam omnia mi ria vsurpent. (g) Ælianus quidem mihi auctor, *Eleph de*

a Philostratus tradit. lib. 2.
b Falcē siue δρέπανον Aristoteles Elephantistæ attribuit: Ælianus eadē mēte ἅρπην.
c Plin. 8. cap. 7. Ælian. 6. cap. 56.
d Ælian. 7. cap. 36.
e Libello πότερα τῶν ζώων.
f Ælianus libro 7. ὥσπερ ȣ̃ν χειρȣργίας ἐπιςήμονες.
g Lib. 13. cap. 22.

docere etiam motus bellicos edere: ex ijs viginti quatuor Indorum regi adsistere, & excubias agere, vt fidissimos quosdam corporis custodes. atque ita agere, vt alternis in stationem succedant, sine somno quidem aut conniuentia oculorum. A peritissimo milite, dic sodes, quid aliud exspectes? Iam quanta fides eorum in dominos, quàm ad extremum spiritum pro ijs pugnent; satis tibi claruerit vel ex vno elephanto illo Pori. qui decantatus : & ab eo disce omnes. Hæc de belli artibus. At in pacis; quid hominem doceas, quod non istos? Quorum tanta in discendo (a) (Æliani verbis & sen-sententiâ vtar) (b) εὐπείθεια καὶ εὐκολία, vt eas disciplinas artesq; hauriant, quas ægrè homo ipse. Circà corpus, circà animum hoc considera. De corpore: conformant id ad omnem ex arte motum aut gestum. Ingeniculare, submittere, & adorare reges docentur. (c) Aristoteles: πολλὰ γὰρ καὶ παιδεύεται καὶ ξυνίησιν. ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖν διδάσκονται τὸν βασιλέα, *multa erudiuntur & sciunt. quando & regem adorare condiscunt.* Saltare etiam & choræas ducere. (d) Plutarchus: ὀρχήσεις τε μανθάνει, καὶ χορείας, καὶ προσκυνήσεις. *saltationes discit, & choræas, & adorationes.* Ad scopum iaculari, armis vti, natare. Strabo. οὕτως δὲ εὐτιθασσεύτους εἶναι, ὥστε καὶ λιθάζειν ἐπὶ σκοπὸν μανθάνειν, καὶ ὅπλοις χρῆσθαι νεῖν τε κάλλιστα. *adeò autẽ mãsuescere, vt & lapides ad scopum iacere, arma vsurpare, & natare optimè discant.* Vbi tamen τὸ νεῖν, siue Natandi verbum mihi anceps: quia nec alteri id traditum, & alienum à natura elephantis qui aquas profundiores horret. Ventilare, gladiatorios militaresq; motus edere docentur. Plinius: *Vulgare erat arma per auras iacere, non auferentibus ventis,* (vt scilicet iterum iacta reciperent.) *gladiatorios congressus edere, aut lasciuiente Pyrrhice colludere.* Denique in theatris eos gestus effingere, quos vix Pylades aliquis aut Bathyllus. (e) Plutarchus: ἐν τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυται σχημάτων εἴδη καὶ μεταβολάς, ὧν οὐδὲ ἀνθρωπίναις μελέταις τὸ ποικίλον καὶ περιττὸν ἐν μνήμῃ καὶ καθέξει γενέσθαι πάνυ ῥᾴδιόν ἐστιν. *in spectaculis ostendit elephas eas gestuũ figuras & varietates,*

a Lib. 2. cap. 11.
b *Obtemperatio & facilitas.*
c 9. Histor. cap. 46.
d περὶ τύχης.
e Lib. πότερα τῶν ζῴων.

 rietates,

varietates, quarum copiā atq; concinnitatem difficile sit humanæ ...
li industriæ exprimere aut memoriâ complecti. Itaque & funab...
a Libr.8. cap.11. li elephanti reperti sunt, irrisum vobis herè & explosū. (a)
Plinius: *Posteà & per funes incessēre*. (b) Iterum: *Mirum ma*...
b Eodem li. cap.3. *mè, & aduersis quidem funibus subire, sed regredi magis, vtiq*...
pronis. Quorum verborum mens: quòd & ascendant per e...
tentos funes aduersi: & regrediantur etiam per eosde...
c Epist.86. proni. (c) Seneca: *Elephantem minimus Aethiops iubet subsi*...
re in genua & ambulare per funē. Suetonius Nerone: *Noti*...
mus eques Romanus elephāto insidens per catadromū decucurrit...
est, per funem in theatro extentum; interprete Dione, ...
hac ipsâ re: Καὶ ἐλέφας, inquit, ἀνήχθη ἐς τ ἀνωτά...
τῦ θεάτρυ ἀψῖδα, καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ σχοινίων κατέδρ...
μεν ἀναβάτlω φέρων. *Elephas ad superius theatri fastigi*...
conscendit, atque illinc per funes decucurrit sessorē ferens. Qu...
genus spectaculi primum exhibuisse Galbam, qui post...
Imp. Suetonius idem monet: *Prætor*, inquit, *commissione* ...
dorum Floralium nouum spectaculi genus, elephantos funambu...
dedit. Et quæ frons vltrà obduret contrà tot & tales teste...
Atque hæc tantà curâ & intentione discunt (id quoque v...
let ad vim testandam & indolem acrem animi:) vt sæpe d...
prehensi sint noctu velut dictata sua ruminantes & me...
tantes. Plutarchus cum Plinio mihi auctor. quemdam t...
dioris ingenij, & verbis verberibusque malè sæpe acce...
tum, inuentum ad Lunam gestus illos & motus præscri...
tos exercentem. Grandia hæc, grandia: tamen de illis an...
bus quid dices, quæ non nisi propriæ videntur humanæ m...
tis? Legere aut scribere, quis ab homine seiunget? ego: n...
si elephas inter eos. Nam is quoque scribit. Rides? ti...
potius. æmulus repertus muneris tui, & tuæ artis. Pli...
us è Muciano clarè adfirmat. *quemdam Græcas litte*...
pingere didicisse, eâque lingua scripsisse IPSE EG...
HÆC SCRIPSI ET SPOLIA CELTIC...
DICAVI. Et Philostratus: *Scribunt igitur, atque* ...
pudiant, & ad fistulam saliunt. Quod si hos duos testes e...
uas (herè ita memini) (d) Æliano quid facies, qui oc...
d Libro 2. Var.cap.11. suis id spectasse pænè per oculos suos iurat? *Vidi*, inq...
ego ipse quemdam in tabulâ litteras Romanas promuscide ...

[...]entem, (a) *rectè & non contortè. Quinetiam cum scribe-[...]et, oculi eius cum rigore deiecti in tabulam erant: vt planè [...]ntentos diceres & scriptitantes.* Sed iam concludam hæc [...]e artibus, insigni & nimis certo exemplo, cuique mille-[...]i aliquot oculi spectatores: munere, quod Romæ publi-[...]è dedit Germanicus Cæsar. (b) Plinius tangit, & [...]agis vbertim narrat (c) Ælianus: exque ijs ego. *Ludis i-[...]itur illis, Tiberio Principe, duodecim elephanti theatrum indu-[...]ti sunt siue Circum, induti floridas & histrionias vestes. At pri-[...]um ad vocem Magistri diuidebantur in diuersas Circi partes, [...]nter eundum molli & saltatorio gressu inundantes: iterumque [...]d eandem vocem coïbant, & efficiebant saltatorium quemdam [...]rbem. Sed & flores spargebant & corollas, & ad cantum ter-[...]am pedibus leniter & numerosè pulsabant, & omnia præstabant [...]uæ peritissimi ludiorum. Iam ijdem (quod insanum mirum) [...]octi mensas accumbere, cibum potumque sumere, parcè, mode-[...]stè, ordine, humanum in modum. Lecti erant humiles,* (agnoscis Romanum ritum) *instrati purpurâ & aulæis. mensæ [...]d eos, vario & dapsili instrumento. dispositα pocula aurea, ar-[...]entea, minuta, grandia: cibi in lancibus, panis, caro, fructus. Ecce [...]ngressi duodecim elephantes, sex mares totidem fœminæ: illi to-[...]ati, hæ stolatæ. Decorè & verecundè in lectis se reclinant. [...]ensam accumbunt. tum signo dato (non enim antè) in men-[...]am promuscides siue manus suas extendunt: summâ modestiâ ci-[...]os capiunt; delibant. non voracitas vlla in ijs, non auiditas vi-[...]a, non maioris meliorisue partis appetitio, præreptio. denique [...]um bibendum, pateram pueri porrigebant: ijque promuscide [...]âdem genialiter hauriebant. &* (iucundæ potioni hoc adnexum) *reliquijs vini circumstantes aspergebant, velut cot-[...]abum facientes.* Hæc meis verbis texui, sententiâ ger-[...]manissimâ Æliani. Et effare. potuítne spectaculum ma-[...]gis ad Gratias, ad Venerem, ad Naturam? cui vtinam his [...]oculis arbiter paullisper ego! id mihi ante omnes thea-[...]trorum opes, luxum, nugas. Atque hæc nisi promptis-[...]simi cuiusdam & acutissimi ingenij signa sunt, tardus [...]aldè & cæcus ego. Quid illa, quæ non à doctrina [...]nsita sunt, sed emicant & subsiliunt naturæ ipsius spon-[...]e? Cuiusmodi spectata in ijs sæpe ad prodigium vsque [...]agacia & acuta. Quale illud (e) Plutarchi: *In Syriâ elephas*

a ἀϛραβῶς καὶ ἀτρέπτως.

b Cap. 11.
c Libro 2. cap. 11.

d Libello, πότερα τῶν ζώων.

elephas quispiam alebatur. seruus curator additus, cottidiè de di-mensò subtrahebat, & dimidio belluam malo furto fraudabat, Fo-fuit, vt hero præsente cibum daret: & admensus igitur est totum Elephas vt iniuriam diu sibi factam, qua posset, detegeret, accurat hordei partem separat: dimidium sibi seruat, altero repulso. qui nisi clamans, callidissimo inuento, illud diarium sibi hacte-nus fuisse? *Alius* (refert idem scriptor) *cum rudera & terra magister ad explēdam mensuram pabulo identidem misceret: fra de fraudem hanc vltum iens, in ollam eius carnium plenam, è fo correptum cinerem iniecit.* Sed exemplum quod ab Acosta, fi dem omnem superat, etsi ex fide. Palàm enim & spectant populo res gesta est. *Elephanti cuidam in vrbe Cochin ad ho ram cibus non oblatus. Queritur, & barrit. Magister excusat, & vas æneum eius cibarium ostendit perfluens & pertusum, caussa hanc moræ esse, quòd cibi non vltrà tenax. iubet igitur, si esse ve lit, ad fabrum ærarium ferat reconcinnandum. Ille paret, pro muscide aufert, fabro offert. Faber siue per negligentiam, siu ludos belluam faciens, infideliter reparat atque obstipat. Ele phas refert. Herus vitium videt, & indignatur. inclamat illum absentem, hunc præsentem. denique redire iubet cum illo ipso vase. Facit, & fabro quærulus impingit. Ille homo suauis i terum imponere conatur, & admoto malleo claudere rimam si mulat, non claudit. Nec tamen imponit. Nam ille catus lebetem resumptum ad flumen defert, immergit, & aquâ implet periculi fa ciendi caussa. Videt effluere. Plenus igitur irarum ad fabrum recurrit, intonat magna voce. Confluunt vicini, & inter eos Vi carius regis. Faber blandis verbis demulcet* (nescio an vltrà au deam dicere) *belluam: vas denique sumit, & refingit prob atque ex fide. Sed ille ne tum quidem fidens, iterùm ad flu men, & ad haustum. dum contineri aquam videt, vertit se a adstantes & ostendit, vlut testes eos aduocans in hoc factum. i ta demum abijt domum.* Quid addam? nec verbum: qui reuera datus sum in stuporē. Et cur iā (*a*) Æliano non cre dam, qui iure optimo duplex cor tribuit tam cordatis? Se satis ad ingenium ista: redeo ad Plinium meum, qui sug gerebat

a Lib. 14. cap. 6.

Memoriam. Ea autem pars tam magna in hoc a nimante, vt homini non dicam nihil cedat, sed excedat Vnum exemplum vetus dabo, pauca noua. Michaël qui

da

dam Glycas inter Græcos, Annales ſcripſit haud impro-
bè nec indecenter collectos. Is in parte prima prodi-
dit: *Elephantum quemdam cum in circum deduceretur, ſeden-
tem in foro ad Milliarium aureum Magiſtrum ferarum, ſubita
ira atque impetu interfeciſſe. Cauſſam non aliam violentiæ fu-
iſſe, quàm quod ante annos totos decem, eodem illo loco, idem
Magiſter, eumdem elephantum ferro percuſſiſſet. quam iniuri-
am tot annos recondens, tunc demum ijt vltum.* Aliud ex A-
coſta: *Miles quiſpiam in vrbe Cochin Elephantum, per laſci-
uiam, in fronte putamine nucis percuſſerat: (grandem illam
Indicam intelligo, quam incolæ Coccum appellant.) Elephan-
tus putamen ſtudioſè tollit: illud, atque iram, recondit. poſt dies
pluſculos, in viâ quapiam publicâ obambulantem militem con-
ſpicit, accedit & elatum ex ore putamen, promuſcide ſuâ acriter
in illum conijcit. tum exultabundus abijt, quaſi talione iniuriam
probè vltus.* Iterum ex eodem: *Miles elephantum in eâ-
dem vrbe cum rectore obuium habuit. noluit decedere. elephas ſu-
am & rectoris contumeliam id interpretatur: vlciſci tamen à
rectore prohibetur. Poſt dies aliquot, in ripâ Mangatæ flumi-
nis (id vrbem alluit) militem fabulantem otioſè repperit. Cum
rector non adeſſet, corripit illicò hominem, in altum tollit, nec pre-
cibus nec clamore adſtantium motus, aliquotiens flumine merſit,
alleuans ſubinde & demittens. Cumque luſum eum ſatis diu lu-
ſiſſet, contentus hâc vindictâ, hominem vitæ ſuæ iam diffiden-
tem, rectum & illæſum deſtituit eo ipſo loco vnde ſuſtule-
rat.* Sed hæc in deteriorem & vindicem partem Memori-
æ exempla: ecce etiam in beneficam & benignam. Aco-
ſta idem mihi ſuggerit: *Elephantum in vrbe Goâ fuiſſe, qui
annuo illo & ſolemni furore correptus catenas abruperit & vin-
cla. Fugientibus omnibus ſeruulum quempiam qui vlnis in-
fantem dominicum geſtabat in ædes properè irrupiſſe, oblitum
ſarcinæ quam depoſuerat in illa trepidatione ante ædes. Elephas
adeſt. mortem omnes & obtritum pueri exſpectant. Ille contrà
manu ſuâ leniter attollit, in humile tectum, quod è regione ædi-
um, collocat; reſpectans curioſè ſatin' puer illic ſine damno. De-
in furibundus curſum ſuum exſequitur. Id datum omnes inter-
pretabantur veteri beneficio; quia mulier earum ædium domina
& infantis mater, elephanti tranſeunti ſæpius panem aut fru-
ctus obtulerat.* Et alia quædam legere tibi fas, ſi lubet,

 apud

apud eumdem Hispanum. Ego in Plinio pergo, qui admonet

Amoris. Quod ipsum iure mirum. Nam sicut sermo & Ratio homini peculiaria videntur, sic certi Adfectus. Inter quos auidus ille & varius amor, pro leni tormento soli huic, animantium datus. Sed abnuit elephas, & hac quoque parte sociat se nobis. Seriò enim amat. Trita & nota (a) historia est, illius qui Aristophani Grammatico præbuit se riualem. *Vterque enim Alexandriæ in Aegypto corollariam quãpiã amauit, nec minus studij aut ingenij elephanto fuit ad declarandam & mittigandam suã flammam, quam illi acuto & litterato. Forum, in quo ea desidebat, crebrò adire: adsistere, suspirare; poma aut flores offerre: manum intrà sinum blandè penetrare: & ea omnia, quæ Venereus aliquis nepos.* Alia similis in (b) Æliano, *In Antiochiâ vrbe Syriæ, elephas inter cicures more suo ad pastiones iens, vidit fortè mulierem haud inscitam, pariter corollariam. Vidit, perijt. Assiduus ille apud eam; promuscide faciem, manus, lambere, tergere; & quacumque poterat, blandiri insinuare. Quin & illa redamauit, corollas & flores aliásq; amoris illecebras sæpe offerens. Cum perseuerasset mutuus his amor, mulier ecce ad plures abijt. elephas desiderium non tulit, nec mentis suæ compos datus est in furorem* Sed & honesti fidiq; amoris non deficiunt me exempla. Habe vnum. (c) *Antigono Regi elephas fæmina fuit. euênit vt in obsidione opidi Megarensis, puerum pareret vxor Indi elephantistę. Is suâ linguâ commendat infantem inter bellicas turbas elephanti (ita nomen eius fuit) Nicææ. Capit illa seriò in fidem: & omnia officia exhibet, quæ pijssima aliqua nutrix siue mater. Infans ante pedes eius deponi debebat, nisi fieret; cibum non capere, iram omnibus signis ostendere & dolorem. Gaudere contrà, eo adiacente, & tum cunas mouere ad oblectandum, aut somnum conciliandum; tum ventilare & pellere muscas, quod faciebat sanè scitè, arundinis ramum promuscide suâ motitans. Atq; hec officia interdum etiam vsurpabat elephas maritus.* Pergit Plinius, & addit

Gloriæ cupiditatem. Qui sanè ipse affectus hominum proprius; & inter eos, animæ cuiusque maximè sapientis. Exempla eius in hac bellua pluria. tu vnum vetus à Plinio cape, nouitium alterum ab Acosta. Plinius: *Erat*, inquit, *Antiocho Regi elephas, cui (ita enim hominum canumq; exẽpla distin.*

a Narrata Plinio cap. 5. & Plutarcho, in libello, πότεϱα τ̃ ζώων.

b Lib. 7. cap. 43.

c Athenæus, libr. 13. cap. 30. Ælian. libr. 10. cap. 14.

stinguuntur) nomen Aiax. Is dux plerumque agminis, generosus, celsus, & velut rex in regio illo grege. Euenit vt flumen transmittendum esset. renuit infelix, & malâ sua sorte. Pronunciatũ enim illicò à Magistris, Principatũ eius fore qui prior trãsisset. Intellexit, & arripuit Patroclus (& hoc elephanti alteri nomẽ) fluuiũq; transmisit. Prœmio igitur donatus est; phaleris argenteis, quibus mirè gaudent, ornatus, & velut in possessione positus principis loci. At Aiax noster properè ab hoc Vlysse circumuentus, fâtum etiam quâ potest, illius veteris exsequitur: & mortem ignominiæ præferens. inediâ se confecit, atque adeò interfecit. Acosta autem infit: *In littore vicino vrbi Goæ tormentũ grande æneum commouendum erat. conatur elephas: non potest. Instigante magistro & duos iuniores elephantes ostentante, qui id facerent ni ipse faceret: iterũ iterumq; conatur tanto nisu, vt medius illicò creparet.* En! dum gloriam illam præreptum alteris iuit, miser sibi vitam. Sed prosequitur laudationem suam Plinius, & adiungit magis alta. Est enim, inquit, elephantis, quæ etiam in homine rara

Probitas. Ergóne virtutes elephanto? virtutes. vt nequid scilicet ad perfectum omnibusque numeris hominem desit. Et de probitate planè verum est. Innoxium enim, prudens & pudicum hoc animal: probæ mentis, probi oris. Vis ei vt omnibus noceat; vt nemini, voluntas. Homini occurrit? *(a)* vitam non adimit, ostendit viam. Feræ alteri? transit. Quin nisi irrites & impugnes, nec in Arenâ quidem excitabis ad lædendum. In magistros rectoresque suos mira illis pietas. *(b)* quos aliquando per calorem aut furorem interfectos, ita luxêrunt, vt inediâ interfecerint sese ipsi. Eadem in natos: quos, *(c)* vrgentibus venatoribus adeò non deserunt, vt millies capi, cædi, malint, quàm ipsos. Adde reuerentiam in grandiores & senes. quibus de *(d)* loco, de potu, de cibo iuuenes concedunt, bonæ suæ Naturæ legibus non Lycurgi vllis minis adducti. Adde pudorem & castitatem. quia non nisi occultè & siluis tecti coëunt, & sanè rarenter. Nam quod Plinius & ex eo Solinus prodiderunt, *non amplius quàm semel parere, nec plures singulis:* validè refutat ratio. quia si vnus saltem è duobus: iãdiu, minuẽte numero, defecerit id genus. *(e)* Ælianus tamen vsum Veneris semel itẽ ijs tribuere videtur.

a Plinius, cap. 4.

b Strabo tradit, libro 15.

c Ælian. lib. 7. cap. 15.

d Ælian. ibi.

e Libro 8. cap. 17.

Sed ea ex Aristotele hausta, malè aut lecto aut intellecto. Nam (*a*) ille hoc tradit: *Marem quam semel inierit, non vltra tangere. interposito tamen triennio coïtum repetere, sed nimirũ in aliã. Feminam vterum biennio gerere, parere singulos.* Strabo etiam de initu eorum & partu, magis cautè & verè. Adtexitur in Plinio

a Lib. quin. Hist. anim. cap. 14.

Prudentia. Quam non dilato, satis mihi in Acumine & ingenio dictam & doctam. Ostendunt tamen & hanc propriè in Acie instruenda, in tardandis secutoribus fracto dẽte, in flumine transmittendo. quæ apud Plinium, Philostratum & Ælianum vide. Sequitur

Aequitas. Quam in se, quam in alijs amant. Retegunt imò scelera, & alienas etiam iniurias vlciscuntur. Historiam Æliani duplicem te non celo. (*b*) Narrat Romæ euenisse, Imperatore Tito: *vt vxor elephantistæ malo iure cum altero mœcharetur. Videt elephas. non fert domini hanc iniuriam: irruit, & in ipso complexu, vtrumque dentibus transfigit. Denique prouidè ita copulatos relinquit, stragulo tegit. & cum dominus aduenisset, stragulo reiecto facinus ostendit & se vltorem.* Hoc pro magistro; sed probo. Narrat (*c*) iterùm in illum, sed improbum. *Fuisse magistrum elephanti qui adulteraret. nec contentum furtiua libidine, vxorem suam clàm sustulisse, & ad præsepe elephantis sepelisse, alterâ illà mox inducta. Elephantum hoc scelus tacitum non habuisse. vxorem nouam illuc traxisse, & cornibus pedibusq; refodisse cadauer, tantum non rebus ipsis mulieri inclamantem cui, & quomodo innupsisset.* Extrema laus est

b Libro 10. cap. 15.

c Libro 8. cap. 17.

Religio. Quam veteres omnes tribuunt consensu Lustrari aqua, orientem solem ab ijs adorari (*d*) Plutarchus & (*e*) Ælianus mihi auctores: Lunã nouã, Plinius, & (*f*) Aelianus. Sed & hoc ad religionem, quod mortuos è suo genere sepeliunt & prætereuntes inijciunt humum. Aelianus ille idem hoc tradidit libr. 1. cap. 49. Homines ecce, mi Hautene, elephantes feci, Sermone, Ratione, Adfectibus, Virtutibus præditos: quid superest, nisi vt etiam diuinos. Diuinant enim. & Oppianus de hoc animante dixit:

d Libello, πότερα.
e Libro 7. cap. 44.
f Lib. 4. cap. 10.

Μαντικὸν ἐν στήθεσσιν ἔχειν κέαρ.

Diuinum cor habere in pectore.

addit-

additque præscire eos fatalem suam horam (a) Dionamplius, scientiâ eos ornat cœlestium rerum. ἤδη γάρ τινες, inquit, καὶ ἐκεῖνο εἶπον, ὅτι πρὸς τῷ τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαΐειν καὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ γενομένων συνιᾶσιν. *Quidam hoc etiam aiant, eos, præter quod sermonem patrium intellegunt, scire etiam quæ in cælo gerantur.* Sed inter Quosdam illos, ne te fallam, non ego. Habes lusum, natum non importunè mihi ex hesterno lusu & ioco inter vina. cui vt seria multa & vera inesse nihil ambigo, ita quędã maiora vero: nec vsquequaq; in his talibus veteres illos Fidei litasse, facilè tecum credam. Quis enim tam magni oneris sit, vt quicquid illi imponunt, vehat? Nec tamen mali quidpiam in istis, etiam falsis: quia innoxia mẽdaciola sunt, & volente deo Risu nata. Qui si te non aspexit dum hæc legis; iam nunc me imponente licet vsurpes cognomen prisci illius Crassi. Iterum salue. a Lib. 39.

EPIST. LI. *Brugas.*

IANO LERNVTIO S. D.

IPSVM pectus mihi commouit series malorum, quæ es passus. Heu homines, quid sumus? quid speramus? Atq; ego sub idem illud calamitatis tuæ tempus, nesco quo instinctu, in Saturnalibus meis adfinxerã orationem tibi de incertis casibus vitæ. Sed benigno Deo gratia, qui concussit te non deiecit: ostendit vulnus, & non impressit. Vtile enim, mi Lernuti, vtile, admoneri nos interdum à summo illo Principe & imperij illius, & fluxę nostræ conditioonis. Nempe quid est homo? lutum, vt ille ait, scitè mixtum. quid vita? hæmina vna sanguinis: quam quilibet leuis casus rumpit, quælibet febricula corrumpit. Solus animus, & eius actiones æternæ. Vides pulcherrimum hoc mundi corpus? ruet aliquando. Vides hanc Belgicam nostrã? iam ruit. ne indignemur interitum aliquot hominum, cum cadauerą futura sint cæli terrarumque. Saturnalia nostra, credo, te accepisse. primam dico partem, quæ De Gladiatori-

atoribus. Nam reliqui ſunt aliquot libri, De Venatione & Circo: in quibus etiam tuus ſermo. Iudicia veſtra liberè, liberè, velim adſcribi: vt mutemus, ſi quid tale erit, iteratâ editione. Iubebo enim ſi otium aut valetudo mihi conſtat, ſimul excudi omnia quæ ad ludos Romanos. Nunc moleſti mihi quidam nomine Ordinum vt Grammatticam conficiam, quæ legi poſſit in Belgica vniuerſa. Ride, ſi ſapis: & vide quàm bene dè me & neruis meis ſentiant iſti. Apud vos miles, vt audio, & turbæ. Si ita eſt; quid ſi expedias te ab ea vrbe, & ſecedas in hæc loca ſub Neptuni regnum? Nam terreſtres dij, parum nobis æqui. Cautè id fiat tamen, & circumſpectè. Nam & apud nos neſcio quid turbellarum, ab iis qui pax deberent eſſe mundo, at illi ſax ſunt. Vale mi ſuauiſſime, & aut me axſpecta ſub æſtatem, ſi quies illic; aut ego te, ſi hic. Vxorem ſaluta a me ex animo, & tua pignora diſſuauia. Victorem noſtrum ſilere ita miramur, vt ſuſpicio ſit ne & ille penetrauerit ad loca ſilenta. At tu eum ſaluta, & è veterno excita. Salutat te Duſa, Hautenus. 10. Kal. Feb. 1582.

EPIST. LII. *Romam.*

FRAN. BENSIO *S. D.*

DEVM ego teſtor, vir optime, vt in ſolo nomine tuo lecto exſilij: quanto magis in commemoratione amoris, quem integrum inuiolatumque ſeruari apud te cognoui? ita enim ad me ſcribit P. Egmondus: quem certum mihi, amatum antea, vel nuntij huius cauſſa magis amare. Non enim diſſimulo. verus & vetus mihi in te adfectus eſt, hæreſque mihi in arcano iſto penetrali. Genus vitæ mutaſſe te audiui: quod ſalutare tibi futurum omnino confido. Et reuera mi Benſi, quid hæc humana ſunt, niſi iactationes & fluctus? in quibus nihil firmum ſit, niſi ad anchoram ea alliges veræ Pietatis. A me quoque abiit illa iuuentus: & vna mihi hæc cura, vt quidquid hoc eſt æui, in virtute & ſeriis iam ſtudiis traducam. Publicè id teſtari cœpi: & edidi nuper de Conſtantia libros duos, qui pietatem (niſi fallor) aliquam præferunt, etſi priſcæ Philoſo-

phiæ

phiæ velo. quos ad te mitto, non vt inſpicias modò, ſed iudices: & liberè me moneas, ſi quid exorbitans in iis aut minus rectum. Nec amantis adfectu iudicabis, ſed vt apud Pindarum eſt.

(a) Βουλαῖς ἐν ὀρθαῖς Ραδαμάνθος.

Hoc omnino peto. M. Antonium ** (ex animo dico) amo æſtimoque, minus promtè id oſtendo, quia multa in me ab illo non amica. Ita enim moneor litteris multorum. Quo meo merito? Nam ego te iudicem non defugio, qualiſcumque ea eſt litis. Tacitum edidi. quid ergo? an illius? Quæ hîc iniuria eſt, ſi campũ eumdẽ Famæ decurri, ſine fraude? Sed mihi iam iſta non magna. & reuera pudeat me verba conſumere in leniculis rebus. Nati ad maiora & meliora quædã ſumus, & ego & Muretus. Quẽ tu quidẽ à me ſalutabis, & animum hunc illi firmabis volentẽ ſemper eius & amicum. Ita me poſteritas amet ſiue æſtimet, vt ego illum. Conſtantiam noſtram vt cum eo communices, volo ſiue iubeo: cuius exemplar etiam à me exſpectet. iam enim recuditur. De Amphitheatro ante paucos dies edidi: & mittam. Tu quæſo me ama, & interdum ſolare & erige in his turbis omnium rerum. 9 Kal. April. 1584. Si quid ad me voles, mittes tutò ad Plantinum.

a Sententiis rectis & regidis Radamanthi.

EPIST. LIII. *Louanium*

M. ANTONIVS MVRETVS S. D.
IVSTO LIPSIO SVO.

NEQVE enim puto aut maleuolorũ rumuſculos, aut tenues quaſdã & obſcuras ſuſpiciones tantum potuiſſe, vt meus eſſe deſieris: cùm ego planè ſim tuus. Quod inter amantes ſolet, Zelotypia me quædã inceſſerat, quòd alios quoſdam, de quibus inter nos ridere interdum & iocari ſolebamus, & qui certè te, cum hic eſſes, non ex æquo mecum amabant: ſi verum audire vis, ne nunc quidem amant, qui ex eis ſuperſtites ſunt: eos igitur ſubiniquo animo ferebam à te & ſępius & honorificentius quàm me, prę quo illos contẽmnere ſolebas, nominari. Sed miſſa hęc faciamus. Electorum tuorum γεῦμα mirificè mihi placuit. Cetera expecto, & cùm Saturnalia, tum multo etiam magis

magis De Vita ac scriptis Senecæ: quem vt accepero, in eodem te genere, vt potero, remunerabor. Illis quæ ais in vndecimo meo aliorsum ab iniquis capi posse, medêre, vt vis. Sin fortasse integrum non est, omitte sanè istam curam. ego ante tres aut summum quatuor menses efficiam, ne quis aut de voluntate mea erga te, aut de iudicio dubitare possit. Ni fecero, tum tu sanè de me, vt de homine parum bonæ fidei, conqueritor. Amemus inter nos, mi Lipsi, eò constantius, vt vrantur ac ringantur isti, qui amicos esse nos nollent. Quæso de tuarum omnium rerum statu, fac me, cum primum poteris, certiorem. Vale mi Lipsi: cuius ego nunc suauissimum os intueri mihi videor. VI. Eidus Feb. Romæ. Litteras tuas Kalendis ipsis Februarij accepi: ne me tardiorem fuisse in rescribendo putes. neque antea fuit tabellariorum copia.

EPIST. LIIII. *Antuerpiam.*

ABRAH. ORTELIO. S. *Precor.*

PER fidem, Orteli, vt tu vtrimque largus es, & amando & donando. Miseram ad te nescio quid munusculi nuper, Amphitheatrales meas nugas: tu rependis illicò & reponis, sed verum amplumque donum THEATRVM tuum. Ad tutelarem Prætorem ibimus? Profundis enim tua, & quidem valdè (a) ἀμέτρῳ μέτρῳ, cum pro libello, libros; pro ludis, seria: pro orbiculis Arenarum, diffusum istum terrarum Orbem admetiris. & eum ipsum in triumphali veste, purpuratum auratumque. Quid censes? donis magnis capi me? non magis quàm numina (si comparare fas:) quæ vt voluntatem solam in oblationibus metiuntur, sic ego. At ea in te magna: & ideò munus tuum iure mihi magnum. Vtinam hic quoque animus aliquà tibi liqueat! in quo acris flamma, sed per nullam occasionem erumpendi, adhuc clausa. Quod vereor, mi Orteli, vt breui quoque vestræ vrbi sit. Quæ enim istæ pontium moles, quas audimus? aut quid parat nouus ille Xerxes? Non ego (a) κέρκῳ σαίνων, cum Aristophane: (frustrà in aliis

a Immensâ mensurâ.

a Caudâ blandiens, siue adulans.

aliis castris) sed maior & prudentior opinione nostrâ ille Princeps? Hoc ipsum opus quanti animi est? prisci & Romani. Ac compedes profectò Poliorcetes ille iniiciet indomito vestro Scaldi, nisi quid subueniant filij isti Neptunini. Batauos & Zelandos dico. qui tamen lentè accurrũt, nec vt ad socialem flammam. Heu κρατὴρ κακῶν: & salsa vobis vita, si aufertur hoc salum. Quid suadeo igitur? fugam. sed non ab vrbe, mi Orteli, aut solo patrio; tantùm à vulgo. Ad Constantiæ nostræ asylum te voco, & ad arcana illa Sapientiæ templa. Cuius tectum si semel subis & penetras, tectum ego sarctumque te habeo ab omni vi, ab omni hoste. Salus missa à Dudithio, Cratone, Monauio, mihi grata: quæ tres stellæ in vnâ iam vrbe, valdè illustrãt Germaniæ illum tractum. tu quoque à me remitte. Viuiani nostri poëma vidi: valdè mihi tersum & probum. Sed Itinerarium vestrum quando ad nos? Ne preme. & quod boni prouidique patres, si tibi obsideri visum, emitte saltem hanc prolem. De (a)Chirio Fortunatiano, indagatio tua noua. adeò autem mihi ille non visus, vt nec auditus. quin ipse vltrò peto, si alicunde eruis, concede vsuram. Ad Schottum nostrum scripsi. en litteras, quas mittes, & amorem nostri non dimittes. Lugd. Bat. 4. Kal. Ianuar. 1584.

a Scripsit de Impp. olim. & exemplaria in Italia edita. sed perpauca.

EPIST. LV. *Vltraiectum.*

HENRICO WILTIO. S. D.

VERE existimas. officium mihi fuit tua scriptio, imò beneficium: quia & amoris tui in me index, & diligẽtię, quam intermitti à te in hoc otio gaudeo non dimitti. Adde amicam inuitationem tuam: cui quod hoc tempore non pareo, ab occupationibus meis est, non à voluntate. Nam animum si consulo; reuera ambit esse isthic, & regustare humanitatem vestram quam anno superiore pleno ore hausi. Sed ita conditio mea est, vt mos mihi potius alienis cupiditatibus gerendus sit, quàm meis. Impedimenta, quæ desubitò mihi nata, scripsi ad Pollionem: nec hic itero. Itaque quod benigni creditores solent, voluntate meâ sustentaberis, & illam nunc accipies in solutum. Atte, mi

mi Wilti, hortor (quod in extrema epistola tua pruden[...] scriptum) cogites, quàm in pręcipiti cursu ætas tua sit: n[...] facilè facturum te messem, si in hoc iuuenili vere neglex[...] ris facere sementem. Sementem dico, & virtutis, & doctri[...] næ. Ad vtramque enim te voco. quod hæc sine illa, damno[...] sa: illa sine hac, parum decora aut ornata sit. Aures tu[...] sæpe insonet illa Democriti, vt opinor, laudata vox: (a) πολυτελέςατον ἀνάλωμα χρόνος. Vt in flumine vnda v[...] dam trudit, nec vnquam reuocas elapsam: sic in tempo[...] dies diem, nec reparas amissam. Cogita, & vale. Paren[...] tuus à me saluebit, & noster Canterus. Lugd. Batauor[...] Idus Sextiles. 1582.

a Sumptuosissima iactura, tempus.

In Agellio quod multus es, laudo. purus, simplex, pro[...] bus in eo, & veteris comœdiæ stilus: quem æmulare. Lo[...] ca de quibus ambigis, pleraque & mihi ambigua. Accip[...] paucis ad pauca: nam ad omnia non nunc libet, non lice[...] Libro VI. cap. XV. *Ne si Aelij quidem & Cincij & Satyri dicen[...] dum ita censuissent.* Cur Satyrorum hîc mentio, in re sermo[...] nis prisci & desiti, tecum haud assequor. Emendem *Satu[...] ni.* Is enim in Latio: & illo rege vetus atque ignobilis se[...] mo. Simile est, quod hic idem scriptor adfectatæ lingu[...] homines, fabulari cum matre Euandri ait: & (a) poëta qu[...] piam versus obsitos, refert ad Faunos, in Latio item rege[...] Aut certè, *Satrij*, gens Romana reponendi: aut, *Salij*. quo[...] rum carmina obscuræ antiquitatis non ignoras. Illud lib. 10. cap. 20.

a Ennius: Versib. quos olim Fauni vatesque canebant.

Plebs verò dicitur in qua gentes ciuium patriciæ non insun[...] obscurum mihi, imò falsum. Omnésne in plebe, qui non pa[...] tricij? Vniuersi ergo equites, & pleriq; è Senatu plebs sun[...] Cogitabo. Peccat pariter in rem & historiam hoc libro e[...] dem cap. 28. quod è Tuberone adfertur:

Seruium Tullium regem populi Rom. cum illas quinque class[...] iuniorum census faciendi gratia instituerct.

An enim Iuniores tantùm in classibus? (a) clarum men[...] dacium, siue potius mendum: quod tollo. Iuniorum vo[...] delenda, malè & imperitè intrusa; cetera distinctione [...] uanda: *Seruium Tullium regem, populi Romani cum illas qu[...] que classes censur faciendi &c.* Ea mens & ordo in his verb[...] Seruium cum instituerct quinque illas classes populi. [...]

a vel Liuiũ vide, qui in classibus nominatim semper Seniores Iunioresque.

Se[...]

Sed pro *Quinque*, *Sex* etiam verius rescripseris, è Liuio, Dionysio, aliisque. Libro 16.cap.7. in verbis à Laberio nouatis:

Præterea in Anna Peranna Gubernium pro Gubernatore. ignosco si cæcutis in hoc verè grypho. Libri vett. *Præterea manua pro annua* Lego, *Manua pro Annuas*. Hoc dicit, Manuare verbum nouiter factum fictumq; à Laberio, pro Annuere. Manu videlicet vulgo & innuimus & annuimus, alio alioque schemate. Hinc natum poëtæ verbum.

EPIST. LVI. *Antuerpiam.*

CONSVLIBVS ET SENATVI ANTVERPIENSI *S. D.*

NOBILISSIMI & Amplissimi Domini. Munus accepi, non meo munere, sed splendore vestro dignum. Pretium in eo respiciam siue artem; omnia eiusmodi, quæ animum vestrum abundè declarent, & quæ me deuinciant nouo vinclo. Cuius si non soluendi, at laxandi saltem aliquo genere officiorum, vtinam facultas mihi vnquam sit! Intelligetis profectò æstimare me munera posse, & accipere: non tam propter ipsa, quàm eos qui adfectu tali dederunt. Ingenue dico. Aurum illud aut argentum nihil me mouet, aduersus talia satis firmum: mouet prolixa hęc vestra humanitas, quæ omnia non impetrare solùm à Lipsio potest, sed imperare. Valete Amplisis. Coss. & Senatt. vrbemque vestram regite inter hos fluctus, præeunte & gubernante supremo illo Nauclero. Lugd. Batauor. 6. Idibus Ianu. 1584.

EPIST. LVII. *Lugd.Bat.*

PHILIPPVS MARNIXIVS D. LIPSIO *suo Salutem multam precatur.*

DIVINVM tuum mi Lipsi De Constantia librum & legi, & per quàm auide hausi. Moriar, si quicquam vn-

vnquam legerim venuſtius, quicquam præclarius, qui[illegible] quam quo fuerim affectus magis. Ita & Theologiæ arcan[illegible] aperit ſyncerè, & veræ Philoſophiæ adyta recludit erud[illegible] tè, & animi ſolatia proponit luculenter: vt in vno De Con[illegible] ſtantia libello, virtutum omnium chorum, venuſtiſſimi[illegible] Muſis permixtum, videre mihi videar. Beaſti me hoc mu[illegible] nere, mi Lipſi: & multis quidem nominibus. Ego tibi hun[illegible] tuum librum immortalem fore ſpondeo. Tu quo cœpiſti[illegible] pede feliciter perge. Quem polliceris librum Thraſeam[illegible] ſiue De Contemptu mortis, vide ne diutius differas, vel [illegible] iam eſt editus, ad me mittas. Etſi enim ſum occupatior, & quidem rebus grauioribus quam vel genius vel ingenium meum ferant: nullum tamen tantum negotium hoc mihi adimet otij quod tuis legendis impendam. Si per otium dederis ad me interdum litteras amoris tui erga me teſte[illegible] (etſi haud habet teſte opus qui mihi eſt exploratiſſimus) feceris longè gratiſſimum. Et ego tibi mutuo literarum of[illegible] ficio viciſſim reſpondebo. Quod ſi in hanc vrbem te con[illegible] tingat venire, vide ne id me fiat inſalutato, imò ne alio qu[illegible] meo vtare hoſpitio. alioqui ſcito te non laturũ impunè Va[illegible] le mi Lipſi, & me tui iam antè multo amantiſſimum, etiam (ſi poteſt) amantiorem factum, amare perge. Antuerpiæ 19. Decemb. 1583.

EPIST. LVIII. *Amſtelrodamum.*

MART. LYDIO S. *mitto.*

NEC epiſtola tua quidquam mihi potuit accidere gratius, nec admonitione ſiue cenſura. In vtraque a[illegible] mor tuus elucet: in hac magis. quam niſi liberè in amici[illegible] tia admittimus, tollimus pulcherrimum eius fructum. Ego de meo ſenſu noui & adteſtor, libentiſſimè me ſicubi de[illegible] flexi, non corrigi ſolùm ſed corripi: certè cum de animo mihi conſtat corrigentis. quem totum candidum purum[illegible] que in te ſcio, mi Lydi, & famæ ac ſalutis meæ amantem. Itaque nec excuſatione nec tergiuerſatione iſta opus: qu[illegible] (verè dicam) gratiam admonitionis corrupiſti in part[illegible] Ego enim me ab amicis non blandè amari velim, ſed fort[illegible]

te[illegible]

ter; id est, vt viris ac sapientibus est dignum. Sed de no-
ad verba illa paginę 66. (a) Constantiæ meę sententi-
m meam breuiter sic habe. Cùm ea scripsi, ad peccatum
ad malum respexi: quod Deo sanciente & præscribente
uenire, durum mihi videbatur dicere. Fateor eam vim
sse Prouidentiæ diuinæ, vt nihil in minimis maximisque
eueniat quod à filo illo nō pendeat: tamen cautionē cauti-
simam in verbis & effatis adhibendam censeo, vulgi inpri-
mis caussa. Itaque Damasceni verba hoc fine adiunxi. Nam
πρόγνωσιν, πρόνοιαν προορισμόν, ratione quadam distin-
gui ab hominibus, & causa hominum non ignoras. nec te-
mere dixerim, Peccata euenire Dei præfinitione. Nec ta-
men certamen hic mihi vllum tecum. sed rem altam, intri-
catam, & vereor vt homini semper obscuram, sic expli-
co. Definitum à Deo omne agnosco, quidquid euenit: tre-
pido tamen dicere, peccata ipsa. quorum fontem à sola ma-
la voluntate nostra esse censeam, suprema illa voluntate
permittente. Exempli caussa. In Tarquinij adulterio, in
cædibus ab Herode innocentum, duo specto: factum ipsū,
& crimen. Factum à Deo definitum fateor, & comprehen-
do sub fatali illa lege: crimen, quod soli voluntati inhæret,
non videor fateri posse, sine iniuria Dei. Caussam omnium
rerum diuinam voluntatem statuo, omniumque euentu-
um etiam si mali sint: at non caussam caussę medię, quo-
ties ea mala. Alias quomodo effugimus, vt non auctor ille
sit mali? vt non adprobator? Itaque ea quę ex (a) Actis
aptissimè adducis, huc accommodo. Mortem Christi de-
stinatam ab æterno, proditionem Iudę ab æterno, media-
que omnia quæ ad salutare illud opus ferrent: sed non cri-
mina adnexa ipsis factis, quibus fundamentum in impia
eorum voluntate. Quod si tamen satis habemus genera-
liter & vniuersè dicere, omnia non præscita solum à Deo,
sed præscripta, hoc respectu quòd illa ipsa facta sine pecca-
to euenire non potuerunt: ego non pugnaciter pugnauero,
& fatebor fortasse (cum omnia examinauimus) vim hanc
necessariò inesse cathenæ illi & nexui Prouidētiæ immotę
æternæ: sed differi tamen ea in vulgus, periculi inuidiæq;
plenum existimem. vulgo autem scriptus meus liber. Ha-
bes strictim mentem mei scripti. Tu si quid aliud obseruas

a Lib. I. cap. XX. *Vidit, nō coegit: sciuit nō faxit.* &c.

a Acta Apost. ca. II. vide.

aut si quid etiam est in quo ambigis, valdè à te peto ne m
celes. Non delectabunt me solum eiusmodi iudicia & in
cia, sed docebunt. In istis ipsis quæ nunc scripsi, si qu
aberro, dirige. Reipsa videbis, me non admoneri solù
posse, sed emendari. Libens enim quidquid aut malè a
obscurè dictum erit, retractauero, illustrauero. De mi
ad me Heroldo, habeo gratiam. remittam cùm fide, v
legero. Quamquam de Germaniâ Taciti, nescio an hac
ditione emoliar accuratè. Occupationes, & valetudo,
Typographi festinatio, sæpè nobis impedimento. Qu
pag. eiusdem Constantiæ meæ 131. in margine positum
(a) *Dauidis adulterium*: facilè obseruasti peregrination
esse meæ mentis. Itaque velim pro ea nota hanc in lib
tuo substituas, *Quà populum ambitiosè recensuit*. quod ali
etiam monui. Vale. Lugd. Bat. 13 Kal. Decemb. 1583.

EPIST. LIX. *Antuerpiam*

CORNELIO PRVNIO S.
ex animo præcor.

LIBROS hos de Constantiâ cum ad Senatum vest
Vir Clarissime, mitterem: valdè peccassem, si non
te vnà. Nec enim Senatus solùm ipsius magna pa
es: sed & mei. qui amo te, qui abs te amor: nec cum Ant
erpiam veni. facilè pectus reperio magis promptum in m
magis pronum. Addo & caussam tertiam, quia prudens
& doctus. cuiusmodi lectore, imò iudice, opus mihi in n
uitio hoc scripto. Parùm enim adhuc tritum istud ad S
pientiam iter: nec scio an ipse id peragrauerim vsquequ
que pede recto. aut si; an aliis videbor. Seculum enim
mores non ignoras, quamque in re quæ Pietatem tang
varij hodie sensus & dissensus. Non sententia, sed verbu
aliquod à calente calamo anceps fugiat: ecce calumna
subitus & magnus ignis. Quę caussa abstinuit me, fate
ab altiori initu in sacrarum illud rerum mare. quò mate
es alioqui & ingenij ventus vocabant: sed repressit hic
tus, & adnauigare iussit litus. Elephantes aiunt, etsi a

nibe

nibus impensè delectentur. haud temerè tamen eos ingredi, cum inscij sint natandi: idem in Theologiâ mihi. quam amo, quam æstimo, & tingo salubribus eius aquis libens animum, non tamen mergo. Quæstionum enim vortices illos horreo: iisque ne inuoluar, adsideo & obambulo saltem eius ripas. Et hinc tamen haurio & ex tuto sumo, quæ ad animę meæ vsum. Nam acumina aut dissertatiunculæ quid iuuent? Quod ille de virtute censet, rem etiam esse non verba: iustius ego de Theologiâ. cuius verum seriumque finem scio, Vitam. Vt melior, non vt doctior fiam, sacra illa volumina tango: vt pectus instruam, non vt acuam mentē. Procul a me isti, qui alti & subnixi ambulant, (a) μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σοφοί: quíque quod Socrati obiectum olim, περιεργάζονται ζητῶντες τά τε ὑπὸ γῆν καὶ τὰ ἐπουράνια. Et cùm omnia tamen subtilis ingenij alâ peruolarint; misselli, præteruolant ipsi sese. Reliqua sciunt: illud vnum quod scitu necessarium est nesciunt, vt se sciant. Sed hos mitto. te Vir amicissime quæso, vt gratum hoc munus animumque nostrum habeas: & istum ames, illud examines. quo fine præcipuè scito à me missum. Siquid alibi aliter dictum: hoc magis mihi amicus, quò liberius monueris, quia inter eos ego qui labi & errare possunt, sed & inter eos qui resurgere & emendari. De Amplissimi Torrentij valetudine & statu, gratum mihi si per te cognouero. Iure nobis carus, rarus ille vir. Vale. Lugduni Bat. 18. Kal. Nouemb. 1583.

a Maiorem, quàm pro homine, sapientiâ sapientes.
b Satagunt inquirentes, & quæ terrā infrà & quæ cęlum suprà.

EPIST. LX. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

Leodiensi Episcopo & Principi à Secretis. S. D.

DIV est cum scripturio ad te Vir clarissime. sustinui me, dum scriptum illud promissum exspecto, materiem scilicet vberiorem respondendi. Nam lata & læta illa epistola, quid ferè aliud habet quàm adhortationem & laudes?

laudes? Quæ amplector vtraque, quia in iis amorem tuum agnosco, sine labe sine fuco. Non merui. quid refert? hoc ipsum delectat, talibus viris & iudicibus meruisse videri. Non enim fallacia tua verba, sed prompta è pectore, & vt ille ait (a) ἐκ φρενῶν μυχοῦ. Itaque calcar mihi addis ad decurrendam reliquam hanc viam: quod detrahunt mihi sæpè iudicia quorundam, qui θεολόγων, vt volunt, παῖδες. Misceri enim hæc nolunt: & satis esse putant illam à Christo doctrinam, sine mixtione vlla Sapientiæ humanæ. Nec acriter iis sanè pugnem: nisi quod nescio quomodo apud homines vim aliquam habeant & iuuent etiam ista externa. Quis veterum Theologorum Philosophiam spreuit? vsurparunt imò & Græci & Latini, sed suo quodam fine. Ego ex vsu non iuuentutis solùm nostræ, sed generis humani putem, trahi & conduci omnia ad metam hanc pietatis: modus teneatur tantùm, & vt hæc diuinis litteris seruiant, non vt contrà. De amphitheatro philologum aliquid nuper edidimus: & exemplaria mitti iussimus ad Clariss. Torrentium vna tecum. Nunc feriamur: nisi quod Taciti Commentarium recensemus, & in quibusdam refingimus, sed leui manu. Ximenio tuo, imò nostro, velim à me multam salutem dici. quem virum olim pænè puer Coloniæ vidi & audiui, sed nunquam pernoui. Doleo. & excitor non in amorem solùm eius; sed amplexum: ita multa à multis audio de sincerâ illâ & doctrinâ & pietate. Tu si mihi interpres & conciliator amicitiæ illius es, magno me beneficio deuinxeris. Otho Venius à nobis abit, sed inuitis: insignis moribus & arte adolescens, & cuius manus vsui mihi esse poterat ad multa Antiquitatis illustranda. Eum commẽdatum tibi, tamen commendo. etiam me, quem scire certò debes tui ex animo amantem. Salutat te I. Dousa. Lugd. Bat. Prid. Kal. Iun. 1584.

(a) *è præcordiorũ penetrali*

EPIST. LXI. *Hagam*

TH. LEEWIO *Consiliario* S.D.

HAVTENVS noster ad te venit: cui vtinam ego comes! Sed valetudo validè vetat: quæ semper anceps, nunc

nunc acerba, tenec ligatque me domi. Alioqui in votis mihi prorsus, te videre, te solari, & officium exhibere quod eiusmodi tempora exigunt ab amico. Litteris id feci anteà: sed nescio quomodo momentum hìc magnum habet frons ipsa & ipse vultus. Euripides non vanè mihi visus scribere. Non serenitatem nautis gratiorem in tempestate aduenire; quàm lugenti amico, amicum. Sed & hoc breui, vt spero, fiet. intereà mi Leewi, firmare quæso paullum, & frigus illud tenebrasque dolorum calface & illustra ad Rationis solem. Ante omnia nouitatis opinionem hanc exue, quæ luctui tuo mala fautrix. Miserabili, inquis, genere mortis periit, & quod luctu municipium omne nostrum compleuit. Scio, & adfectu adspectuque primo ipse misereor. sed hìc quoque paullùm te attolle, & secerne à vulgo. Quid illud miserabile? cum omnia circumspexeris, Mori. Varia ad illam metam via fert, cliuosa, plana, breuis, longa. eadem tamen omnibus quies, cum peruenêre. Tua per difficilem partum, & velut per nimbos fluctusque delata est in Beatum illum portum: delata tamen. & præteritus labor adeò non grauis illi nunc, etiam gratus. Tu tantum ne miserare, imo nec mirare. Scilicet id genus Fati non cadit in hunc sexum? non communis ille omnium prægnatium timor? Imò non crebriores alios sermones audias, si in consessum aut conuentum venias muliebrem. Attamen hic nostrùm omnium error: cū triste aliquid accidit, etiamsi non nouum, habere id vt nouum. Per circumstantias quasdam augemus, polimus, & velut fucum ac lenocinium circumponimus dolori. Scilicet vt pulchior in oculis appareat iustiorque. Peruersi mortales! contrà oportuit: & in omni casu oculos flectere ad communem dispersamque legem. Non Hagam solùm aut Batauiæ hunc angulum intueri, aut quid pauculis ibi annis gestum sit: sed diffundere cogitationem per sola hæc terrarum. Conditionem tibi pono. Iure non lugebis solùm, sed indignabere vt in nouo fato: nisi alibi terrarum hac ipsa hora idem ille aut acerbior casus. Et tamen cur peregrinêre? reperies exempla eadem, si quæres in finitimis istis locis. Quamobrem exsurge, & contrà leuia ac lusoria hæc Doloris arma, arripe vera.

Quid vita, quid mors, quid fatum sit seriò cogita: scio placari posse implacabilem etiam dolorem. Quid enim hæc vita, quam eripi lugemus? ludibriorum scæna, miseriarum mare. per quod vt maximè ex voto tibi feratur nauis; tamen in multos scopulos impingas, multis vadis obhæresceas necessum est. Quid ipsa mors, quam timemus? requies, gaudium, & vita trita. aut siquid in ea mali, mali tantùm. Quid miseraris traductam ad hanc, optimam matronam, & per Fidem salutis velut certam? Iam Fatum quid? æterna, ab æterno, in æternum, dei lex: quam adeò non abrogare fas, vt nec obrogari ei liceat aut derogari. Si ab æterno & immobilis: stulte, quid cum Necessitate pugnas? hoc vnum vinces, vt pluribus plagis contusus vincare. Si à deo: impie, quid quereris? Culpare non potes aliquid malum aut acerbum in eo & ab eo, qui Bonitas & Benignitas totus. Naturam eius si exprimere voles, non melius aut magis propritim expresseris quàm per eas voces. Mortua igitur tua est? debuit. illo tempore, illo fati genere? debuit. Lex ita lata: quam frustrà solicitant & exagitant acumina hodie ingeniorum. Non enim mouebunt. Quin nos, qui sapimus pareamus potius; & quod necessariò patiendum est, etiam libenter patiamur. Leuamentum aliquod miseriarum est non reniti. Cur autem renitamur? Non Deus solùm est qui ita de nobis statuit: sed & pater. Salutare igitur, bonum, prosperum: quidquid sensibus oculisque nostris aliter videatur. An illi curæ aut amori nos esse non putas magis quàm nos nobis. Sed & pueris parentes multa præter votum imponunt, idque tutelæ aut salutis caussâ: item ille nobis. Hęc mi Leewi seriò discute & bonâ fide leuaberis, si ostium pectoris semel Rationi aperies, remoto repagulo isto vulgarium opinionum. Plura me Hauteni discessus vetat addere: iubebat tamen amor, qui magnus mihi in te semper & sanctus. Vale. Kalend. Martii 1585.

EPIST.

EPIST. LXII. *Londinium.*

AMICO *cuidam* S. D.

IRASCI debebam mi* *, si possem. Tu ne vt iter vllum susceperis non dicam sine comite me, sed sine conscio: Hoc verum fuit? Pectus tuum roga, non dicet id esse pro veteri illo & fido inter nos amore. Caput meum hoc tango & testor, nullum mihi caput carius fuisse tuo. Quid autem suspicer? arcanam aliquam caussam huius consilii fuisse? non inquiro. & si ea aperienda mihi non fuit totâ fronte, saltem vestigiis & sub personâ ostendenda. Ego te in meis rebus tale aliquid nunquam celassem. An subitò hoc tibi natum, & per mortem vnius illius viri? Hoc potius credo. quia reuera caussæ tibi temporanei alicuius secessus hîc non iniustæ. Noui collegas tuos, scio quibuscum res & consilia miscenda fuerint: homines & actiones, parum ad tuum stomachum aut ad nostrum. Interea tamen (quæso hoc volens audi à volentissimo tibi amico) nec nos omnino eam rem celandi eramus, nec certè vxor: quæ misera se adflictat. Quamquam nos solamur & erigimus: certi, non aliud latere sub hoc instituto tuo, quàm secessum aliquem ab his turbis. Tamen mulieres nosti (etsi tua sanè prudēs & mariti ex animo amans,) & linguas siue malas, siue vanas. Quibus, oro te, in tempore medêre: & ad nos redi, qui manere tecum parati, abire, perire. omnia, vt ferent res & tempus. Quæ enim tibi caussa eximij alicuius consilij aut singularis? Confusio hic & discrimē? Scimus. sed & animū tuū nouimus nihil horū metuentē. Deniq; inter homines istos dū viuimus; obsecro vitam etiā instituamus humanâ hac & communi viâ. Pax aut bellum erit? communiter consilium aliquod capiemus, quod paci huic attemperemus siue bello. At ego tanquam seriò scribo, & quasi monendus mihi sis. quem liquet vsurpasse hanc profectionem animi caussa, etsi cum angore aliquo tuorum. Quibus etiam, mi **, consule. & ad suauitatem conuictus illius nostri redi, sine quo tenebræ nobis in mediâ luce. Verè dicam etsi vulga-

riter, Vita sine te nobis non vitalis. Res adhuc hic quiet[a], sed Brabantia tamen & Flandria raptantur, vt audire credo etiam istic. E Gallis litteras iam bis accepi, & qu[æ]dam in iis noua. vti De Re accipitraria carmen, subtilis nouitiæ inuentionis. Veni & vide & (quod Constantia[m] tuam meamque decet) ride. cur enim non spernamus h[æc] circumfusa & externa, iure iis altiores? Nobiliss. W. Philippum Sidnæum, & Dierum, si vides, saluta à me quæs[o] & iis indica, per te stetisse quod eos non viderim tecu[m]. Certè enim inuitis meis omnibus iuissem. Tui valent. Va[le] & tu, & fac vt breui te videamus exspectatum. Saluta[t] te Hautenus noster, qui hilariter herè apud me in prandi[o] fuit ad funus Melonis. Inuideas illis exsequialibus epulis si in tam albo pectore liuor. Lugd. Bat. x. Kal. Septemb. 1584.

EPIST. LXIII. *Lutetiam.*

AVGERIO BVSBEQVIO
Cæsaris Legato, S. D.

PERIISSE litteras meas nuperas ad te, minus doleo, quod de officio meo saltem tibi constat. Nihil enim in iis magnum aut serium. hoc tantùm, adfectus mei & cultus significationem continebant: quem à iudicio susceptum, constanter seruo. At tuæ istæ litteræ, quàm mihi gratæ, & in mediis his molestiis iucundæ? Præter enim amorem (qui largiter apparet) etiam grauissimi testimonii tui pondus continent & iudicii de meis scriptis. Quod amo magis, quàm probo: quia mihi virium mearum conscius & modicæ laudis. Fuimus his septimanis aliquot in Taciti Commentariis refingendis, & nouis quibusdam attexendis, vt videbis. exemplar enim Antuerpiâ iussi mitti: si tamen commodè id poterit per has turbas. Nam caput illud Belgij à corpore nostro semi-auulsum. Ripas obsident, & tormentis aditum nauibus arcent: etsi nautæ adhuc perrumpunt. Nobis mutatio non impendet iam, sed adest: faxit ille Deus vt in bonum. Quamquã hæc sunt illa, aduersus quę Constantia nostra nos armauit:

quę hoc

oc ſaltem mihi profuit, quod ab eâ ſcriptione impreſſum nimo meo aliquod robur. Plures hîc imperant. nec vidi e- m rem benè vnquam ceſſiſſe in bellis. Diſcidium etiam a- nimorum præſagio, & motus fortaſſis in ipſa plebe. Nobis amen decretum patriam non mutare, ſi mediocris aliquis n eâ ſtatus. ſi nullus, & ſi confuſio tantum & raptus: quæ- cunque terra dederit nobis aliquam ſedem. Nec enim libe- ri prægrauant, & ſola mihi vxor. Ianum Gulielmium com- mendaueram tibi ſuperioribus meis litteris, adoleſcentem, ſi quid video, probi iugenij, animi, iudicij. Ei ſi quid benig- nè facere potes aut dicere, quæſo ne grauére. Ex iſta iuuẽ- tute non eſt alius, de quo melius ſperem. Itineraria tua Plantinus ſi accipiet, edet. nos qualecumque augmentum auidè exſpectamus. De Thraſeâ meo poliendo cogitabam, vereor vt tempora permittant. Quidquid tamen ea per- mittent, mihi certum conferre ad hanc meliorem curam: & quod in me eſt, fugitiuas virtutes retrahere in noſtrum æuum. Valdè me huc incitat etiam tua admonitio, & vo- tum, quo honorificè nimis epiſtolam tuam claudis. Vale. Ampliſs. Domine. Lugd. Bat. 10. Kal. Septemb. 1584.

EPIST. LXIIII. *Leodium.*

LÆVINO TORRENTIO V. *ampliſſimo S. D.*

ITA Salus aliquando ſeriò me reſpiciat (nam hactenus quidem adit, abit, & vacillat) vt mihi inſigni gaudio imò robori ſint tuæ litteræ tam amanter ad Plantinum de me ſcriptæ. Te noui, me noui: & hoc ſcio, hunc tam prolixum adfectum non meruiſſe à tali viro. Quid dicam? me meaq; offerrem & addicerem, niſi iam pridem addicta tibi, nexu quidem & vinclo quod non niſi atra mors rumpet. Com- mentariunculas noſtras ſemeſtris hic morbus valdè tarda- uit. morbus, qui per interualla duxit me ad Fati limen, & reduxit. Nec nunc optimè: etſi in optima ſpe, vt medici vo- lunt, & iam in abſceſſu atque inclinatione ſit morbus. Abſ- que eo, iam & Suetonium meum haberes (meum? imò ve-

rè

rè tuum,cum tuo integro Commentario, meis tantùm ad oram Notis:præterea votum tibi & dicatum:) & Dialogos nostros De Recta institutione iuuentutis, quibus sermonis partes do Philippo Lanoyo & Papio nostro. Amo enim & amaui rectissimum ingenium adolescentis, dignissimi hac vitâ, nisi meliorem ei Deus destinasset.Plura iubet amor meus, imò ardor: vetat languor,& serum hoc diei, quo litteræ tuæ cõspectæ nobis.Excusa.& apud Dominic.Lampsonium item nostrum,cui cis paucos dies vbertim scribam. Officij enim aliqua cessatio apud me per hos menses; non amoris: qui mihi æternus in tales viros. Vale,& salueat à me Læuineius tuus.Lugduni,vt volunt,Batauorũ. Postrid. Kal.Ian.1585.

EPIST. LXV. *Lugd.Bat.*

BONAVENTVRA VVLCANI, *Vir, & collega amice,*

CALLIMACHVM, Bionem,Moschum,iamnunc à te accepi: vno partu trigeminos, rarum & felicem ingenij tui fætum. Publica caussa (verè dicam) tibi debeo: priuata magis, quia duos ex ijs mihi inscribis, hoc est, immortalem me facis, quo quid homini ab homine maius dari potest?Viuẽt enim amœnissimi poëtæ illi,quãdiu Musæ:& cum ijs tuus labor: & cum labore tuo meũ nomen. quod Musæo illi peplo intexuisti amica & docta nimis acu.Gratias agam aut habeam?referre malim.& tamẽ verbis quoque nunc dicam,sed paucis & fidis. Emptum me tibi hoc munere; mancipio tuum. & addo improbi hominis priscas illas voces,sed probè & sinceriter: *Quid concupiscas, tu videris: quòd concupiueris,certè habebis*. Libros nouitios, quos è diuite bibliotheca tua prompseram, per hunc puerum recipe. De ‡ ‡ Collectaneis iudicium quæris? illud Iuliani scitum profero.(a)ἔγνων, ἀνέγνων, κατέγνων. Magis ad gustum meum Conuiuialia Stuckij, ex eâdem gente non ab eâdem mente.Firmiora hîc omnia & lectiora. De Sigma,quod obiter quęrebas & videras,ille nihil noui: fortasse

Vidi,legi, damnaui.

asse nunc ego. Nam quæ in Antiquis scripsi, vacillantia aut falsa. Non enim Sigma antiquis Biclinium propriè, vt sensi ego: non diæta aut cænatio tota, vt Cælius: non mēsa ipsa, vt Brodæus: sed nisi fallor, certa in cænatione pars seorsim erecta & exstructa ad recipiendum lectum. idq; hemicycli aut lunata forma, qua littera illa Græca passim hodie in lapidibus & priscis libris. Suggestum, inquam, quoddam ligneum (siue qua meliore materia, non impedio) semirotundum: in quo perpetuus vnus lectus, ad sex septem conuiuas recipiendus. Quod velut dimidiatum triclinium repertum inferiore æuo, ad facilem & magis aptum vsum. Ab Apuleio hîc mihi prima lux, & à me illi. De Psyche, libro 5. *Visoq; statim proximo semirotundo suggesto propter, instrumentum cænatorium rata refectui suo commodum, libens accumbit.* Non nominat Sigma, fateor: sed auribus oculisque ingerit quasi nominasset, ita clarè Semirotūdum suggestum ponit, & Instrumentum cænatorium appellat. quid capere aliud est, quàm hoc Sigma? Triclinij enim certè non illa forma. Radium mihi etiam aliquem, etsi à tenebroso æuo scriptor, allucet Ditmarus Episcopus lib 4. Chronicor. De Orthone Imperatore; *Imperator*, inquit, *antiquam Romanorum cupiens consuetudinem reuocare, magna ex parte iam suis deletam temporibus, multa faciebat quæ diuersi diuersè accipiebant. Solus ad mēsam quasi semicirculum factam, loco ceteris eminentiore sedebat.* Quod libens item rettulerim ad Sigma: sicut illud ad principalem morem, quòd solus, quòd loco eminentiore. Sed mensam ipsam ad Sigma, lunatâ item formâ fuisse hinc discis, parte dico ea, qua conuiuas tangebat: nam illa: qua alios, fuerit linea sanè recta, ad ministerium & adstitionem puerorum scilicet aptiore. Et quanquam de mensa hîc Ditmarus: non tamen eam solam venisse in id nomen (eruditissimo Brodæo scriptū:) peruincit Sidonius, qui in his versibus discriminat clarè:

Non tibi gemmatis ponentur prandia mensis,
Assyrius murex nec tibi sigma dabit.

Ita omnino lego, non *Signa*, vt vulgò. Idem alibi nominat, & ostendit duplex fuisse, Æstiuum & Hibernum.

Cominus aspicitur vel prima vel extima turris:
Mos erat hîc dominis hibernum sigma locare.

Vbi

Vbi Locandi verbum refutat item Cælium, Diætam capientem ipsam. At ea non transfertur, non locatur in turre. Cetera quæ huc faciunt, aut ego aut Stuckius iam diximus. De Antecæna etiam ambigo, quòd ad vocem. Macrobius sanè ita: sed in Apuleio & Isidoro tuo Antecænium, siue multitudinis casu Antecænia reperio. quidni rectè, quo flexu à Scæna Proscænium? Ille libro 2. sic: *Prorsus gladiatoriæ Veneris antecænia.* Alter lib. 20. *Merenda est cibus qui declinante die sumitur: quasi post meridiem edendus & proxima cænæ. vnde & Antecænia à quibusdam dicitur.* nisi si hìc vtrobiq; Antecæna reponenda: quod haud temerè putem. Salue iterum mi Vulcani: iterumque tibi à me gratiæ. quas promam semper & recondam, habebo æternùm & debebo.

EPIST. LXVI. *Lutetiam.*

IANO GVILIELMIO S. D.

SERIO ægrotabam, mi Gulielmi, tamen expressit amor vt scriberem: non miraberis, si paucis. Hepatis enim acer nec sine discrimine morbus est, qui me septimanas iam aliquot adfligit: quam partem ad vitam eiusq; munia principem esse non ignoras. Litteræ tuæ nuperrimæ suaues. celasti in ijs me de Epistola in Sigonium, quam missam tamen è Britannia vidi. Gaudeo conspirare te mecum: cuius iudicium super ea Consolatione credo te iam vidisse. Sed tu, sodes, cur non acrius paullò egisti hanc caussã? Debebas. & sine adspectu illius, quem nimis attollis, falsæ huius prolis patrem. Agnosco stilum, disiunctum, otiosum, lẽtum: & illam (audeo apud te dicere) Sigoneitatem. Quid sibi volunt Itali? Transalpinos omnes esse fungos? Scilicet nemo nostrûm inter oletum illud dijudicet & Tullianam myrrham. De Re Accipitraria nouitiæ & acutæ inuentionis carmen accepi. legi mihi iussi per hunc ipsum morbum. placuit. Gratias quæso à me auctori & datori nuntia. cuius mihi laudes gratæ, eò inprimis quòd iunxit me laudatissimis illis viris. De P. Fabro: gaudeo mihi impositum. Tamẽ scripseram etiam aliquid ad Cuiacium. tu purga. Tacitus

noster prodit,& nouæ ad Historias reliquosq; libellos Notæ. sed Notæ tantùm. plura valetudo vetuit, & hæ turbæ, quæ rerum & mansionis nos faciunt incertos. Saluta Brissonium, Memmium, Scaligerum,& tu salue quidquid me erit. Constantia nostra iterum prodijt cum Præscriptione aduersus quosdam qui in ἐυσεβείᾳ ἀσεβεῖς. Critica omnia nostra imprimuntur vno volumine iunctim, quibus noua quædam addemus si valeo & viuo. Lugd. Bat. 13. Kalend. Octob. 1584.

EPIST. LXVII. *Lutetiam.*

IACOBO CVIACIO I. C. *dico.*

SÆPE mihi de te sermo, Cuiaci clarissime virorum: apud te adhuc nullus. Hoc pudor vetuit: Illud iussit amor & admiratio tui. quæ non apud me solùm, sed apud omnes in quos scintilla aliqua diffusa lucis melioris. Et eualuerunt tandem hæc duo, vt abrumperem ingenitum mihi modestiæ vinclum: & iter ad amicitiam tuam struerem sine vllis cuniculis, apertè. Perit enim procari, si latet, aiebat ille: & sæpe iam litteris nec vnis nec vnius, spes imò fiducia mihi facta mutui tui adfectus. Quæ non me fallet: si noui humanitatis veræ genium, qui spirat in tuis scriptis. De rebus meis si in hoc aditu amicitiæ aliquid quæris: cetera commodè agimus, nisi quod inter eos quibus rerum bonarum nòn magnus sensus. Bella etiã & tumultus quibus inuoluimur, fieri non potest quin interdum & tangant nos & angant. Si de studijs: Commentarium Cornelianum vulgamus iterum, sed pleniorem. addimus enim in Historias & adiũctos libellos. Vtinam autẽ fas polire mihi eum præsentis tui lima! Quia non licet, velim tibi animus otiumq; sit vel per litteras dirigendi me, corrigendi. Labimur enim, Cuiaci, in hoc genere ego alijque: & illa tua velut propria laus, exacta certaq; esse quæ semel ex adyto tui pectoris profusa. Paramus etiam De amphitheatro seu Venatione libros tres, vt fiant legitimi Saturnales quinque. Nescio quid preterea in Liuio nuper exorsus: quod pergam detex-

ere, si auxilium mihi paullò firmius librorum. Duo tresque apud me sunt: sed quasi de compacto consentientes. Tu, Vir maxime nostri æui, si dignum me habes quem redames, que rebus item tuis consiliisque (de litteris loquor) participes, in cælo me collocabis noua apotheôsi. Ios. Scaligerum que scio me tantum amare quantum tu, & quantum te, (liberè enim addo.) ex animo salutes velim: cuius libros De Emendatione temporum auidè exspectamus. Nisi ambitiosum sit, includam in eandem salutem magnum Brissonium, Puteanum, Fabrum, Pythœosque, viros clariss. & ideò mihi quoque fama notissimos. Amare autem liceat, si potiri non licet. Vale Vir Clariss. Lugduni, vt volunt, Batauorum. 3. Non. Octobreis.

EPIST. LXVIII. *Hagam.*

TH. LEEWIO *Consiliario*, S. D.

DISTVLI ad te scribere, Vir clarissime, non libens. Morbus meus hoc fecit, qui non sine discrimine etiamnunc me vexat. Ego fero: & æquissimo animo exspecto illum diem, quo Imperator hoc corpore, imò carcere me soluet. Obstructiones sunt quæ me tenent, internæ inflammationes, nescio quæ arcana alia symptomata: ad quæ medici ipsi trepidant & caligant. At non ego, scio hanc legem vniuerso humano generi datam: nec magis mirum aut nouum mori hominem, quàm nasci. Denique quid est quod in sæculo hoc me teneat aut delectet? Publica vide. pessimè habent. Priuata. etiam in ijs suæ cruces. Melonem nostrum tibi gratum fuisse, mihi gratum. Sanè bonos & eximios aliquot habui hoc anno. sed quid? ego, velut Tantalus sitit inter suas vndas, esurio inter medios melones. Nec gustare quidem mihi fas ob hunc morbum. Constantiam nostram recudit Plantinus. paucà mutata aut addita: præter Epistolam, quam videbis. Exemplar Latinum Seb. Gryphio nostro dabis, cui ex voto debeo. Belgicum vxori tuæ seruiet: si tamen hæc ad sapientiam illius sexus. Sed tu, si tanti est, interpretando iuuabis. Ego te illamque

saluere

saluere ex animo iubeo. nam longior scriptio mihi non facit. Valete vterque. Leidæ. 9. Septemb. 1584. hodie paullo rectiùs valere visus sum.

EPIST. LXIX. *Iena.*

ANDREÆ DAMMIO V. N. S. *dico.*

EN mi Dammi Carmen vti petebas, id est iubebas. Quid enim verè amicus verè amico neget? Si placet, nihil debes. sine cura enim natum aut labore. Si displicet, multùm. quia agnata ei infamia mea. Traducor, vt vides, & risui exponor in nouo hoc theatro. Sed est tanti, vt nomen meum minuam, dum addam aliquid ad tuum. Adfirmo enim in laudatione hac nullam laudem quæsisse me, præter tuam. Hunc animum si tibi probo, satis est: de carmine Genius viderit meæ famæ. quem hactenus non culpo. Salue. & ad cænulam me exspecta.

CARMEN EPIDICTICVM ANDREÆ DAMMIO V. N. *scriptum,*

Cùm Iurisconsultus, Iena renuntiaretur. 1573.

ETsi me vario iactatum turbine, Dammi,
Irritaq; expertum instabilis ludibria Diuæ,
Auocat à cœtu, tristis fortuna, Sororum;
Nec dolor ad lætos patitur conscendere colles:
Attamen hoc surget carmen tibi. Callida Musa
Calliope, diuûm atq; hominum sincera voluptas,
Seu iuga te Pindi, seu te Parnassia rupes
Castaliâq; tenet iucundum murmur ab vndâ:
Diua faue, tibi crescit honos. En vester alumnus
Dammius, æternis nomen memorabile chartis,

Vict-

Victor ouans, spolijs & opima lætus honore,
Ingreditur, patrijsq; nouum decus attulit oris.
Qualis purpureo sublimis Scipio in ostro,
Post debellatos Romanis viribus Afros,
Victor agit niueos celsa ad Capitolia currus:
Patresq; plebes q; fremunt: it plausus ad astra.
Illius ingentum percurrit gloria pectus.
Tale decus, talesq; refers de pace triumphos,
O felix animi iuuenis, felixq; laboris.

Nam quãquam priscæ superant tibi nomina gentis,
Clara per Albiacos populos quam fama perennat:
Tu tamen antiquo generis contendis honori,
Et lucem accipiens, illis reddis quoque lucem.
Tu primùm, vt teneris creuit tibi robur ab annis,
Inclita Palladiæ aspiras ad præmia palmæ,
Et statuis magnis non magna exordia rebus.
Acrior hinc te laudis amor rapit, atria auita
Linquis, & externis virtutem quæris in oris.
Sic regina auium, volucres cũ crescere pennas
Sensit, & incuruos durescere fortius vngues:
Liberius sectatur iter, trepidæq; parentis
Officium dedignatur, nidisq; relictis
Auolat, & liquidã plaudens lasciuit in æthrã.
Non Ithace durum posthac mihi iactet Vlyssem
Ignotis multũ quamuis errauerit oris,
Quà venit exoriens, quà Phœbi deficit ignis:
Sitq; iter illius, tua dum sit gloria maior.
Viderit incultos Lestrygonas ille vel Aetnã,
Cymmeriôn populos & cãpos luce carentum:
Te Dubis, Rhodanusq; celer, te Sequana flauus,
Te vidit gelidis in montibus Apenninus,
Annibal infuso quà rupes fregit aceto:
Te Tiberis pater, & viridi te Mincius vmbrã
Obstupuit, Albiq; suos inuidit alumnos.
Hîc tu perpetui pennis sublatus Honoris
Per Phœbi Charitũq; hortos, per dædala prata
Musarum, æterna decerpsti fronde coronam.
Non aliter molles Venetus mercator ad Indos
Aut septem gemini penetrans rapida ostia Nili,

Quicquid

Quicquid Arabs, quidquid mittit Panchaia diues,
Intulit ad patrios spolia inuidiosa penates.
Mirantur gazam ciues, Eoaq; regna,
Mirantur vestes, & munera squallida ab auro.
Mox t' cliuosæ ceperunt mœnia Ienæ,
Quæ Romanarum infudit mysteria legum,
Iustitiæq; dedit sacratum scandere collem:
Vnde tibi errores hominum, & ludibria vulgi
Despicere, & varios fas sit componere motus,
Inflammare pios & refrenare furentes.
Felix iustitiæ munus. date candida ciues
Lilia, purpureasq; rosas, date thuris honores.
Te, Dea, te cumulem donis, te munere mactem.
Nam tu sola potes, concussi in fluctibus orbis,
Cum Fas atq; Nefas eodem dignantur honore,
Lexq; pudorq; perit, tranquilla pace iuuare
Mortales. per te quoniam sua præmia iusto,
Et sceleri mala pœna venit. Te terror & vltor
Carcer, & horribili sequitur mors dira flagillo.
Te Virtus comes, & diffuso Gloria vultu.
Tu sola æternam capiti das Diua coronam.
Quæ damnosi expers senij, tua tempora, Dammi,
Ambiat, insigniq; nitens scintillet honore:
Donec ad æquoreis ignotam fluctibus Arcton
Lucida sidereæ radiabunt signa Coronæ.

EPIST. LXX.

Brugas.

VICTORI GISELINO S. D.

ITANE litteræ à Victore? tandem, tandem. Quod in gaudio improuiso, vix credidi ipse meis oculis cùm legerem, manibus cum tenerem. Itaque verè scribis, pro bono tibi cessit peruicax cessatio: quia in morem abiisse videbatur, & desijsti flagitari. Imò præscriptio tibi iam pænè prodeerat (si Iurisconsultus esse vis) nisi hæc interrupisset scriptio. Sed vide vt non specimen solùm emendandi nobis prębeas, sed re emendes: nec gustum modò, sed rectam plenámque cænam. Aliàs, quò arenti mihi & sitienti pauculæ istæ

 guttæ, si

guttæ, si venam tu iterum interclusurus es huius suauitatis! Sed non facies: quia non vltrà ego facilis in ignoscendo, vel te auctore. Quod si iram etiam meã contemnes, quid? quid? Veniam videlicet ipse, & iterum te mihi adseram subtractũ non bona fraude. Trellæo illi dij omnes benefaciant: qui adiutor tibi, vt opinor, & interpres honestissimi muneris. Sed ad carmen eius suadésne rescribam? Nec enim hominem satis noui aut mores. De schidis reciperatis, noua & mira. Sed siue illum pœnitentia (non enim pudor) furti subijt: siue eum apud quem deposita: tibi quidem ex animo gratulor de receptis. Vide vt te vnà cum illis. Nam certè, mi Victor, indignantur iam pridem nostræ deæ desertas se à te, illo militiæ suæ principe olim & antesignano. Purga: & ostende emansionem hanc fuisse tantùm, alendis ingenij viribus, & velut quiete irrigandis. De Plinio, ego quidem valdè sum auctor. Nec excusa. velis modò, fides mea interueniet de successu. Plantinus ædes hic emit, Typographiam instituit, & videmur effecturi vt stipendium ab Ordinibus accipiat honestum. Fortassis ea res eriget excitabitq; me ad studia, aliâs sæpe languentem. Laco noster, vt audio planissimè perijt: nec deseruit illum præeuntem Nemesis, etsi pede claudo. A Cuiacio benigna multa ad me & honora. Gifanij Agellium excudi audimus. quem ego scriptorem ante quatuor menses ad Plantinum miserã, seuerè & anxiè correctum: curque omiserit aut dimiserit, ne nunc quidem scio. Nec quærò sanè aut curo. Nam si mens aut otium mihi, satis multa in alijs scriptoribus quæ agamus: ne eripiam hanc patri prolem, iam certè nubilem & plus quàm quindecennem. Scis quid ille semi-Italus questus de filiola sua nuper: non sine risu meo, credo etiam vestro. Quem mihi commendasti, cupio omnia. sed nihil dum ego aut Dusa extricamus. Nam de Plantino quam ei spem ostẽderam, profertur in eius aduẽtum, id est ad initia veris. Ante nihil statuere de domo sua vult aut potest. Dusa noster Commentarios ad Petronium scripserat, nunc totus in Historia concinnanda suæ gentis.

EPIST.

EPIST. LXXI. *Londinium.*

IANO DOVSÆ V. N. *Salutem & linguam opto.*

ISTA enim deest, qui tamdiu siles. Vindictam talionis merebare: sed noster amor si non maior, certè acrior: procatur, & lacessit te vltrò. Valemus ego, tui liberi, tua vxor. non meæ musæ, quæ frigent absente suo Sole. Exorere. & aut vultu tuo coràm calface; aut illinc saltem radios & stricturas aliquot per epistolam mitte.

EPIST. LXXII. *Antuerpiam.*

IOH. MOERENTORFIO, S *dico.*

VXOREM ad te redeuntem, mi Moërentorfi, qui dimittam sine litteris? Ægrè eas scribo, fateor: sum enim in alienâ vrbe & domo: scribo tamen. siue quia debeo, siue quia valdè volo. De filioli tui apud nos obitu socer, credo, iam scripsit. Ego te soler? animo facio: verbis nũc non licet, nec opus est, si firmitudinem animi tui probè noui. Sæpe eam in litteris ad socerum adspexi, sed in alienis rebus: te illa deseret in tuis? Non opinor. præsertim cum ita placita tibi ea virtus, vt per eam Constantia etiam nostra: quam non legis solùm auidè, sed vertis. Vidi enim specimen, & probo. illud vellem, plus aliquid tibi permitteres, nec vestigia vsquequaque sermonis Latini premeres pede tam certo. Arta per hanc curam versio, astricta, tenuis, sępè obscura. Est suus videlicet cuique linguæ Genius, quem non auellas, nec temerè migrare iusseris in corpus alienũ. Quàm multa Latinè breuiter scripserim; quæ si totidem verbis transferas, sententia nec plana satis, nec plena sit? Quàm multa rectè & erectè: quæ in alia lingua iaceant aut vacillent? Quod ijs præsertim euenit, quorum stilus paullò magis ab eruditione, & à cura. Iam allusiones illas, annominationes, flexus, & in vno sæpe verbo imagines, quæ tam dextra mens vertat,

vt eadem vis ijs aut Venus? Exorbita igitur: & hoc erit rectam in vertendo viam tenêre, viam non tenêre. De pecuniola Facuensi, grata tua cura. expediemúsne aliquid à nummario hoc tricone? quidquid erit, tibi debebo. De cista scriptoria, ô gratum & opportunum tuum munus! planè ea egebam. gratiam tibi meæ Musæ. Tu tam benignus in nos salue; & vide vt validum te reperiat valentula iam tua vxor. Delfis, 3. Idus Sept. 1583.

EPIST. LXXIII. *Cantabrigiam.*

GEORGIO BENEDICTI.

ET carmen tuum valdè mihi gratum, mi Georgi, & beniuola memoria mei. sed illud longè gratissimum, quòd valens & incolumis appuleris ea loca, ad quæ missus es velut ad mercatum artium seriarum. Philosophiæ dico, & inprimis Theologiæ. ad quam postremam non actiones solùm omnes tuas, sed cogitationes necessum est collineare. Quæ tamen ipsa, quoniã sine pietate & puritate nulla est; caue, te quæso, ne quid labis aut maculæ trahas ex cœtu iuuentutis maculosæ. Fuge illos, fuge, qui liberioris vitæ obtentu ad licentiam trahũt: quæ vna ianua & aditus ad omne scelus. Magna non frustrà nobis de isto ingenio tuo pollicemur: tu vide sollicitè, ne id deprauent praui. In flexu ipso ætatis es: in quo si non laberis, speramus te inoffenso deinde cursu pertingere posse ad metam. Vale. Lugd. Bat. 1584. Deus te seruet, in quo & à quo omnis salus.

EPIST. LXXIIII. *Lutetiam.*

IANO GVILIELMIO *meo* S. D.

EGO verò Quæstiones tuas iam ante videram, & legeram cum cura. An gemmæ hæ non luceant? aut nos celentur? Itaque non itero apud te iudicium meum, quod apud alios nusquam celo. Si tamen de altera editione

cogitas,

cogitas, sunt minuta quædam quæ te monebo. Quid ni moneam? amici hoc est: & vtinam id mihi iuueni factum in meis scriptis! Quamquam reuera tua iuuenile nihil spirant, matura, adstricta, grauia: nisi quod à iudicio tuo abeo in pauculis locis. Itaque abi, nec festinationem mihi excusa, qua nihil peccas. Noster, ille noster, etiamnum Lutetiæ? & quando tandem videbimus in luce illas Noctes? sanè longa & difficilis satio in hoc Agello. & metuo vt acerbi etiam fructus, incusante & incursante Oberto. Doleo. sed videor tamen de his studiis nostris posse dicere.

Δίκη δίκην ἔτικτε καὶ βλάβην βλάβη. *a Lite paris lis, noxa item noxam serit.*

Impudentiâ id fit & scæuitate quorundam, qui perfudêre animum scientia, non imbuêre. Gulielmi Furnerij, ad De verborum significatione, vidimus: probum, & sine ambitione doctum planè opus. Faueo, admiror, amo. P. Fabri Ad Regulas auidè exspecto: nec inducor vt lædi me credam posse ab eo viro, non certè si me nouit. Quid tamen eius sit (nam è Coluio nostro inaudiui aliquid) liberè, vt oportet, scribe. Ego æquiter punctiunculas aliquot stili eius feram, qui sæpe me iuuit. Errico Memmio viro summo, (ita dudum sentio) meo nomine indica: scriptum ad me ab Egmondo de oblatis Notis aliquot in Tacitum. sed litteras eas tardè, imò serò redditas: itaque non postulasse eas me, habere tamen ei gratiam proinde ac si impetrassem. Dicare me ipsi hunc animum, & sine fuco amorem. Clarissimo viro Claudio Puteano, iam diu etiam laboro, vt animus meus innotescat. scio illum esse inter lumina illa Galliæ: & velim valdè eum a me saluere. Sed tu, mi Guilielmi, quid agis? quid cudis? vt enim vegetum ingenium tuum est, non cessas. Perge quæso te gnauiter in hac viâ, quam ad æternitatem tibi strauisti. De Scaligero, doleo siue indignor esse nebulones, qui conuitientur & obstrepant viro, quem non lædant (a) ἄτρωτοί γε θεῶν παῖδες ait Pindarus:) sed nos per eum, & cursum illum impediant bene monendi & scribendi. Et quis, obsecro, ille Insulanus, qui iactat etiam reges? Me pariter morantur interdum & turbant hæ pestes. De Iosiæ Merceri Nonio, gratum. vrge vt promat. Ad Augerium

a Inuulnerabiles deorum liberi.

gerium Busbequiū credo me nunc aut certè breui scriptu-rum, cum testimonio quod tibi debeo. Nicolao Fabro, Py-thœis, Passeratio, multam à me salutem dicito. Vale & salue à Dousa nostro. Lug. Bat. 15. Kal. Iunias, 1584.

EPIST. LXXV. *Noribergam.*

IOACHIMO CAMERARIO *Do-ctori Medico S. M. precor.*

EXHILARARVNT me litteræ tuæ solo nomine, & a-spectu. Grati mihi semper Camerarij, ob vnum illum vi-rum quem Germania vestra habuit sine pari. Et tu me-rito inter eos, cuius beniuolentiæ in me olim signa non ob-scura. Libellum à te missum falsi Ciceronis, cum ijs quę ad-iuncta, accepi & legi lubens. O duram frontem Sigonij, qui hoc pertendit! Sed sentire eum ita seriò, vix fides. Quid au-tem ais de altero illo Riccoboni responso, si vidisti? satin' vt acriter & veris armis in Sigonium itur? Ait non obscurè, il-lum ipsum auctorem esse laudatæ Consolationis. Vide & ride hoc bellum Italum, cui me non misceo. Vt quid enim? Mihi tam clarum est quàm Solem illum lucere, scriptum hoc nouitium esse & improbæ nimis spei. Nec dissentient, scio, docti. Sigonio ignoscere possumus, si agit suam cau-sam. etsi metuo ne labecula aliqua ab hac re offusa priscæ illi gloriæ. Ita fit, si quis eam non habet cum modo. Nos Tacitum recudimus, & Constantiam. in qua Notas aliquot adiunximus, ad reprimendas calumnias quorundam: qua-rum hoc sanè sæculum ferax. & ea re tardari nos ad nouum aliquid pangendum non negamus. Andrææ Dudithij per te litteras accepi: viri magni, alti, & de quo illud possim (a) —πεπλασμένοι ἐκ Διός ἔρνος. Salueat à me, & tu vnà a-micissime Camerari. Lugd. Batauor. 16. Kal. Iun. 1584.

a Effictus ex Ioue ramus.

EPIST. LXXVI. *Lugd. Bat.*

HVGO DONELLE V. C. I. Cte *& amice eximie.*

Ex animo ſalue. Valetudo tua, quæ tam ſubitò mutauit, cum ſolicitudine noſtra eſt, imò cũ angore: pænè ſcripſeram cum languore, nec mentirer. Itáne autem pertinax ille eryſipelas? Ego dieculæ rem cenſebam, & ſic olim ipſe expertus. Nam memini, Ienam Thuringiæ cum veniſſem, illo ipſo die febris arripuit: & erupit in Herpêtem, qui oſtendit ſe infrà armum dexterum in dorſo. Sola dimiſſio ſanguinis me curauit, valdè initiò anxium & pendulum ad peregrinum morbum in peregrina terra. Andræas Ellingerus mihi medicus: tunc in corpore, ſæpe poſteà in animo. quia nihil eo viro probius, ſincerius, & verè Germanius in Germania tota noui. addam & doctius; non credulis omnibus. quia nec omnes altam illam & velut in imo mentis doctrinam eius videbant, eruebant. Ego, arto & longo vſu. De ſalarijs veterum Doctorum quod his diebus fabulati: eſt ſanè ita. ampla illa & larga. Veſpaſianus Rhetoribus & Grammaticis *annua centena* contribuit. id eſt, noſtrum ad nummum, *aureos bis mille quingentos.* Illud tamen ex Eumenio Pro Scholis de * *Sexcentis millibus*, fidem meam exſuperat, imò & verum. Non fidus vereor eâ parte exſcriptor. Quiſquámne *quindena millia noſtratium aureorum*, annua accepta referat Profeſſoriæ ſuæ linguæ? euge, euge! Non tantus, vt ſcimus, cenſus equeſtris. Frigefaciendum hoc eſt calidè nimis ſcriptum: & emendem *ſexagenis millibus.* eſſent, *mille aurei: & quingenti.* Id quoque (noſtris certè moribus & opibus) honorarium perhoneſtum. Habes à Critico ſententiam, ſed vt ſolemus, nõ ſine ferro. tu iudicabis, & valebis Vir amiciſſime, ſi nos vis & Scholam.

* Loca tamen tria ſunt, in eâdem Oratione, conſtanter pro grandi illa ſumma: Primus: *Salarium me liberaliſſimi Principes in ſexcentis millibus nummûm accipere iuſſerunt. &* addit ibidem clarius: *Vt tercena illa ſeſtertia quæ ſacræ me-*

moriæ magister acceperam, in honore priuati huius magisterii ad-dit à pari sorte geminarent. Alter, in ipsa epistola Principum: *Denique etiam salarium te in sexcentis millibus nummum ex rei-pub. viribus consequi volumus.* Tertius item: *Quamobrem sex-centa illa, quantum ad honorem spectat, accipi oportere censeo.* Vt ambigam, & correctionem pænè sustentem. Quid enim si summa illa semel attributa, per singulos annos partitè di-uidenda? quod tamen nouum sit, & nimis etiam ita atte-nuetur. Si igitur emendationi insistimus; *Tercena* illa faci-lè & aptè mutaueris in *Tricena*.

EPIST. LXXVII. *Lutetiam.*

I. LIPSIVS FR. RAPHELENGIO *Francisci. F. S. D.*

IAM vir es, laudo. Binas à te litteras accepi, tu à me nullas, non culpa tamen nostra (scripsimus enim vbertim nuper) sed Legatorum qui diem ex die ducunt, & more suo morantur. In eorum enim comitatu I. Esychius noster est, cui fasciculum dedimus. Valetudo nostra infirma, in-certa. non etiam animus, cui fixum parêre & sequi mag-num illum Deum. At rumor ille falsus, qui vos terruit de mea morte. qui tamen idem Brugis & Leodij spersus ne mirer apud longinquiores Gallos. Homines de meo capi-te possunt ludere, statuere tantum supremus ille Princeps. Ego mortem non timere dudum didici: quin vt hęc tem-pora & languores mei sunt, propior sum appetenti.

—Κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν

Ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.

a melius est semel mori, Quàm con-tinenter in diem affligi male.

ait Æschylus. In studiis quod pergis & perseueras, gaudeo. quid sequendum tibi, reperies in litteris meis primis. *Pas-seratio* sedulam operam da: qui vna columna labenti Scho-læ. Nam vetus sanè *Parisiensium* doctorum gloria valdè flacuit & imminuit. Sapientiæ studia & virtutis ne omitte. *Pietas* tibi in mente, modestia ante oculos, & de-

mis-

missio animi: ad quam nunquam satis te horter. Illa fundus bonorum omnium & fundamentum: nec pestis alia plura ingenia abripuit, quàm Confidentia & æstimatio sui. Tu abstine. Reuera enim quid sumus? quid scimus? Quò longius progrediere in scientię veræ viâ, tenebras & circumfusam caligenem magis cognosces ingenio humano. De me ne labora, si quidam inuideant aut carpant. An ego eximius sim inter homines qui sunt, qui fuère? Omnes qui excellere aliqua in re conantur (non enim dicam qui excellunt) statim adflauit & adussit maleuolentiæ ista aura. Cita veteres omnes, reperies. Circumspice hodie nostros. idem. Quid miraris si Marculus aliquis hoc in me faciat aut Lacon? Mihi sententia de me, non nisi apud me fertur: nec quis sim, alium rogo. Interno isto iudice si probus audiam: quid addent aut dement mihi hi sermones? Nec famam tamen sperno, aut neglego: sed hoc te moneo, non esse eam nostræ potestatis. ideò inter externa habendam, & in momentum nullum ad beatam tranquillamque vitam. Quis sim, in me situm est: qualis audiam, in vano isto vulgo. Sed ad te redeo. Iuxta Sapientię studium, stilum cole & exerce: qui Diuæ illius fidus & necessarius administer. Quid enim recondita illa aliis proderit, nisi spargere & emittere ad plures eam poteris felici quadam pennâ? Stilum autem, meo indicio, Plautus & Cicero tibi perficient: aptâ quadam, & quam ex me sæpe audisti, mixtura. Æuum tuum vides? propera. non aliud magis idoneum disciplinæ. Auum tuum vides? item propera. infirmus enim ille tibicen qui te sustentat. Morbi & languores cottidiani illum vrgent, facturi aliquando quod minantur. Quis autem studiis tuis gubernator, amisso illo? Nam & ego sanè infirmus. quo tamen viuo haud spero quidquam tibi deerit. Vale. & veram virtutem nosque ama. Lugduni Batauor. 16. Kal. Ianuar. 1584.

EPIST. LXXVIII. *Aurelianum*

I. LIPSIVS, EVER. POLLIONI SVO. S. D.

ERGONE in Galliâ tam diu es, & siles? Siue adfectum meum in te respicis, siue consuetudinem qua domi meę

vsus

vsus: peccas. Nam me certè vel morbus excusat, qui qua-
tuor iam menses perpetim me vexat. Et tamen cum m
arbitro tibi res est. scribe, & excusasti. Loca illa qui pl
cent? quî homines? Probi illic, scio, improbique: sed h
mi Pollio, vita: & imprimis si qui nequiores aut leuior
quæ vetus gentis illius nota, & nunc per bella, per tum
tus, auxit valdè. At illos (probos inquam doctosque)
lige & excerpe: his adhære: linguam ab iis disce & mor
Vt aromata odorem semper aliquem adfricant tangenti
boni & modesti, auram aliquam suæ virtutis. Inter h
Aureliani (illic enim agere te censeo) Furnerium An
cessorem habeo: quem virum probum esse audio, penit
doctum è scriptis scio. Si potes, illi innotesce: & si gratu
esse putas, à me saluta. Pestem in iis locis sæuire accipi
nisi si iam desæuiit hoc frigore & hac hieme. Fuge con
gem illam, quantum humaniter potes: sed ante omnia p
stes illas animorum, sodales malos, qui fraude & arte i
repunt & inrumpunt. Plura, cum rescripseris. Nos eni
adhuc in morbo: nec sine discrimine, nisi clemens ille D
us auertat. Qui virtutem modestiamque tibi seruet, & no
stri amorem. Lugduni Batauor. 16. Kal. Ianuar. 1584.

EPIST. LXXIX. *Amstelrodamum.*

I. LIPSIVS MARTINO LYDIO S. D.

SOLICITVDO tua de valetudine mea, non mag
mihi noua, quàm amor tuus, quem iamdiu ostendis. V
traque grata. consilium etiam, quod amicè adiungis co
tra vim melancholici morbi. Sed mihi, mi Lydi, non plan
capitalis ille morbus, non inquam vera Melancholia, s
tantùm suboles eius, flatuosa illa hypochondriaca adf
ctio, longa & sæua nihilominus, nisi quòd cerebro & me
ti adhuc parcit. Quę constant mihi, nisi erro. Nam in ho
ipso morbo illud mirum, quod cùm maximè desipiunt, s
pere maximè sibi videntur: & ita aberrat à se mens, vt
non quærat. Libellum quem dicis Aloysij Luisini vi
numquam. argumento certè iamnunc placet, nescio
tract

tractatione. De Thrasea meo aliisque scriptis, quæso minus vrge. In morbo hoc nisi morbidum quid possim? & ego me ne sanum quidem ad scribendum scio accedere, nisi cum vegeta mihi mens & acris. Cùm calore quodam nostra illa pangimus, non minus quàm poëtæ. At nunc frigeo & rigeo, anni tempore & morbo. Ego mortuus in Gallia & alibi dictus sum, vt ex litteris non vnis intellego: falso. Vtinam tam falso I. Guilielmius noster, quem emigrasse scies Iulio mense Auarici Biturigum correptum ardida febre. Item C. Sigonius in Italia abiit, reliquum in ea gente lumen. Herè mihi dictus Cuiacius idem fecisse, nec tamen certò. Quid ais? nónne funestus & fatalis ingeniis hic annus? vedetur. De me, Deus ille & seruator meus videbit: qui nec præter mentem meam hac in re aliquid statuet, nec præter votum. Obsecro enim quid nos teneat aut liget in hac fæce? Nihil me: qui magis magisque in dies video & rideo furorem Principum & vulgi. Etiam priuata si introspicis: miseriæ & angor, & languor: & cum Homero.

—— δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ ἀεί. *a Mæror subit ex mærore.*

Quæ tamen Christiani meritò ferimus, quamdiu Deo illi visum, qui explorat & expurgat nos per hunc ignem. Ei te, mi amicissime Lydi, commendo: & me precibus apud eum tuis. Vale. Lugd. B. 16 Kal. Ianuar. 1584.

EPIST. LXXX. *Romam.*

ROLANDO WINCELIO S. *mitto.*

ME quoque certè accendit ad redamandum amor hic tuus, cuius scintillæ exsiliunt & emicant in omni epistolæ tuæ parte. Quem quod meritum meum siue aluit, siue accendit? Nam quod magni æstimas hoc nescio quid litterularum, quod in nobis est, vide mi Winceli, ne abducat & seducat te adfectus. Voluimus sanè quædam in publicum; sed adolescentes, nec annis aut iudicio satis adhuc firmi. Quibus, benignè mecum agitur, si venia à Lectore tribuitur; nedum vt cumulus iste laudum. At tu tamen ea extollis, & cum aliis quibusdam erroré erras quem

quem negare mihi non possum esse gratum. Posteritas saltem (vt ille inquit) ita de me meisque aut erret aut iudicet. Nam viuus certé iudicia multorum experior valde in me prona. Quorundam etiam aduersa, fateor. & cur offendar? scio quod sæpe meritò. Lapsi enim non semel sumus, præsertim in iuuenilibus illis scriptis: quæ tamen nunc reprehendo & retracto, & à postrema hac incude firmiora erunt, nisi fallor, contra malum dentem. Sed cur tamen in me iniqui? Dent mihi aliquem ex omnibus æuo nostro Criticis, qui non peccant; & flageller ego solus. Sed hos omitto. illud tantum instillo: si temerè arroserint.

—— κἂν μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρόν.

etiam mus momorderit virum improbum.

Sed libentius ad beniuolas & amicas animas deuenio, in quibus te auctore dehinc censeo Illustrem Gondosaluum Pontium, Neapolitani Proregis nepotem: cui quid nisi gratias agam pro adfectu? addo etiam redamare me iure, etsi ignotum. quomodo enim non, qui tam benignè prouocat? De Mureto summa mea opinio est, & erit. & felices vos sanè illo doctore. Patria nostra porrò turbat: nec scio quando nobis adfulgebit tranquillitatis ille sol. Itaque nos etiam sæpe frangimur: nisi quod conatus solari me meosque Belgas sum nupero De Constantia scripto. quod scire equidem velim, quî faciat ad Italorum teneram saliuam. Vale mi Winceli, iam enim interpellor, imò auocor. Non. April. 1584.

EPIST. LXXXI. *Rhotomagum.*

VICTORI *meo* S. dico.

QVOD deficientibus adspersa frigida, hoc mihi vestræ litteræ. Releuant recreantque labentem me, & virium adspirant nouam auram. Hem, amor quid potes? tu honeste, tu vere, & qui semel in puro amicitiæ solo egisti radices. Intemperies mea adhuc me tenet. ita enim verius appellitare videor posse, quàm morbum. Cetera valeo: calor tantùm molestus in hepate, mesenterio, &

pæ-

benè dixerim venenatis in eo venis. Eæ sunt, eæ venulæ, quæ pugnā mihi cum stomacho mouent; quæ calorem eius succumque ad se trahunt mala vi aut fraude. Capútne alterum de Melancholia Rondeletij tui legisti? Is purus putus meus morbus. Myrchialem Arabes, nisi fallor, appellant. Pugno sanè cum eo strenuè; & abiecisse sæpe videor, sed vt Antæus quispiam virescit & resurgit. Frigidis iuuari imprimè videor: sed crebra & continens eorum vsio, scis quàm non ventriculi ex vsu. Hic nodus. habes ei cunctum? an tu quoque cum veteris Scholę medicis adhæres? Dico, veteris. nam isti noui à Paracelso, auxilium pollicentur ab Vitrioli aceto. Frigerare id aiunt, penetrare, aperire; & simul robur addere visceribus & membris. Et sanè (iram & vocem comprime) iam vtor, successu non infelici. De exitu videbo: si iuuare ita porrò pergit, ego inuentorem hunc deum. Phlebotomia nuper etiam vsus eram, & iuuit valdè. sed quid dicam? Vt ille in Ætna ignis interualla sua habet, & cum deſæuiisse creditur, redit: ita meus iste. Quē nisi breui tollo, me tollet. Quid refert? generosa & Herculea hæc ad cælum via est, per æstum perque ignem. Ego, mi Victor, iamdiu paratus ad hoc iter: nec cum alio adfectu minor mihi pugna, quàm cum metu mortis. Vitam habeo velut hospitem. si manet, non eiicio: si abit, non teneo nec penulam scindo. De modio, grata mihi narratio. Faueo & faui iamdudum illi ingenio: nec (cùm à paucis vobis abij) in Belgio habeo, cui factum velim magis. Placent mores & indoles, & (constet sibi tantùm, nec transuersum eum abripiat aliquis Lacon) fructus, scio, dabit studiorum. Sed cur ad me non scripsit? cur ne salutem quidem adscripsit? Peccatum largum, siue illius qui dicere omisit, siue tuum qui scribere. De Lacone quid? trepidas in aduentum eius & palles? Sta tantùm: spondeo tibi, fugit. Nihil eo homine κροκοδειλοτερον. Scelera hoc faciunt, & occultū illud in pectore flagellū: quod commouit, quisquis eum constantius aspexit. De Apuleio deque Pintiano, curæ habebo, imò iam habui: & indica siquis alius tibi à viuo mortuoque me vsus. Dousa in Angliam, abiit legatus. Mihi, si vires paullò magis firmæ, (nam atrophia quædam coniuncta cum hoc languore) de-

decretum Vbios excurrere priuatæ meæ rei caussa: & illinc Eburones, ad acidos fontes. Mira iis vis dicitur & propria in hunc morbum. Videbo. & pro valetudine omnia faciam pro vita haud multum. Mori enim mihi non graue, graue tabêre istud & languere. Tu salue, cum tua. Fratri tuo, si iam adest, amicissimam salutem: qué tua & magis morum eius caussa seriò amo. Rubicasium nostrum valere audio, sed calere totum in rebus. Dea Lua eum adiuuet, & nexibus illis malarum litium exsoluat quibus implicatur. Valdè eum saluta, & iube (ita loquor) amantem me amet. In Batauis: 11. Kal. Sextil. 1585.

EPIST. LXXXII. *Lutetiam.*

I. LIPSIVS FR. RAPHELENGIO Filio S. dico.

GRATAS exspectatasq; nobis fuisse tuas litteras, nihil opus est scribam. sco te id scire. etiam adfectum tuum amauimus, qui & in epistola se ostendit, & in carmine quod adiunxti. Tu verò & in amore nostri perge, & in virtute ac modestia multò magis: sine quibus caue censeas, non dicam famam vllam tibi esse posse, sed vitam. Litterulæ enim & aliæ elegantiæ siue cultus ingeniorum vacuæ ab istis, sordes sunt & deliramenta mera. Modestia est, quæ ad cognitionem nostri nos ducit: hæc ad virtutem & ad Deum, in quo omnis felicitas. De professoribus quod distinctè scripsisti, gratum. Ego audiendi tibi Genebrardi auctor sum in Hebræis, in Græcis Heliæ aut Gullonij, (nā magnus ille Auratus lectionem, vt audio, iam Desiit:) vt res suadebit aut scriptor aliquis quem legent. Philosophiam ante omnia non deseres: cuius fructus demum gustabis in progressu. At nunc obdura. Sed de litterariā tua sarcina, quid? peritne? insignem μετεωρίαν tuam: quā vide seriò emendes. etiāmne in eadem sorte meæ litteræ? Nam memini dare me tibi ad Memmium, & Pinceum, & Faucerium. cur non scribis, vt saltem iterum scribam? Nā silentium meum trahi alioqui possit in culpam Agellium (quan-

(quandocunque difficilis ille partus lucem videbit)fac habeamus: & si quid aliud prodibit, quo scias nos capi. Scribe de P. Fabri ad Regulas iuris, an prodierit; aut potius mitte. quod facile tibi per Sonnium. Contagionem pestiferam valere istic audio: tu quantum in te est vita,& segrega à turba. Abstine à multiplici omni cursu, discursu: donec hiems & gelu telum infregerint malæ diuæ. Valetudo mea nondum ex voto, melior tamen: sed ita, vt nec corpus nec mens mihi satis firma. non certè ad labores. Itaque studia nostra cessant. non tua spero: quæ nisi auidè, imò calidè prosequaris in hoc flore æui, frustra postea quæres fructum. Hæc monita nostra tua sponte seruabis, confido: nequid tamen ea laxent alii, nonnullus mihi metus. Quos vita, per Deum immortalem: & mala illa, soluta, & petulca ingenia, fuge supra ipsam pestem. Non enim hæc magis corrumpendo corpori est, quàm illi animo: cui per subdolas blanditias instillant & adfigunt venena. Euripidæum illud cogita,

——πόνος εὐκλείας πατήρ, *a Labor gloriæ genitor.*

Auus tuus & auia valent. tibi volunt semperque volent, si voles ipse. Salue & vale. Vxor mea te resalutat. Lugd. Bat. Prid. Kal. Decemb. 1584.

Ecce tibi ad Busbequium librum & Epistolam. si ita Porreto visum fuerit, tu illi meo nomine dabis. Sed vide vt tales viros conuenias honestè & modestè. Hoc ætatē tuā, hoc institutionē decet. Inter loquendū (moneo enim nunc quia fortasse non alius tibi monitur) caue tua verba præcipites, ne sint cum Homero (a) ἔπεα πτερόεντα. vitium *a verba alata.* tuum nosti: quod nunc aut nunquam corrige, & effer sermones tuos, clarè, articulatè, distinctè. Sed heus tu. de sumptibus itinerariis tuis quid audio? valdè vos quidem largi. Non conueniebat. An tempora hæc nescitis angusta arcta? Sed ignoscimus tirocinio primi itineris tui, qui dignus aliâs eras acerbiori monitione. Non aliud magis decorū in iuuene, quàm vt per viam gerat se demissè & submissè. Quod in posterum facturum te confido. Vale. 3. Kal. Decemb. 1584.

EPIST.

EPIST. LXXXIII. *Lutetiam.*

I. LIPSIVS PAVLO MELISSO S. D.

EPISTOLAM tuam; mi Melisse, qui non amem? indicem constantiæ tuæ in amore. & magis carmen, quod de morbo meo scriptũ cum ingenio & adfectu. Gratiam habeo, & debeo. Sed te quis Deus quæ Dea è Germania tua media traduxit subitò in Gallos? Amor nisi fallor, non ille à Cypride sed hic à Phœbo, discendi, videndi, & doctos cognoscendi. Quorum omnium fores & pectora, non dubito quin patescent tibi. Nos etiam in morbo: contrà quem animo magis, quàm corpore pugno.

a Morbos necessum ferre cælitus datos

a. Νόσους δὲ ἀνάγκη τὰς θεηλάτους φέρειν,
ait Sophocles, In I. Guilielmij morte valdè indolui. De vultu aut facie non eum noueram: optimè de animo. nec censeo melius aut rectius ingenium fuisse hoc æuo. Sed Deo ita visum, optimos quosque traducere ad optimam illam vitam. Ad quam in tot turbis & molestiis nos quoque adspiramus, & te saluere iubemus, optime poëtarum. Lugduni Batauorum, Kalend. Decembrib. 1584.

EPIST. LXXXIIII. *Lugd. Bat.*

R. PINCÆVS I. LIPSIO S. D.

QVOD viris excellenti quadam virtute præditis vsu venire solet, vt à multis, qui eos de facie non norunt, diligantur: id ipsum à me tibi accidere, si quid hoc ad cogitationes tuas pertineat, his litteris cognosces. Ego te, Lipsi doctissime, nunquam, quod sciam, vidi; diligo tamen, & quod eorum est maximè, qui maximè amant, redamari cupio. quorum alterum vt tibi per litteras significarem, quando id coram præ me ferre non datur, meæ

pro.

prolixæ erga te voluntatis suasit ratio: alterum vt identidẽ de te mihi pollicear tua ad omnem virtutem propensio, & singularis humanitas facit. Noui morum tuorum summa cum eruditione coniunctam suauitatem; noui sincerum in litteris iudicium tuum, cùm ex honorificis nostrorum & externorum hominum de te sermonibus, tùm ex librorum quos priscæ eruditionis plenos iam edidisti iucundissima lectione; eoque sit vt maiori etiamnum eorum cupiditate tenear, quos apud te magna ex parte affectos esse audio. Qui quandocunque prodibunt, cupidissimè semper ab omnibus φιλολόγοις, accipientur. Neque hic, si nescis desunt φιλολιψίαδαι, qui de ingeniis iudicare & velint, & possint. In his præstantissimus Præses Brissonius, quocum magnus mihi vsus est, & quem in prędicatoribus amatoribusque tuis esse non ignoras, nomen suum profitetur. teque saluere iubet. Vale, & nos ama Lutetiæ 8. Kal. Aug 1584.

EPIST. LXXXV. *Lutetiam*

R. PINCÆO *Senatori regio* S. D.

QVÆ hæc tam obuia humanitas tua est, vir Clarissime? quod vltrò appetendum mihi fuit, ipse defers vltrò, amicitiam & coniunctionem tuam: quibus, moriar, si quidquam mihi gratius accidere potest à talibus viris. Splendor, fama, opes haud altè me tangunt: iuuant & penetrant hæc iudicia, quę proficisci scio à veris mystis Virtutis & Doctrinæ. Quarum candidatum me non nego: sed hoc tantùm. & vereor vt purpuram seriò vnquam induam tanti honoris. At vos ita benigni, vt non rem tantũ ametis, sed vmbram etiam & speciem, omnesque in quorum animis effulget aliqua τοῦ καλοῦ imago. Itaq; mi Pincæe (amice familiariter iamnunc te compello) amorẽ meum vicissim seriò tibi offero: spondeoque futurum, prius vt à me excidam, quã vt ex animo meo illi qui tam procliues ad me amandum. Amplissimo quidem Brissonio, & Regij concilij & cœtus nostri Præsidi, publicè deuinctum diu me scio; priuatim nunc, hâc amicâ salutatione, quam meo nomine illi reddes, cumulatam adfectus tui aurã. Vale vir

Clarissime, & litterarum hoc iter si crebrò teris, gratum mihi: qui nunquam vincar in officij aut fidi amoris cursu. Lugd. Bat. 9. Kal. Octob.

EPIST. LXXXVI. *Brugas.*

SALVTEM AMICISSIMAM D. IANO LERNVTIO.

TV certè, mi Lernuti, in amore iuxtà & in litteris prolixus. Nam Victor noster quam breuiculus? In hac raritate nuntiorum, difficultate temporum, tribúsne verbis ad Lipsium? Ita fecit. pro more suo, imò naturâ: quam quia nosco, ignosco. At effusionem tuã amo & amplector: cum quâ iure pariabo. Valetudo nostra ne nunc quidem ex voto. Mensis Maius iuuisse aliquid & vegetasse visus, sed vt in floribus quoque, vigore fluido & haud diuturno. Anceps enim hæc sanitas, mi Lernuti, anceps. Hodiè stare me putem? cras relabor. vires recepisse? amitto:& quod medici mecum mirentur, cæcis nec liquentibus caussis. Calores saltem viscerum sentio & nescio quos edaces æstus. Quid me aliosque fallam? tabes ea est; nisi erro, & certa sed lenta via eo ad mortem. Nec ingemisce. Deo ita visum: cui nos tam libenter, tam fortiter paremus, vt manum non verterim hoc fiat an illud. Ennianum istud verè proclamo:

Viuam an moriar, nulla in me est metus.

Cur aliter adficiar? Æquissima hæc naturæ lex est, quæ pariter ligat omnes. Carnifex illud Fatum te meque exspectat: & alium alio tempore duci iubet magnus ille Imperator. Ecce tibi plebeium aliquem tam constantem, vt lictorem suum sequatur & manũ vltrò exposcat percussoris: aliena ab eruditis vis ea sit? Non à me: nec præibo ad mollitiem hanc exemplo. Vt fera auis, apertâ caueâ, non eiicitur sed euolat: sic ego libens in apertum illum purumque campum. At enim iuuenis. Fateor. sed vitæ huius tam satur, quàm Priamus aliquis aut Nestor. Quousque enim eadem? edere, bibere, legere, scribere. & adde miserias, quas largiter suppeditat hoc æuum. Sed mitto hæc sophia: ad martya venio tuarum litterarum. Electa nostra secun-

da probari tibi ais vnicè. Gaudeo. eoque magis, quòd serió verebar ne parum ad Genium priorum scriptorum meorum is fætus. In morbo quippe conceptus & editus, quid mirum si referat aliquid triste & morbidum, & tabeat ipse á spiritu hoc tabente? Quod si aliter; prçter spem meam est, non præter votum. Epigrammata tua in impurum illum valdè pura. Cur plura eius generis non mittis, reficiendi saltem mei? Pascor enim libens hac ambrosia: quam per altum istud otium vbertim necessum tibi est gigni. Sed illa aspis etiámne Audomari? Æternum velim, necubi propinquior halitu suo vos afflet. ** autem eius tam ambitiosè promissus vbi est? Stephanicum enim vidimus, & in eo scommata ac tela non obscurè in istum. O improbum pariter & infelicem? Vbique vapulat, & corpus eius tot cicatricibus infamiç iam occalluit, vt plagç nouæ non sit locus. Et tu tamen hoc cadauer petis. me inuito: qui mucronem hunc acutissimi ingenij seruari & dirigi velim in digniorem hostem. Hic quidem calcandus est, non feriendus. & demittat atque abiiciat se necessum est, quisquis eum tangat. De Modio, gratissima. vos monete, firmate, & comitate vestra retinete, quçso, in hac meliore vita & via. Fax aliqua Belgis aliquando ab ingenio illo. Rubicasiũ nostrum amo & in pectore gero. Litigatne etiam & tricatur? an Grudios nostros potius abiit, sedem illam Musarum olim & Gratiarum? Quæ breui assurget nisi fallor, & viorem ac colorem iterum ducet ab hoc Zephyro pacis. Ibi enim certè iam lucescit: si verum quidem est de Machliniâ, quã deditam nos audiebamus. Critica nostra en tibi. quibus versiculos de meliore venâ, deo duce audacter inseruimus, numero C C C. vtinam comite Fortuna! Spero. Vxori etiã Cilicis illius aliquid concredemus: nec de fide ambigimus tantùm de successu. Di viales adeste, di præstites, di tutelares. En epistolam, an quærelam? meri enim in ea morbi & mortes, quæ non ingrata tamen tibi, siquid in Lipsio gratum habuisti præter corticem hunc externum. Ille enim abiicitur. at Lipsius vester nullus moritur: eumque prçire scitote, non perire. Longùm mihi saluete, tu vxor, liberi. Lugd. in Bat. Kal. Sextilib.

EPIST. LXXXVII. *Lutetiam.*

ERRICO MEMMIO. *S.D.*

ANIMVM ſæpè corpori imperare, vir Ampliſſime, non vanè dictum. Ego teſtis. Ecce enim cum Iani Guilielmij epiſtola ad me veniſſet amoris & iudicij tui de me index; etſi languebam ex acri & difficili morbo (nam hepar mihi laborat ex inflammatione & infarctu) tamen animum ſecuta hæc manus eſt, & per adfectum potui quod vix per vires. Scribo igitur; & gratias ſeriò tibi ago pro amico iſto in me animo, in eoque vt perſeueres, ſi neceſſum eſt, rogo. Etſi cur neceſſum? quem vltrò amandum dilegiſti, non ſpernes, vt opinor, cupientem iam, imò ambientem. Vtar enim iſto verbo. & ambio reuera amicitiam talium virorum & gratiam, quos velut ſidera quædam huius æui habeo, & à quibus lucem conciliare me poſſe ſcio pallenti meæ famę. Quam vulgarem, & à vulgo, nihil moror: bonam, & a bonis, nunquam contemnam. Vale Ampliſs. Domine, & à valente me litteras pleniores exſpecta, &, vt ſic dicam, magis robuſtas. Lugd. Bat. 4. Kalend. Octob. 1584.

EPIST. LXXXVIII. *In Holſatiam.*

HENRICO RANZOVIO, *Viro illuſtri, Vicario Regis Daniæ, Sal. mitto.*

LEVEM ſignificationem animi & iudicij tui, Vir illuſtris, pro beneficio habuerim: quid cenſes hoc teſtimonium & litteras, tam amicè ad me, tam honeſtè de me ſcriptas?

Omnes mortales ſeſe laudari expetunt,

ait poëta vetus: non valdè tamen ego, niſi à laudatis. Inter eos autem, quis antè Ranzouium mihi ſit? Genus tuum intueor? nobiliſſimus es. Famam? clariſſimus. Virtutem & doctrinam? vtraque maximus. nec facilè quem his iunctim rebus prætulerim tibi, reperiam in Europa. Itaque beaſti

beasti me hoc tuo iudicio, beasti. & iam demum Constantia nostra mihi placet, cùm illa vobis. Incitor ad scribenda talia: quæ apud rectas istas mentes recta. Tribuni illi, quos indicas, me absterreant? nihil. iactent se apud suam plebem: mihi adfatim satisfacitur, si eques hic plaudat & Senatus. Vt eadem purpura homines delectat & ad gaudium prouocat, tauros offendit & irritat ad pugnam: sic eadem veritas aut virtus intellegentes capit, lædis improbos & imperitos. Itaque scribere hęc talia (quidquid incurrant) nihil tardor. & vt Luna, quod luminis à sole accepit, infero huic mundo refundit: sic libens ego dona, quæ à magno illo deo. Qui te, Vir illustris, reip. & bonis seruet: & mihi hunc animum, quem tam amanter defers. Vale. Lugduni Bat. Idib. Feb. 1585.

EPIST. LXXXIX. *Delfos.*

PAVLO BVSIO. *V. Ampliss. S.D.*

CVRATOREM te (ita iamnunc intelligo) huic Scholæ datum, Vir amplissime, iure tibi, & magis nobis gratulamur. Tibi honorem aliquem: nobis grande beneficium, quod ab hâc electione meritò speramus. speramus? imò iam tenemus. ea voluntas tua est in iuuandis optimis studiis, ea facultas. Illa clara; qui omnia pro nobis egeris, laboraueris, re priusquam titulo Curator. ista etiam non obscura; qui magnus apud magnos. Sedes in hac publica, vt sic dicam, naui, non inter remiges aut nauales socios, sed inter eos qui ad gubernacula & ad clauum. Vis igitur, & potes: & ideò adfirmatio mihi non iniusta de adfectu optimo & effectu. Sed sub initia tuæ Curæ, ingeram tibi maximè curas duas; de Collegio & Philosophia. Diu nimis dilata vtraque res, cum nostro, imò cum patriæ damno. Collegium inquam antè omnia instituendum est in quo ali iuuentus aliqua possit: certo numero, disciplina, lege. Domus iis vna sit, vna mensa, vnum caput. Lectiones variæ, pro captu cuiusque, & pro iudicio Præfecti. cui hic & alibi districtè parebunt. Numerum esse quammaximum velim: certè non infrà tricenos aut quadragenos. Sumptus in eam rem ali-

qui? fateor, sed exigui pro fructu. Hoc seminarium lectissimorum hominum erit: hæc seges eorum, qui ad Ecclesiam, ad remp. admouendi. Nec alios legi quàm ex ipsa patria velim, qui in ea, pro ea, & ab ea alentur. Cur enim lac maternũ hoc germanæ soboli præreptum, indulgeatur & immulgeatur externis? ne facite: & sumptus à vobis, ad vos iterum redundent. Cetera quæ ad legem & disciplinã, tunc distinctê superædificabo & addam, cum positum hoc fundamentum. Quod si Ordinibus de Collegio ægrè aut tardè persuademus, (Tempora video & impensas:) age, inite saltem hanc viam alteram quæ impendij minus habeat, compendij non minus: me iudice, magis. Pro Collegio substituite Mensam communem. Ita suadeo ad Germanorum aliquot Principum exemplum. qui in Academiis (vtamur vocè trita) subsidium hoc subtiliter & vtiliter inuenêre paupertinæ iuuentuti. Domum aliquam à se præbent, instruunt: nec eam nimis laxam. In hac Oeconomum cum familia collocant: cui cura nulla præter eorum quæ ad victum. Conueniunt cum eo certis legibus: & ferè istis. Domum hanc tibi & familiæ habeto. frumẽti annui tantum numerum, ad panem tantum, ad Zythum siue ad potum. Iuuenes cottidiè ad mensam recipies quadragenos, quinquagenos. pro obsonio viritim quid pendent? Et ferè in septimanas conuenit de pretio aliquo minuto: idque vnum onus (excipio quod cubiculum sibi quisque parat) incumbit iuuentuti. Singuli inquam pro obsonio obligantur, cetera liberi & immunes. Sed id quoque leges suas accipit, quantum & quale ab Oeconomo detur. Iam Rectoris et Professorum illa cura est, qui ad hanc Mensam admittantur, qui admissi reiiciantur: & quater anno recensus habetur & examen eorum, qui beneficio Principali digni siue indigni. Submouentur, retinentur, subrogantur, vt collegio illi visum. Conuiuiolum iisdem tunc, pro labore. Mihi crede; non alia res sumptum minus grandem habet, fructum magis certum. Nam in ordinariis illis collegiis, scimus quàm multa ambitu peccentur, admittendo, reiiciendo: scimus quàm verba ferè sint, præclare illæ de disciplina leges. Itaque minus compositi plerumque egrediuntur, è compositissimâ tali domo. Nescio

ſcio enim quomodo, aſſidua conuictio illa & contubernium, non ex vſu iuuentutis; qui vtcumque arceas aut ſepares, ſermones communicant, conſilia, vitia, ſordes. Et hinc laſciuiunt, degenerant. Non id peccati in mea Domo, in qua prẹter menſam nil commune. nec aliud ea eſt, quam velut publicum Diuerſorium; ſed parcum, ſed honeſtum Cogitabis: & cum voles, colloquemur. Iam de Philoſophiâ, quàm turpe? Ceteras hic minores & velut ancillas artes coli & colere: neglegi illam dominam & reginam? locum ei non eſſe in proprio ſuo loco? Quò n. aliter hæc omnis Academiarum inſtitutio, quàm ad Prudentiam Sapientiamque inprimis ſpectat Atqui ad eas Philoſophia ducit: quam tu Vir ſapientiſſime, induce. Barbaries te terret, & ſpinoſa illa viarum? Pelle illam, has purga: quas patres noſtri malis tribulis, malis ſcrupis, impleuêre, per prauum acumen. Ipſam illam legitimam Diuam reuocari à te volo: non hanc ſqualli-dam & perſonatam, ſed in vero ſuo vultu & cultu. Scholarum hunc ante annos trecentos aut quadringentos vſum ſiue abuſum cur teneas? Sperne. & reduc omnia ad veterem veramque formam: cui, præter fructum, par dignitas & venuſtas. Quis enim amœnior adoleſcens ad illa tam inamœna veniat? fugiunt imò cum aduenêre: & imbibere non iniuriâ ſpernunt abſynthium illud doctrinarum. Nos Ariſtotelem reducimus: ſed ipſum. &, ſi me audis, non ſolum. Ipſum dico. quia obſcuri illi & aculeati Commentarij cui rei? Detorquent rectiſſima ingenia, & in acuminum flexuoſos labyrinthos abducuut à verò Philoſophię fine. Ipſum legiſſe & intellexiſſe ſatis ſit: & maximè in iis libris, quos hi minimè legunt Logica illa ætatem eos occupant: concepta ab Ariſtotele fortaſſe, numquam ita ſcripta. Politica quis tangit? quis De animalibus? aliaque divina, ob quæ mirati illum nos & priſci. Nam Ethica ipſa, leuiter libant & velut in tranſcurſu. Scilicet hoc iamdiu moribus his obtinuit, vt nulla pars minus ad Philoſophiam facere cenſeatur quàm quæ ad mores. Atqui ea præcipua erat, vel verius ſola. Iam nec ſolum, addidi: & bono iure. Cur enim vni Ariſtoteli locus in hoc procinctu? Ille ſignifer? eſto. commilitent tamen alij, & in vnâ legione non vnus ſaltem

Cen-

Centurio aut Tribunus. Plato aliquod agmen mihi ducat, aliquod Epictetus, Plutarchus, Seneca: & in opinionum nonnullâ varietate, omnes tamen pro Sapientiâ & sub eâ pugnent. In Ciuili eius parte (Politicam & Ethicam iunctim sic appello) an ille à Lycæo indignetur Platonem sibi apponi? imò fortasse nec præponi. ita diuinitus libri illi De rep. & Legibus magnâ ex parte concepti sunt & conscripti. An Senecam sæpe & Plutarchum? gaudeat potius in acri & arduâ militiâ hos sibi iungi velut optiones. Idemque de Physicis censeam: ad quæ & Senecæ Quæstiones Naturales; & Lucretii etiam liber sextus, aliquod, me arbitro, adferant momentum. Nec enim vel poëtas expunxerim ex hoc maniplo: & cum fructu hæc talia publicitus legi censeam in Scholis. Sed plura item & distinctè huius rei, coram. Illud mihi non monendus es sed rogandus, ne te aliorsum trahant iudicia quorumdam. Nouam viam noui homines ineunt: & explosâ illâ sectâ veteri, sapientiæ frugem quærunt in Agellis Rami aut Philippi. Quid dicam? neutrum culpo. vterque doctus, sedulus, industrius: sed valdè erro, si errorem hunc errare nos voluerunt ipsi. Compendia perueniendi conscripserunt: an vetuerunt adire loca ipsa? Atqui isti ita eos complectuntur; vt non viam illos, sed metam censeant: nec per eos ad veteres transitum faciant, sed in his subsistant. De Philippo, vt vir fuit, aliam ei mentem fuisse planè scio: de Ramo, spero. Quod si alteruter hoc adfectauit: si ipse solium illud Sapientiæ insidêre, priscis eiectis: næ ille apud sapientes omnes valdè insipiens. & quem istiipsi tyrunculi Principatu mox deiicient, qui per seditionem elegêre, extulêre. Puerorum enim ista (dicam liberè?) illudia, & Saturnalitia dierum aliquot regna. Nec tamen eos sperno aut refuto prorsus (scio & fateor multa in his breuitate & ordine bona:) manere tamen intrà fortunam suam iubeo, contentos parietibus & auditionibus priuatis. Puluerem scholasticum & aërem adfectant? non ferent: obruentur siculis & pugionibus istorum, qui à Veteribus illis castris. At iuuentus nostra à me hoc audiat: Numquam ille magnus erit, cui Ramus est magnus. Pergebam in hac scriptione: (vides quã benigna materia:) reuocât me nõ meæ occupationes,

sed

sed tuæ. Eas aspicio: & in ambulatiunculam nostram v-nam aut cænulam potius hæc conferam, quàm vt manum tibi & mentem impleam epistola tam longa. Quod initio dixi, repeto: gratulari me, & optare vt curę has curas habe-re possis, non rogare. Cur enim rogem? scio te iuxtà ac me velle: nec penes te vnquam culpam futuram non impetra-ti, non effecti. Deus illis in quorum manu res est, tuam mē-tem det, tibi seruet. Vale Amplissime & amicissime vir. Lugd. Batauor. 4. Idus Iulias 1583.

EPIST. XC. *Vltraiectum.*

FLORENTIO THINNIO *Syndice reipub. eius.* S. *mitto.*

SILVI aliquamdiu Vir amicissime: sed (dicam veram causam) fiduciâ sola amoris. Obliuio tui fuerit? absit. hæ-res mihi tu & humanitas tua in medullis. Negligentia mea? nec illa. quia alibi socors, numquam in hac parte quæ ad amicos. Amor, inquam, fuit, firmus inter nos amor: & ab eo fiducia, quia tam certus eram non irasci te posse Lipsio, quàm non amare. Et tamen siquid hîc quoque cul-pæ, morbus excuset: sub cuius vmbone sæpe nūc in his tali-bus latito & me defendo. Nam etiamnunc apud me ille ho-spes; lentus, deses, certus non abire. Vitrioli acetum à te nu-per accepi, siquid acria eum fortasse fugarent: & vtor. Nam nec Heurnius noster improbat, medicus mihi in omni hoc morbo fidus, peritus, & (quæ laus ei propria) cautus. Refri-gerat sanè aperitque insigniter: sed nocet exsiccando. Ita-q; nondum plenè iuuat. A Pollione nostro ante biduum ad me litteræ. Omnia, quæ volumus. Aureliani sanus agit: Furnerio innotuit: pecuniam accepit. Consulit super abitu, aut mansione. Illum ego suadeam, vt rem video & natas in regione ea de subitò turbas. Et Basilæam (anteà mihi scrip-tum) cur non emigret? placet locus, incolæ, mores. Atq; a-deò si nulla vis alia aut metus expellat, suadeā Germaniæ tamen adspectum. Vtile enim & è re peregrinantium, qui Galliam insederint, in illam transilire: vt siquid ex gente i-

sta adhæ-

ſta adhæſerit exultans, diluant ſiue temperent German
grauitate. Quærit & de Titulo, Vbi? Ego, dum rem adferat,
Aureliani an Biturigis, non diſcernam. Et illam adferet; aut
valdè me fallet ſemina quæ hîc iecerat firmioris doctrinæ.
De repub. non illa mea cura. Tamen excuſſo Palinuro no-
ſtro valdè fluctuatur hæc nauis, nec Æneam aliquem pro-
tum video qui ſuccedat ad clauum. Varij inter Ordines ſen-
ſus: benè, ſi non diſſẽſus. Deus videbit: ad quem confugio,
quia, vt ſcitè Plinius, *tunc votorum præcipuus locus eſt, cum ſpes*
nullus eſt. Quæ ipſa vota mihi interpoſita pro tua meaque
(ſi ita expedit) ſalute. Vale. Lugduni Batauorum a. d 11.
Kal. Iulias. 1585.

EPIST. XCI. *Lugd. Bat.*

ANDRÆAS DVDITHIVS I. *Lipſio S. D.*

S. Præſtantiſſime, atq; eruditiſs. amice. Tua mihi ſuada opus ſit, ſi explicare coner, quanti te fecerim iam inde à primis illis annis, quibus clariſſima ingenij, ac doctrinæ tuæ monumenta ad manus meas quoque peruenerunt. Etſi autem magnis tum reip. negocijs diſtinebar; ſæpe tamen me tuæ illecebræ detinebant. Poſtea, abdicato magiſtratu ſemel, atq; iterum, cùm ad litterarum ſtudia, atq; otium priuatum me retuliſſem, nihil libentius, neq; auidius legi, quàm aureos tuos, &, vix cuiquam imitabiles libellos. Vel ille poſtremus de conſtantia, Deum immortalẽ, quàm grauis, quàm doctus, quàm piùs: in quo dubites quid præcipuè dilaudes; cùm ſint omnia prędicatione, ac ſingulari cõmendatione digniſſima. In Thraſea, (ſi tamẽ hic libro alteri tuo, de contẽptu mortis, titulus eſt. Conſtantiam abſtulit amicus, in cuius ora hoc notaui) quantus & Philoſophus & Chriſtianus quidẽ Philoſophus, ſis futurus, non difficilis, ex hoc ipſo de Conſtantia, coniectura eſt. quem ego librum diſcupio videre; & valdè confido fore, vt eum quoq; propediem emittas. Perculit animũ lepidiſſima illa Valetudinis tua deploratio, ad extremum librũ addita. Vota facio pro ſalute, & diuturna vita tua, mi Lipſi. Quare te rogo, vt mihi

ocyus

[...]is perſcribere ne grauueris, quid morbi ſit; an iam, quod [...]mis cupio, periculo defũctus ſis; quã in iſtis turbis vi[...] viuas; qua conditione: an etiam vxorem & liberos ha[...]as; an ita ſedem, domiciliumq; iſthic fixeris, vt nunquã [...] commigrare animus ſit; ne ad amicum quidem vllum, [...]d quem in ſumma tranquillitate, & ocio, rerumq; maxi[...]rum commoditate, tibi, ſtudijsq;, ac meditationibus tu[...]acare liceat. Talem ego tibi amicum, tui amantiſſimum [...]opus ſit, ſtatim, vt reſponderis, oſtendam. Suauiſſimè cum [...] vitam aliquot annis vixit, Nicaſius Ellebodius Caſſeta[...]us; popularis olim tuus, ſi fortè eũ noſti. Hæc vt tibi breui[...]ter ſignificarem, eximius in te meus amor impulit. feciſſem [...] multo antè, niſi impedimenta quędam obſtitiſſent, ſi vo[...]biſcum adhuc eſt ‡ ‡ Mathematicus, is; de quo te ſuperio[...]re anno tribus verbis ad Ortelium Gallicè ſcripſiſſe memi[...]ni; rogo te, auctor ei ſis, vt ad me veniat: ſi tamen bene e[...]ruditus eſt, tuo quoque iudicio, in illis, alijsque diſciplinis; [...]& honeſto ſalario contentus eſſe poteſt. Doctorum Viro[...]rum conſuetudine perbeatum hoc ocium meum iucundius [...]efficere conor, ſi poſſim. Domino Douzæ, magno non pa[...]triæ tantùm ſuæ, ſed ſæculi noſtri ornamento, officioſam Sal. adſcribo, ſummo item, atq; eloquentiſſimo *I. C.* Donel[...]lo, eosq; feliciter omnes valere opto. Breſlę 17. Martij. 1584

EPIST. XCII. *Breſlam.*

ANDREÆ DVDITHIO. V. N. *Cæſ.* *Conſiliario S. D.*

IN ruboré me das hac humanitate tua, Vir Illuſtris. *Seri*bis vltrò, compellas vltrò: & promis atque offers ea, quę improbæ pænè mentis ſit à tali viro ſperaſſe. Ego enim [...]enoui, Dudithi. Et quamquam inter nos multæ terræ, [...]multi montes: tamen etiam huc penetrauit ſe du[...]dum fama nominis tui & virtutis. Boni omnes ita me pro[...]bent amentq;, vt iam pridem ego te, etſi tacito dumtaxat quodam ſenſu. Quæ enim mihi occaſio aperiendi? ad quam præiuiſſe nunc te & velut ſtrauiſſe hoc iter beniuolẽtiæ & amoris, ſanè gaudeo. In quo ſedulò & cũ fide decurrendo, numquam erit vt vincar. Libellos noſtros & Conſtantiam

laudas.

laudas,mentiar,nisi id mihi gratum:nō quia laudes me c
piant nimis aut titillent,sed quia testimonia talium viro
Itaq; addis ad reliqua calcar.quo egere nos interdū fate
ob iudicia siue calumnias quorundam.Nam valetudo m
nunc(propitio deo dixerim)nihil impedit: & querela il
quā Constantiæ subtexui, scripta in morbo meo ante al
quot annos.De Amphitheatro librū edidimus:quem mi
ad te non vt munus,sed nouæ amicitiæ velut arram.Supe
sunt Saturnalium aliquot libri:qui digesti,imò perfecti, n
quòd aliquam exspectant iudicij limā. Quā haut facile a
hibeo,partim negotijs districtus,partim his bellis: cont
quæ etsi stamus erecti,tamen auocant sæpe hunc animū
talibus cogitationibus,& in se intendunt. Remedium tu a
micè offers(scio enim quod domicilium & apud quem d
signes:)& exosculor adfectum.Sed multa mihi nunc impe
dimento.Familia,vxor(nulli tamē liberi)parui è sorore n
potes,quibus tutor ego,illa nuper mortua,imò velut pate
Sed nec corpus mihi nimis firmum ad longum iter: etsi in
tegra adhuc & viridis ætas.Itaq; non decretum mihi com
mouere ex hac patria , nisi fluctu aliquo maiore expell
quod non semel nobis timendum videtur in hac tam diu
turna tempestate. Alioqui beniuolè me habent Bataui, &
stipendio sanè honesto.Nicasiū Ellebodiū ab adspectu nū
quam noui, optime à nomine; iam tunc cum Romæ apu
Cardin.Granuellanū agerem,paucis mēsibus post eius di
cessum.Nam ipse tunc Patauij:& scio me aliquando ad e
scripsisse Cardinalis nomine & iussu.Scire velim viuátne,&
ecquid agat.Idem de Michaële Bruto:quem ex epistolis e
ditis video tibi amicum,itemq; ex Pręfatione ea quæ in iu
dicio tuo de Cometis.quem libellum iam olim auidè legi &
cum fructu.De ‡ ‡ Mathematico scripseram olim ad Orte-
lium,sed nescio reuera sitne futurus ad saliuam tuam & ad
gustum. Mathematicus enim merus est, sine alia arte imò
pænè lingua.deniq; ex eo genere,qui μηχανοποιοὶ potius
quàm θεωρητικοὶ. Adde quod ægrè nunc auellatur ab his
locis,in quibus arti eius honos & vsus.Siquid de altero eru
am,nō grauabor indicare.Donellus Iurisc. amicè te resalu-
tat.quē Norici abstrahere conati à nobis ad Altfordianam

Acade-

ademiã,frustrà.Manet enim mansurusq; est,quãdiu hęc
ola.Valdè & tibi se insinuat noster Dousa: itemq; Plãti-
s,qui apud nos nunc agit,& casu cùm has scriberē inter-
nit.Vale Amplissime & nobilissime Dom.Lug.Bat.1584.
luto ex animo D.Monauium,si est istic.

EPIST. XCIII. *Middelburgum.*

I. LIPSIVS IANO GRVTERO S. D

IMPEDITVM in Galliam iter tuum molestè fero.& hoc tamen malo,quàm vt cum perueneris, periculũ tibi aut fuga. Quamquam rumores illi magis grandes fortasse, àm graues.Sanè qui modestiores illinc veniunt, omnia gis placida nuntiant,nec de bello etiamnũc aperto.Su-ectam tamen pacē esse fateor:sed quando non in illa gē-vtiq; hoc statu:quo de religione illud discidiũ malè sar-m malè coit.Consilium tamen à me si quæris:ego cense-n per Galliam transire te posse ad Germaniæ fines. Basi-am vel Argentoratum dico:atq; illic velut è specula pro-icere quis in Gallia ventus. Si Zephyri pacati: redire. si ustri aut Noti: hærere apud crassiorē,sed & quietiorem ntem.Omnino consilium non est,dare te frustrà & cupi-è in turbas,quarum si tibi amor: mane apud infelices ci-s.De Electis meis.si is,fer ad Brissoniũ vnà: si manes aut lud iter capis,remitte. Nam vt per nuntium, non sunt tã-atq; ego tantùm munus illud velut conciliando tibi viro agno dederam,& aditu muniendo. Vale, & salue à me ondum saluo.Lugd.Bat.14.Kal.Maias 1585.

EPIST. XCIIII. *Antuerpiam.*

ADOLPHO METKERCHO *Præsidi Flandriæ* S. D.

QVOD rarius te appello,Vir amplissime, ab occupationibus tuis est, non à meis. Illis hoc largior:quas cum in reipub. cura & patriæ nostræ salute defigas, on inscius solùm sed impius sim, si temerè interpellem.Et

verò

verò quid magnoperè ad te scribam, præter colere m[...] mare? neutrũ ambiguũ, qui deberi hoc tibi à bonis om[...] scis & iã reddi. Effecit enim dudũ (rarum in πολιτεύ[...] integritas tua & mira probitas: vt inuidiã odiumq; nõ[...] nus in alijs viceris, quàm auaritiam in te & ambitione[...] patriæ salutem consilia tua omnia diriguntur; ad tuam[...] uiũ vota. Sed hæc apud alios malo. Studia nostra per[...] turbas non vigent, sed nec planè cessant. Aliquid De [...] nũciatione linguæ Latinæ meditabamur, vt tu de Gra[...] sed exẽplo magis eodẽ, quàm cura fortasse aut succeslu.[...] nuis enim hæc materia: & quam vix impleam, nisi à susp[...] onibus & coniecturis. Nam auctoritatum nos hîc ferè i[...] pes. Plantinus etiam ad Grammaticam concinnandã i[...] pellebat, quæ communis Belgio vniuerso. sperabat id e[...] Ordines decreturos. Vix ego. nec si faciant tamen, valdè[...] genio aut Genio meo scriptio talis. Quamquam fateor[...] lissimi instituti rem fore: nec magis peccari in iuuẽtute[...] stituenda, quàm hac Grammaticarum varietate. Inter m[...] gistellos factionum res est, & quisque hanc aut illam pr[...] fert. quia posthabuit eam alter. Iã illi ipsi qui condunt? qu[...] hoc vno reges. Mihi puero triplex olim Grammatica p[...] lecta, in triplici migratione. Ad annum decimumterti[...] nugæ illæ tenuerunt; & adfirmo tibi ab anno octauo e[...] me tenuisse, etsi non eodem modo. Quinq; illi anni si in[...] lo & grauiorum rerũ scientia positi fuissent, quis mihi fr[...] tus? Et hæc peccantur cottidie, non tam imperitia, qu[...] ambitu docentiũ & prauitate. Cui vos quoq;, velut publi[...] malo, mederi par sit: si tamen à grauioribus illis respira[...] paulùm & ad mortem morbis. Quos deus aliquando à n[...] serâ hac Belgica auertat, & te Vir Amplissime nobis illi[...] seruet. Vale. Lugd. Bat. 3. Idus Nouemb. 1582.

EPIST. XCV. *Lutetiam.*

M. VALERIO COLLINO S. *multam precor.*

NON largiter solùm, mi Colline, sed, quæ maior la[...] firmiter amas. Louanij cœpisti: comitatus te in G[...] lia[...]

m adfectus etiamnunc non deserit, etsi in temporum & orum grandi interuallo. Adde inter nos silentium. quod gus inducere potuerit vel incitatissimo amori. At tuus e intepuit quidem:& scintillas acres sparsas video & colo in epistolæ tuæ omni parte. Redamo, redamo: & iure, ctus tam fidum, tam amicum. Locum sic satis honestum bi illîc esse gratulor, nec, si me audis, muta. Ad patriam em quî aut cur aspires? Zephyri interdum aliqui melioris ei, fateor: sed turbant subitò ex transuerso Noti. Cur aum iuuenilem hanc, vt sic dicam, nauim in feruidum illud tum immittas; cum statio tibi aliqua saltem, si non por? Obdura. credo aliquãdo, post tam diuturnas tenebras, iseris Belgis sol aliquis illucebit firmioris pacis. Nos quo non mutamus: etsi exteri ianuã aperiant & inuitent. De ugnis, quas in improbos quosdã pro me pugnas, (ita scris:) gratum, nec gratum. Ab adfectu, gratum: re displicet & fectu. Quid enim litigio isto vincis? Non illos meliores cis: non me honestiorem, quem nihil maculant linguarũ læ sordes. Ita seriò sentio, laudari me, cum culpant tam ilaudati. Non virus illud homuncionis ego noui? inter cus minimas culpas est liuor. Alia peccata sunt, quæ ipsum osq; perdiderunt & perdunt, qui adherescunt. imò qui tãunt. Tu fuge igitur, non pugna. Cessisse hîc præstat, quàm cessisse: quia nec vincis quidem ac repellis sine maculâ, m maculosos. De Hospitalij Epistolis editis, valdè gratũ. ueo inspicere: magis quàm illos ad Ciceronem Commẽios, famæ grandioris quàm rei. Quid refert? emptores os imò & amatores reperient vana illa doctrinarum. Nos lida nihilominus amabimus, contra iudicium hoc vulgi; te vnà, mi Colline, quamdiu tu me & virtutem. Vale. Lugd. Batauor. Pridiè Kal. Septemb. 1585.

EPIST. XCVI. *Lugd. Bat.*

LEVINVS TORRENTIVS IVSTO *LIPSIO S.*

LIBROS tuos de Constantia nuper à Plantino ad me missos, postquam aliquid nactus otij, in manus sumpsi, sine

ſine intermiſſione atq; vno quaſi ſpiritu auidiſſimè perle
eſt enim in illis vt verborum copia atq; elegantia ſingu
ris, ſic ſententiarum grauitas admiranda. Nec credebam
nè mi Lipſi, tantos te in philoſophia feciſſe proceſſus. Iuu
bat etiam Caroli Langij, quem loquentem in eis facis, re
nouata memoria. quæ cum mihi cara ac pænè ſancta ſit,
eximiam viri illius eruditionem, ac veterem vitę noſtræ cō
ſuetudinem, tanto equidem vehementius te amo, qui ami
co meo ſummo tuas ipſius in diſceptando laudes adſcri
ſeris. Perge igitur iſtiuſmodi lucubrationibus nomen tuu
magis magiſq; indies illuſtrare, aliarumq; nationum elo
quentiæ luminibus obſtruere. Ac ſi me amas, quoniam ti
cui nec res deſint, & verba etiam ſuperſint, nihil difficile e
ſe video, ne quæſo intra humanæ ſapientiæ, nimiū me her
cule vanæ atq; incertæ limites conſiſte, ſed vltra progrede
re, & quæ diuinitus nobis de cælo tradita ſunt qua par e
diligentia ac ſollicitudine perquire. Quid enim Stoicoru
aut quorumcumq; aliorum placita, ad Chriſti doctrinā cō
parata aliud ſunt quàm oſtentatio mera, ac fallax ſtudiu
auræ popularis? Platonem fortaſſis ac Socratem, quiq; a
tate præceſſerunt, quorum vnanimi conſenſu aſſerta &
credita animarū immortalitas eſt, poſſim excipere: veru
quid Seneca, quid Epictetus, quibus te inhærere video, no
bis ad Salutem conferunt? quippe qui neq; poſt mortē no
ſtri aliquid ſupereſſe credunt, & vbi collibuerit, ex hac vit
egredi, ac ſui ipſius homicidam fieri liberè permittunt. quo
recepto errore, virtutum vitiorumq; diſcrimen imò & no
mina ipſa tolli neceſſe eſt, ac confundi omnem de moribu
quæſtionem, quæ cum ad animum quo ſapimus atq; intel
ligimus, atq; adeò homines ſumus, ſpectet, cur hic quæſo
vitæ noſtræ veluti dux quidam atq; arbiter conſtitutus, p
arduam illam atq; difficilem virtutis viam incedet, eamq
alteri præferet, quæ per tot illecebras ducit ad voluptatē
quò pænè rapitur ipſa natura, ſi nullum aliud ſibi propoſitū
eſſe laboris præmium videat, quàm, quod inquit ille, vt pu
eris placeat & declamatio fiat? Nam ad opinionem ac fa
mam ac qualemcunq; nominis diuturnitatē quod attinet
eſt illud quidem aliquid, ſed cur vel tantillum eo moueat
qui vnà cum corpore in æternum ſit periturus? Aut igi

qui simplicior est, vt maior pars mortalium, genio obsequens suo totũ se voluptati dabit, atq; in diem viuet, aut qui cautior atq; seuerior fuerit, aliud aget quàm fingat. bis peccans, quia peccando etiam fallit, occultè iniustus, palam alius, vt vel famæ cõsulat vel legum pœnas euitet. quæstus enim vberrimus simulata iustitia est, vt aduersus Socratem laudator ille iniustitiæ Glauco in Platonis Dialogis probare conatus est. Neq; negauerit, credo, verbis quod re ipsa ostendit Seneca, quem constat quater millies H-S. sub illo pallio suo possedisse, nescio tamen an Epicteto olim seruo ditior, si diuitiæ in solo vsu fructu consistãt. liberalis certè esse nõ potuit qui tãtam auri vim discipulo à quo occisus fuit reliquerit; rectius Demetrio suo atq; alijs eius Symmystis donaturus. Taceo toties reprehensas ab eo discincti Mæcenatis plumas atq; delicias, qui vir tamẽ, vt nihil aliud vmquã præstiterit, auctor ipsi Augusto Cęsari pietatis atq; clemẽtię, multo plus quàm philosophus noster reip. profuit; ausus etiã carnificem eum appellare cùm rerum criminalium cognitioni, dãnandisq; reis intentiorẽ esse cerneret. at Stoicus iste Neronis sui sæuitiam, quæ pręceptorem latêre vel in puero non potuit, nimiũ adulando auxit, ne dicam etiam excitauit. Quare Epicurum in Hortulis suis id quod sentit apertè profitentem audire malim, quàm rigidos istos atque seueros de virtute tam præclarè disceptantes, cum virtutis vsum nullum teneant, & postquam nescio quibus verborum coloribus ac pigmentis hominem docuerint suis tantùm viribus niti, nec quicquam extra se quærere, quauis eum pecude miseriorem efficiunt. quippe qui tot perfunctus pro virtute laboribus, siue hoc prosperè siue aliter ei cesserit, tandem æquali cum ceteris animãtibus sorte infelicissimus moriatur. Scio equidem te hunc detestabilem errorem vnà mecum execrari, neque in libris, de quibus agimus, aliud proposuisse quàm vt de Constantia his temporibus plurimum desiderata humano more sub alterius nihil vltra inquirentis persona, disputares, sed quanto præstantius vtiliusque mi Lipsi ea ipsa de re scribere potuisses, si ad Christi primum præcepta, deinde ad eorum qui Christum secuti sunt, exempla te cõuertisses, atq; hæc omnia oratione qua polles illustrasses, veterum etiam quorumdam, qui licet Christiani non fuerint, rationem tamen secuti sunt, dictis factisq; eadem confirmasses? Nam meo sanè iudicio in antiquos illos philosophos vt neq;

 sapientiæ

ſapientiæ neq; virtutis, ſic nec veræ Conſtantiæ nomen cadit: quamquam enim alij alijs longius, ſimul tamen aberrarūt omnes: at errori honeſtum nomen imponere non poſſumus, vt neq; virtutem dicere vnde nulla homini ſalus aut beatitudo exiſtat. Cauſa autem erroris, quòd verum vitæ finem non ſolùm non tenuerint, ſed penitus ignorarint. quem nos in Dei ipſius agnitione atq; in fruenda æternitate ponimus. hæc enim linea, hæc meta eſt quò tendimus: ad hoc nati ſumus, ad hoc, niſi nos quoq; aberrauerimus, morituri, vt per mortem viuamus in æternum. de quo qui dubitet hūc ne hominis quidem appellatione dignum eſſe cenſemus. & plurimis quidem alijs in rebus pertinaces atque obſtinati eſſe poſſumus, in eo verò, quod iam diximus, tenendo certa ac perfecta conſtantia eſt. quippe ſi neque in proſperis neq; in aduerſis de recto mētis ſtatu nos deijci ſinamus, in illis feroces nimis & elati, in his humiles atque demiſſi, ita vt nec temperantiam nec fortitudinem teneamus. Ad quod euitandum, quid obſero efficacius quàm ſi Deum hinc interruptæ huius perſeuerantiæ vindicē, illinc ſeruatę remuneratorem ſtatuamus? & pręmium quidem cælum ipſum atq; immortalitatem, pœnam verò perpetuos apud inferos cruciatus? Hanc doctrinam per diuinos ante homines inchoatam tandem Deus ipſe per Ieſum Chriſtum filium ſuum & perfecit, & nobis omnibus reuelauit. Vnde & immenſus ob collatum tam inſigne beneficium amor, ſimul & metus, ne quem diligimus quoquo modo offendamus. Sed generoſior amor eſt. qui caritatis vinculo aſtrictos ita nos Deo coniungit, vt ab eo ſeparari nequeamus, animo ſemper in vtrunq; parato, ſiue bona ſiue mala eueniant, vel illis frui, vel hęc tolerare. nempe cum perſuaſi ſimus, etiam mala quæ dicuntur, conuerti in bona ſi æquabiliter nos geramus, imò ne videri quidem eſſe mala, quæ fomenta ſint exercendæ virtuti. In hoc veluti puncto conſiſtit veritas, atque adeo omnis vitæ noſtræ actio huc referenda. Itaq; alter tibi ſupereſt labor, vt quod humano abs te more, quamquā elegētiſſimè, tamē profanè (dicam enim liberè) iam ſcriptum eſt, addito alio volumine paulò religioſiùs pertractetur. Hoc tēta mi Lipſi, & ſuccedet. quāuis enim ita diſertus es vt nemo magis, ipſa materia facit te diſertiorem. Atq; aderit Deus, augens iſtam tuam conſtātiam ne nouis huius ſæculi noſtri erroribus inuoluaris. Hęc precor, hęc opto. tuū erit me tuæ fauentē gloriæ & ſaluti, pa-

ti,pari ſtudio ac beneuolentia complecti.Beaueris etiam me, ſi quod ſuis litteris de te nuper Plantinus ſcripſit,peculiari epiſtola confirmes:ſed & de Iano Duza ſi quid ſimile fortè intellexero,gaudebo plurimum.atque ea incident tempora quibus vos noſtræ amicitiæ non pœnitebit.Idem opto de ceteris noſtris literatis,quorum tu familiam ducis. Vale. Leodio Nonis Aprilis. Anno 1584.

Ex lituris vides me hæc & celerius & fortaſſis etiam neglectius ſcripſiſſe,ſed ignoſces perpetuis noſtris in repub.occupationibus.quod futurum æquitas ſpondet.

EPIST. XCVII. *Leodium.*

LÆVINO TORRENTIO V. *Ampliſſimo S.D.*

Litteræ tuæ quàm gratæ mihi acciderint, haud facilè effabor. Mittẽtem intueor? ſcio ab eo viro,à quo nóſci perhoneſtum,non dicam compellari.Ipſas? plenæ ſunt fidæ cuiuſdam beneuolentiæ & ſalutarium præceptorum.Et fateor,de Conſtantia mea iure ita ſentis. Aptare enim veterem philoſophiam ad Chriſtianã veritatem volui: & in cogitatione eâ totus dum ſum,illapſa & elapſa mihi quædam fortaſſe, quæ illam magis ſapiant quàm iſtam.Non purgo.correctionẽ imò polliceor:& effecturum me vt ad culmen illud veniam, à primo iſto velut gradu. Ego enim ſeriò ſcio & ſentio, in vno Deo & filio eius Chriſto,qui nos benignè redemit, liberauit, ſpem omnem poſitã humanæ ſalutis.Vias ad eam perueniendi,expreſſas in ſacris litteris.nec hæc externa omnia, & Philologa ſiue Philoſopha,aliud eſſe quàm acceſſiones quaſdam & ornamenta:folia inquam,non fructus.Quod iudicium meũ in iſto ipſo de Conſtantia libro in fronte apparebit:qui iam iterum ſub Plantiniano prælo. At Senecam & Stoicos admiratus ſum.Certè.ſed non vt qui verum,me iudice,viderint:ſed qui paulo magis tamẽ in ijs tenebris oculos aperuerint,quàm ceterum vulgus. De immortalitate noſtra aut malè aut timidè ſenſerunt & ſcripſerũt: eſto. (etſi diſputari ea de re poteſt) deum tamen aſpice:quæ ſecta aut illum magis aperuit & homini inſeruit,aut ea quæ ad ipſum? maieſtatem dico eius,prouidentiam,gubernationem,& curam noſtri. Quem primum limitem eſſe ad cognitionem & amorem veri dei , nemo negat. Hæc mihi ſectam illam non probã prorſus fecerunt (abſit:)ſed probabilem tamen ſupra ceteras, quæ magis humi &

circa hominem repunt.Iam de moribus & animorum luſtr tione,quis Senecæ,Epicteto,Arriano(quanquam ille,Epict tus alter eſt,& loquitur ferè eius verbis)hac parte præpone dus?Multa & præclara Plato confiteor,multa Ariſtoteles : ſe non robore eodem aut neruis. Spirat neſcio quis calor in Se necæ aut Epicteti ſcriptis,qui ad lectorem quoque perueni nec diſſerere illi magis de virtute videntur, quàm inſerere inculcare.Quod ſi vita eam & factis non expreſſere: quid mi ramur?Veræ fidei & veræ lucis fulcrum illud defuit : cui q non innixus,neceſſum eſt in partem aliquam ruat. Et tame hic quoque facilè peccari ſentio, ſi quis eos nimus apud lu bricam iuuentutem hanc miretur & laudet. Abſtrahat eni à veris & legitimis illis animorum medicis, alliget ad agyrta iſtos.quod cùm alijs,tum mihi quoq; deinceps cenſeo cauen dum.Non enim ſatis,ne ipſe errem;ſed ne alteri erroris cau ſa.Itaque,vt illuc redeam,iure quædam in ſcripto illo meo de ſideras:& præſertim magis expreſſam pietatem. Quam ego te hortatore & duce, non animo meo deinceps geram inclu ſam,ſed proferam & præferam clarè in ſcriptis. Factum ant à me parcius,(ſi veram cauſſam vis) in hoc ancipiti ſtatu re rum & varietate iudiciorum, metu offenſionum. At ego te ſe quor: nec inuitus in placidum illud mare rapior ab hoc Tor rente.Quod ſupereſt,& te (vir maxime) ex animo amari & coli à me ſcito,& eanam illam veritatem.De Douſâ hoc quo q; confirmo,virum modeſtiſſimum optimumq; eſſe, & tui a mantem.Plantinus ad nos redierat : è quo ſperamus aliquid audituros de tuis ſcriptis, quæ æſtimari magis à nobis ſcito, quàm apud te promo. Vale.Lugd.Bat.Prid.Nonas Maij.158 Dominic. Lampſoniũ valdè velim à me ſalutes.cuius litteras accepi,at non illud quod in ijs promiſſum. item Læuineium, ſororis tuæ filium.

EPIST. XCVIII. *Lutetiam.*

I. LIPSIVS HENR. WILTIO S. D.

QVOD ſalui aduenerit is, idque ex litteris tuis intellexerim, valdè gratum.contrà moleſtiſſimum audire, de morte Sigonij & Gulielmij. Sed ille præter ætatem nihil paſſus eſt, (caneſcebat enim:) & fructus vberes cepit & reliquit ſtudiorum ſuorũ

Iſte

iste noster, exstinctus in ipso æui & ingenij flore. Feramus. & vereor vt hic annus fatalis sit ingenio non vni. Me quoq; carpit lentè morbus: etsi mitior nunc paulo molliorq;. Lutetiæ, sue in plerâq; Gallia tota, pestiferam luem vigere audio: caue & fuge, quantum humaniter licet. Abstine à discursu, ab intemperie, luxu, & inprimis ab insolenti illo Baccho. Nisi caues fatum tibi pèr illam viam. Melissũ istîc esse gaudeo: & magis si vsus tibi cum illo. Velim te in hâc peregrinatione innotescere viris, qui claritatis aliquid habent ab ingenio & scriptis. Hæc enim res ad tuam lucem. De Cuiacio quid est? Auaricine agit? an Lutetiæ est in consilio Regis? Ita nescio quis rumor ad me adfert. Tu hæc & talia scribes: quę grata nobis scis intellectu. Eidem viro epistolam meam ostendere poteris ad Ianum Guilielmium (si tamen occasio erit) quia, si memini, quædã in ea quę ad illũ. Aperi prius, & vide: & quod videbitur face. Sed ô illius alumni nostri ignauã ignauiã! itan' eum perdidisse aut proiecisse commissas litteras? At ego de superbia aut contemptu pericliter apud Memmium, Pincæum, Faucetium, quem Leidæ olim nosti. Plura vetat languor: nec manus aut mens mihi satis prompta ad scribendum. Deum rogo te seruet, & augeat cum annis modestiam & virtutem. Scribe ad me quidquid ibi noui. Lugd. Bat. Kal. Decemb. 1584.

I. Aurato viro & poëtæ summo, item Passeratio à me salutem, ex animo & amore.

EPIST. XCIX. *Antuerpiam.*

IOH. ROTARIO S. D.

ET ipsæ litteræ tuæ, Vir prudentissime, mihi gratæ: & gratior caussa, quæ te impulit ad scribendum. Amor enim & humanitas est: quem nisi mutuũ amem manãtem à tam puro fonte, durus sim & inhumanus. Atque ego te, mi Rotari (verè & sine blanditiis dicam) iam antè inter iunctos habebã & inter caros. ita multa de virtute tuâ audiebam, & studio sapientiæ & doctrinæ. quod rarum inter tui ordinis homines, quibus (a) pennatus ille deus carior est quam (a) laureatus. Nunc autem à te litteris tam amantibus prouocatus, sequar in hunc amicitiæ campum, nec vinci me patiar officiis, quæ ab animo quidem sunt & adfectu. Constantiam nostram à te probari Gaudeo. & magis illud, quod significas te iam olim in studiis his Sapientiæ deditum: quæ sperni scio à quibusdam vt super-

a Mercurius
a Phœbus.

uacua,& in quibus parum ad virtutem momenti. Sed errant quoniam etsi à diuinis litteris verum omne robur,& purâ luce perfundi fatear pietatis:sunt tamen hæc iuxta diuinũ verbum adminicula quædam, quibus dirigi & firmari possint vacillantes isti gressus. Nam quin castè & cautè Philosophia vtendũ sit, non abnego: eaque ad normam & velut lapidem explorãda cælestis legis. cum qua tamen consentire pleramq; eam (dico quæ de Moribus est)quis item neget? In Platone, Trismegisto Epicteto, Arriano, altas præclarasque multas voces reperio.quid refert à quo eæ profusæ,si ab vno illo spiritu.Veritatis? Quẽ inspirasse, vbi libuit,prisca illa etiam pectora, & oracula edidisse per homines vanos, & ꝓfanos nihil ambigo. Inter vetustissimos Iob. vide. quem è gente electa fuisse non cẽsent, & tamen scripsisse omnia electa.Mercurium illum ter maximum, quem dixi.mysteria in eo multa & arcana nostræ legis;etsi Ægyptium fuisse traditum sit,nec imbutum veris sacris. Idem in Philosophis est,& omni illa schola quę à Socrate, quorum scripta notas non obscuras & scintillas præferunt clari illius ignis.Itaq; vt in prælio, non gladiis solum & grauioribus telis res geritur, sed etiam funditorum quædam opera & læuis armaturæ est:sic in hac nostra contra vitia & adfectus militia,non solùm illo penetrante Verbi mucrone, sed etiam philosophorum hastis & sagittis aptè interdum & vtiliter pugnabimus. Sed digredior. & tu fortasse aliquid de repub.item nostra exspectas, vt remunerer te hac quoq; parte. Sed quid scribam ? lenta hic omnia,non læta:& videntur res nostræ velut in vado quodam adhęrescere. idque eo tempore, cùm velis & remis festinandum sit. Nam qui in nos pugnant, quos progressus cottidiè faciant, vides.Remedium hic mutata reipub.forma & ab vno capite quæritur. vtinam vtiliter ! Sed vix spero.ita multi palam,plures dissident occultè.A labe ea quæ Flandriam corrupit, immunis nostra Batauia non est: & hic quoq; varia iudicia & discidia animorum.Ita vereor ne rebus nostris fractis & labentibus *extremum malorum*(vt Tacitus noster ait)*discordia quoque accedat*.Quod si fit,conclamatum est:& exsequias Belgicæ,quibus commodum est,ite. Sed hæc sunt illa aduersus quę Constantia nos munit & in cuius præsidio ego quidem acquiesco.De falso Cicerone illo,gaudeo tibi probari iudicium nostrum.Illud miror,Italos fuisse tam obesæ naris:à quibus, si deo placet,aureus ille partus, De Boulenio &

Pan-

anhuisio, faciam sedulò: & si quid aliud erit,in quo gratum facere tibi tuiq; similibus possim.Salue.& per te Iohannes Vitanus,vir planè bonus & poëta.Lugd.Bat.14.Kal.Ianu.1583.

EPIST. C. *Antuerpiam.*
PETRO EGMONDO S. D.

GRatulationem exspectas? increpabo. Tûne Roma recens redieris,& tribus verbis ad Lipsium? idq; post biennium, & illo ipso biennio per silentium elapso? Certè tuum.non enim ego etiam silens,qui ad te crebrò, ad Bensium etiam, & ad Wincelium dedi. At nunc,tanquàm in oculis mihi & ore assiduus,ita languidè scribis & quasi inops rerum. Quin si de te nihil & itinerũ euentu:saltem de manu illa nostra aliquid litteratorum? quid Fuluius, quid Muretus, quid meus Bensius agitent,& illi velut patres litterarum ac Senatores? quid iunior alia soboles, qui succrescunt? Non enim effætam nunc ingeniorum Italiam censeo,illam nutricem eorum olim & parentem. Hæc peccasti.&, vt spem imò viam veniæ ostendam, purga. Quod fiet vna re,si priores illas litterulas delebis & obrues,grãdi aliqua epistola,longa,lata.& quò magis lata magis læta. Viuere ego prorsus illã nolo,nisi vitam ei dat altera magis vegeta; magis viua. Talibus enim alloquiis egeo,ô Egmõde,in torpido hoc morbo. qui me, annum & tres ipsos menses, iam tenet; nec notus quidem adhuc plane medicis, adeò non remotus. Ardores viscerum sunt & interni æstus, haud procul ab Hypochondriaca melancholia: nisi quod mens & caput mihi sana. quæ tentari tamen & lædi per eum morbum non te,credo,fugit. Similis aliquis languor fuit,qui magnum Laurentium illum Medicem tenuit & citò abstulit, sed per imperitiam medicorum. Nam alias,ad mortem non ita præceps. Ego omnibus armis in eum pugno, & præcipuè auxilio Nympharum (frigida enim in potu & esu mirè iuuant:) & aliquid sanè proficio:nisi quod ad extremum, vereor vt suppeditet me tam pertinax hic luctator. Victus enim aliquoties non vincitur,deiectus non cadit, fugiens non cedit. Antæus aliquis est: *——ab ipso Sumit opes animumque casu.* Et profectò Terræ illa progenies,ducet me ad Terram. De me habes.nam de studiis, scilicet in languore hoc languent. Tu autem quid? Grudiósne cogitas, & illic honorem? Faueo, & voueo. illud miror, in eadem toga candida tecum conspici homi-

mi-